6
17-c
56

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
12 B
12

6-17.c. 56

IVNII

IVVENALIS,

&

AVLI PERSII FLACCI SA- TYRAE

* * *

Iam recèns recognitæ, ſimul ac adnotatiunculis, quæ breuis commentarij vice eſſe poſsint, illuſtratæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

LVGDVNI,

APVD THEOBALDVM PAGANVM.

1557.

IVVENALIS VITA.

IVnius Iuuenalis, ut Suidas teſtatur, uixit tempore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volſcorum oppido, quemadmodum ipſe uidetur innuere Satyra tertia, circa finem, cùm ait:

Ergo uale noſtri memor, & quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non deſunt, qui Suidæ fidẽ eleuare conentur, hac certè in parte, ea coniectura ducti, quòd liberius ſcripſerit in ipſum quoq; Imperatorẽ, quàm ut ferri potuerit, ſi uixiſſet. Sub Traiano igitur Satyras ſcripſiſſe uolũt: neq; ueriſimile eſſe, quod ille ait, à Paride hiſtrione actũ fuiſſe in exilium, in Pentapolim, quæ eſt in Libya, cùm Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque ſit, certè Sidonius Apollinaris id uidetur ſignificare, cùm ait, ſi tamen illum intelligit:

Nec qui conſimili deinde caſu
Ad uulgi tenuem ſtrepentis auram
Irati fuit hiſtrionis exul.

De eius morte parum conſtat, niſi quòd in exilio uitam finiſſe arbitrantur.

IVN. IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SEmper ego auditor tantùm? nũquam'ne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena iam margine libri
Scriptus, & in tergo, necdum finitus Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quàm mihi lucus
Martis, & Aeolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani. quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monichus ornos,
Frontonis platani, conuulſáq; marmora clamant
Semper, & aßiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à ſummo, minimóq; poëta.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus: & nos
Conſilium dedimus Syllæ, priuatus ut altùm
Dormiret. ſtulta eſt clementia, cùm tot ubiq;
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cùm tener uxorem ducat ſpado: Meuia Tuſcum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:

Queritur otiũ ſuũ ſibi perire, dum ignauus ad faſtidium poëtas recitantes cogit audire, cũ tamen ipſe aliquid poſſit ſcribere. Quotidie nihil aliud quàm recitant mihi hiſtorias ſuas, & fabulas, quas ſcripſerunt.

Quòd potißimum Satyrã ſcribat, temporis ſui mores eſſe in cauſa.

Auruncæ al. Lucilius Satyricus.

 Patritios

Cinamus ex tõſore, & Criſpinus è ſeruo facti erant equites.

Patritios omnes opibus cùm prouocet unus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat:
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm uerna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici noua cùm ueniat lectica Mathonis

Mag. delat. M. Regulus imperatoris amicus delatorib⁹ etiã alus erat formidabilis.

Plena ipſo, & poſt hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comeſa
Quod ſupereſt, quem Maſſa timet: quem munere palpat
Carus, & à trepido Thymele ſummiſſa Latino?
Cùm te ſummoueant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima ſummi
Nunc uia proceſſus, uetulæ ueſica beatæ?
Vnciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem:
Partes quiſq; ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat, ſanè mercedem ſanguinis, & ſic
Palleat, ut nudis preßit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira?
Cùm populum gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis, & hic damnatus inani

Ab oct. nõ ſolũ ſecurus eſt, ſed ante tempus cibo deſtinatũ genio indulget, quod erat hora nona.

Iudicio (quid enim ſaluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum labyrinthi,
Et mare percuſſum puero, fabrúmq; uolantem?

Cùm leno accipiat mœchi bona(ſi capiendi
Ius nullum uxori)doctus ſpectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti ſtertere naſo:
Cùm fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donauit præſepibus,& caret omni
Maiorum cenſu,dum peruolat axe citato
Flaminiam:puer Automedon?nam lora tenebat
Ipſe lacernatæ cùm ſe iactaret amicæ.

Leno maritus, qui vxorẽ proſtituit,quæ cũ nõ poßit adulteri ſui ius hæreditatis capere, accipiat ipſe.

Ipſe,Nero.

Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cùm iam ſexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens,ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate ſupino
Signator falsò,qui ſe lautum,atq; beatum
Exiguis tabulis,& gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens,quæ molle Calenum
Porrectura uiro miſcet ſitienti rubetam,
Inſtituítq; rudes melior Locuſta propinquas
Per famam,& populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid Breuibus,Gyaris,& carcere dignum,
Si uis eſſe aliquis. probitas laudatur,& alget.

Sexta cer. hexaphoro feratur Regulus ille omnium bipedum,vt Plinius ait, nequißimus. Locuſta veneſica, cuius opera vſus Nero, Britannicũ ſuſtulit: autor Suetonius.

Criminibus debent hortos,prætoria,menſas,
Argentum uetus,& ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem ſponſæ turpes?& prætextatus adulter?
Si natura negat,facit indignatio uerſum
Qualemcunq; poteſt,quales ego,uel Cluuienus.

Caper in cælatura poculorũ.

Ex quo Deucalion,nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem aſcendit,ſortéſq; popoſcit,
Paulatímq; anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas,
Quicquid agunt homines,uotum,timor,ira,uoluptas,

Argumẽtum ſatyræ noſtræ ſunt vitiorum genera,quæ ab orbe condito cœperunt ad

hæc tẽpora magis ac magis inualeſcere.

ſportula, quæ olim in vſum pauperũ clientum reperta erat, iam diſpẽſatur in ditiſſimos quoſque.

Pallas Claudij libertus ditiſſimus pratoriis ornamẽtis donatus per Claudium.

Gaudia,diſcurſus,noſtri farrago libelli eſt.
Et quando uberior uitiorum copia?quando
Maior auaritiæ patuit ſinus?alea quando?
Hos animos neq; enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ,poſita ſed luditur arca.
Prælia quanta illic diſpenſatore uidebis
Armigero?ſimplex'ne furor ſeſtertia centum
Perdere,& horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit uillas?quis fercula ſeptem
Secretò cœnauit auus?nunc ſportula primo
Limine parua ſedet,turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit,& trepidat,ne
Suppoſitus uenias,ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies,iubet à præcone uocari
Ipſos Troiugenas:nam uexant limen & ipſi
Nobiſcum.da Prætori,da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt,prior,inquit,ego ſum.
Cur timeam,dubitem'ue locum defendere?quanuis
Natus ad Euphratem,molles quod in aure feneſtræ
Arguerint,licet ipſe negem·ſed quinq; tabernæ
Quadringenta parant.quid confert purpura maius
Optandum,ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues?ego poßideo plus
Pallante,& Licinis.expectent ergo tribuni,
Vincant diuitiæ,ſacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctißima diuitiarum
Maieſtas,etſi funeſta pecunia templo
Nondum habitas,nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax,atq; fides,uictoria,uirtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia ndoG

Sed

Sed cùm ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumúſq; domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequitúrq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte
Oſtendens uacuam, & clauſam pro coniuge ſellam.
Galla mea eſt, inquit, citius dimitte, moraris.
Profer, Galla, caput. noli uexare, quieſcit.

Si diuites ſportulã captent, quid non facient clientes, quib' hinc ſuppeditatur res domeſtica?

Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum:
Sportula, deínde forum, iuriſq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atq; Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantùm meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt ueteres, laſſiq; clientes,
Votáq; deponunt, quanquàm longiſſima cœnæ
Spes homini: caules miſeris, atq; ignis emendus.

Triumphales ſtatuæ erãt in foro Auguſti, quas ipſe dedicauerat, inter quas tandem Criſpinus non ueritus ſit collocari, homo libertinus.

Optima ſyluarum interea, pelagíq; uorabit
Rex horum, uacuíſq; toris tantùm ipſe iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit. ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitæ mortes, atq; inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula cœnas.
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat

In' uoracitatẽ et gulã Romæ. qui excluſis omnibus, uentri ſuo tãtùm indulgebant, & hoc immodicè.

Hortatur ſeipſum poëta ad

ſcribendũ, cùm abundè ſuppetat materia, tametſi nõ ſit ſecurum liberè loqui, ne ſupplicio afficiatur inſigni.

Poſteritas, eadem cupient, facientq; minores:
Omne in præcipiti uitium ſtetit. utere uelis,
Totos pande ſinus. dicas hîc forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Penſilibus plumis, atq; illinc deſpiciat nos.
Cùm ueniet contrà, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui * uerbum dixerit, hic eſt.
Securus licet Aenean, Rutulúmq; ferocem
Committas, nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multùm quæſitus Hylas, urnámq; ſecutus,
Enſe uelut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lacrymæ. tecum prius ergo uolute
Hæc: animo ante tubas. galeatum ſerò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latina.

* aliâs, uerum.

Verba monitoris, indicantis periculum, ne Coricaus aliquis deferat, tutius eſſe hiſtorias aut fabulas ſcribere, quemadmodũ Vergilius & Homerus

SATYRA II.

In eos qui impudenter aliorum uitã cenſebãt, cum ipſi uitiis intercutibus maderẽt.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & bacchanalia uiuunt:
Indocti primùm, quanquàm plena omnia gypſo
Chryſippi inuenias: nam perfectiſſimus horum,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, uel Pittacon emit,

Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas.
Fronti nulla fides. quis enim non uicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cùm ſis
Inter Socraticos notiſsima foſſa cinædos?
Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum, ſed podice leui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ. *Mariſca ficũ genus, et ulcus quod medici fungũ vocant.*
Rarò ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; ſupercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius: hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum: inceſsúq; fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe *Tolerabilior apertè malus, quàm hypocrita & ſeuerus.*
Dat ueniam: ſed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute loquuti,
Clunem agitant. ego te ceuentem, Sexte, uerebor?
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo, *Culpa careat neceſſe eſt, alieni vitij caſtigator.*
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras *Qualis, Domitianus Iuliam fratris filiam, quæ marito nupſerat, corrupit, reuocata lege Iulia.*
Omnibus atq; ipſis Veneri, Martiq; timendas,
Cùm tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas?
Nónne igitur iure, ac meritò uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?

Ironia. Ad quem ſubridens: fœlicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: habeat iam Roma pudorem,
Tertius è cœlo cecidit Cato: ſed tamen unde
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quòd ſi uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. reſpice primùm,
Et ſcrutare uiros, faciunt hi plura, ſed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hiſpo ſubit iuuenes, & morbo pallet utroque.
Nunquid nos agimus cauſſas? ciuilia iura
Nouimus? aut ullo ſtrepitu fora ueſtra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathiſq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida qualc facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi uera, ac manifeſta canentem
Stoicidæ, quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alij, cùm tu multitia ſumas
Cretice? & hanc ueſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? eſt mœcha Labulla,

Lex Scatinia, contra eos qui muliebria patiebãtur, quos peculiariter in ſectatur poëta hac ſatyra.

Virorum mollicies.

Hiſter, Pacuuius, cuius alibi meminit, q libertũ hæredẽ reliquit, ob turpitudinẽ ab illo ſibi præſtitã.

Maior eſt honeſtatis ratio in adultera, ſi

Damnetur

Damnetur (ſi uis) etiam Carphinia: talem
Non ſumet damnata togam. ſed Iulius ardet,
Aestuo. nudus agas: minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modò uictor, & illud
Montanum poſitis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis iſta
Si uideas? quæro, an deceant multitia teſtem.
Acer, & indomitus, libertatiſq; magiſter
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci,
Vuáq; conſpecta liuorem ducit ab uua.
Fœdius hoc aliquid, quandoque audebis amictu:
NEMO repentè fuit turpiſsimus. accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratêre deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen:
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ,
(Clamatur) nullo gemit hîc tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitq;, trementes
Attollens oculos. uitreo bibit ille Priapo,
Reticulúmq; comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus ſcutulata, aut galbana raſa:
Et per Iunonem domini, iurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum patici geſtamen Othonis,

in publicũ procederet, quàm in te, qui eius rei cenſurã tibi aſſumis, cũ ſis ipſe perditiſsimus.

In ſacerdotes Mineruæ quos in Albano Domitianus inſtituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, in ſacra quæ Cotyttia dicebantur, in quibus peruigilabant, non ſine flagitijs.

Actor. Hemiſtichium Vergilianum, ironicè ſpeculum hominis fortiſſimi ſpoliū vocans.

Actoris Aurunci ſpolium, quo ſe ille uidebat
Armatum, cùm iam tolli uexilla iuberet.
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Hiſtoria, ſpeculum ciuilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis,
Bebriaci in campo ſpolium affectare palati,
Et preſſum in faciem digitis extendere panem:
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hîc nullus uerbis pudor, aut reuerentia menſæ.
Hîc turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
Libertas: & crine ſenex phanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendúſq; magiſter.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More ſuperuacuam cultris abſcindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia dotem
Cornicini, ſiue hic recto cantauerat ære:
Signatæ tabulæ, dictum feliciter, ingens
Cœna ſedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
O` proceres cenſore opus eſt, an haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioráq; monſtra putares,
Si mulier uitulum, uel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea ſumit
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus. ò pater urbis,
Vnde nefas tantum Latijs paſtoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir:
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,

Recto ære, tubicen erat, inquit, aut certè cornicen.

Salij Martis ſacerdotes ſoli ancille è cælo delapſum ferebãt & pertractabant.

Nec

Nec quereris patri. uade ergò, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo ſole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ cauſſa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modò uiuere, fient,
Fient iſta palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quòd nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quòd nil animis in corpore iuris
Natura indulget, ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pixide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas præbere Luperco.

Pœna matrimonij fœdè cõtracti, vt nunquàm pariant nuptæ.

Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Pauliſq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.

Fuſcina. ludus gladiatori⁹, in quo Retiarius fuſcina & reti vtebatur.

Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manéſque Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum tædis, & ſi foret humida laurus.
Illuc heû miſeri traducimur. arma (quid?) ultra
Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos,

Si, inquit, crederet eſſe inferos is, cuius iuſſu tot milia trucidãtur, nõ exhiberet gladiatores cum tanta carnificina, ſed certè crederet, ſi ſaperet.

Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe tribuno.
Aſpice, quid faciant commercia. uenerat obſes.
Hic fiunt homines. nam ſi mora longior urbem
Indulſit pueris, non unquàm deerit amator,
Mittentur bracæ, cultelli, fræna, flagellum:
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

Zalates, obſes Armenius cõtagione morũ corruptus, turpe obſequium tribuno præſtitit.

SATYRA III.

Qvamuis digreſſu ueteris confuſus amici,
Laudo tamen uacuis quòd ſedem figere Cumis
Deſtinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum eſt, & gratum littus, amœni
Seceſſus: ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miſerum, & tam ſolum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos; ac mille pericula ſæuæ
Vrbis, & Auguſto recitantes menſæ poëtas?
Sed cùm tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad ueteres arcus, madidámq; Capenam,
Hîc ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnúmq; ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor, & eiectis mendicat ſylua camœnis.
In uallem Aegeriæ deſcendimus, & ſpeluncas
Diſsimiles ueris. quantò præſtantius eſſet
Numen aquæ, uiridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hîc tunc Vmbricius, Quando artibus, inquit, honeſtis

Oſtẽdit in vrbe bonis viris locum non eſſe, atque ob id ſe gratulari Vmbritio aruſpici, quòd Cumas migret, quãuis doleat amicũ diſcedere.

Lucus Aegeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia, qui etiam à mendicis Iudæis tributum exigebant, & quidẽ cum in ſyluis agerent.

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, heri quàm fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas.
Dum noua canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo,
Cedamus patria. uiuant Arturius iſtic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida uertunt,
Queis facilè eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et præbere caput domina uenale ſub haſta.
*Quondam * hi cornicines, & municipalis arenæ*
Perpetui comites, notéq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerſo pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reuerſi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cùm ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari?
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec uolo, nec poſſum: ranarum uiſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo miniſtro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus: & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius? & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſempérq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.

Vbi Dæd. Cumis, cũ ex Creta euolaſſet.

* Aliàs, hic.

Citharœdi & tubicines cò peruehũtur, vt nõ ſolũ ludos gladiatorios poſſint exhibere, ſed quẽuis etiã impunè trucident.

Quid Romæ agendum ſit, qui in pretio velit haberi.

Charus

Charus erit Verri,qui Verrem tempore,quo uult,
Accuſare poteſt.tanti tibi non ſit opaci

Periculoſa res magnorum ſecreta noſcere.

Omnis arena Tagi, quódq; in mare uoluitur aurum,
Vt ſomno careas,ponendáq; prǽmia ſumas
Triſtis,& à magno ſemper timearis amico.

Soli aſſentatores & nebulones ſunt in preſtie, cuiuſmodi ſunt Græculi, et Barbari quidam.

Quæ nunc diuitibus gens acceptißima noſtris,
Et quos præcipuè fugiam,properabo fateri,
Nec pudor obſtabit.Non poſſum ferre,Quirites,
Græcam urbem.quàmuis quota portio fæcis Achææ,
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam,& mores,& cum tibicine chordas
Obliquas,nec non gentilia tympana ſecum
Vexit,& ad Circum iuſſas proſtare puellas.
Ite,quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit recidipna Quirine:
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone,aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro,ille Samo,hic Trallibus,aut Alabandis,

Alabandæ vrbs Cariæ feliciſsima, atq; ob id voluptatibus deditiſſima.

Aeſquilias,dictúmque petunt à uimine collem,
Viſcera magnarum domuum,dominíq; futuri.
Ingenium uelox,audacia perdita,ſermo
Promptus,& Iſæo torrentior:ede quid illum
Eſſe putes?quemuis hominem ſecum attulit ad nos,
Grammaticus,rhetor,geometres,pictor,aliptes,
Augur,ſchœnobates,medicus,magus,omnia nouit.
Græculus eſuriens,in cœlum iuſſeris,ibit.

Quiduis pollicentur illi,etiã ſe in cœlũ volaturos, ſi opus ſit, quemadmodum Dædalus.

Ad ſummam non Maurus erat,nec Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas,medijs ſed natus Athenis.
Horum ego,non fugiam conchylia?me prior ille
Signabit?fultúſq; toro meliore recumbet,
Aduectus Romam,quo pruna,& coctona uento?

Vſqueadeò

Vſqueadeò nihil eſt, quòd noſtra infantia cœlum
Hauſit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quòd adulandi gens prudentiſſima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici:
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare, ſed illis
Creditur. an melior cùm Thaida ſuſtinet, aut cùm
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa uidetur,
Non perſona loqui: uacua, & plana omnia dicas
Infra uentriculum, & tenui diſtantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda eſt. rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, ſi lacrymas aſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem: ſi dixeris, æſtuo: ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper, & omni
Nocte, dieq; poteſt alienum ſumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, ſi rectùm minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.
Præterea ſanctum nihil eſt, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia uirgo, neq; ipſe
Sponſus leuis adhuc, non filius antè pudicus.
Horum ſi nihil eſt, aulam reſupinat amici.
Scire uolunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi

Græcorum fœda adulatio.

Eorundem actio.

Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarum peritiſſimi, quorum meminit Quintilian⁹ li. 11. circa finem.

Eorundem libido.

Gymnaſia, atque audi facinus maioris abollæ:
Stoicus occidit Baream, delator amicum,
Diſcipulúmque ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hîc, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimantus,
Qui gentis uitio nunquàm partitur amicum:
Solus habet. nam cùm facilem ſtillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriǽque ueneno,
Limine ſummoueor, perierunt tempora longi
Seruitij: nuſquam minor eſt iactura clientis.

P. Aegnatius pecunia corruptus Soranum Baream falſo teſtimonio oppreßit: autor Tacitus in Nerone.

Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hîc meritum, ſi curet nocte togatus
Currere, cùm prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat, dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet?
Diuitis hic ſerui claudit latus ingenuorum
Filius. alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt ſemel, atque iterum ſuper illam palpitet: at tu
Cùm tibi ueſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere ſella.

Pauperis obſequiū inutile in diuites cū ipſe magiſtratus officiis præueniat & ſalutationibus, maximè autem vetulas orbas & ſenes.

Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit hoſpes
Numinis Idæi: procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad cenſum (de moribus ultima fiet
Quæſtio) quot paſcit ſeruos, quot poßidet agri
Iugera, quàm multa, magnáque paropſide cœnat.
QVANTVM quiſque ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur,

Hoſp. Naſica qui Rheam è Phrygia delatam excepit hoſpitio.
Vel qui Seru. L. Metellus Pōtifex, vbi vi flammæ viſum amiſit.
Pauper ſi per omnia ſacra

Creditur, atque deos, dijs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quòd materiam præbet, cauſáſque iocorum
Omnibus hic idem, ſi fœda, & ſciſſa lacerna?
Si toga ſordidula eſt? & rupta: calceus alter
Pelle patet? uel ſi conſuto uulnere craſſum,
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?

deieret, peiera re creditur.

NIL HABET infelix paupertas durius in ſe,
Quàm quòd ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de puluino ſurgat equeſtri,
Cuius res legi non ſufficit: & ſedeant hîc
Lenonum pueri quocunque in fornice nati:
Hîc plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenéſque laniſtæ:
Sic libitum uano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hîc placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.

Notat Domitianum, qui re uocarat legem Othonis Trib. plebis iam abo litam, ne in quatuordecim gradibus ſpectaret, cui non eſſet cenſus equeſtris.

HAUD facilè emergunt, quorum uirtutibus obſtat
Res anguſta domi. ſed Romæ durior illis
Conatus, magno hoſpitium miſerabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus ſubitò ad Marſos, menſámque Sabellam,
Contentúſque illic ueneto, duróque cucullo.
Pars magna Italiæ eſt (ſi uerum admittimus) in qua
Nemo togam ſumit, niſi mortuus. ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſiquando theatro
Maieſtas: tandémque redit ad pulpita notum
Exodium, cùm perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans.

Trãſla. curiũ Dẽta. intelligit, qui deuictis Samnitibus & Sabinis continẽtiſſimè vixit.

hæc tēpora magis ac magis inualeſcere.

Gaudia, diſcurſus, noſtri farrago libelli eſt.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit ſinus? alea quando?
Hos animos neq; enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca.
Prælia quanta illic diſpenſatore uidebis
Armigero? ſimplex'ne furor ſeſtertia centum
Perdere, & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula ſeptem
Secretò cœnauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat, ne
Suppoſitus uenias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipſos Troiugenas: nam uexant limen & ipſi
Nobiſcum. da Prætori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior eſt, prior, inquit, ego ſum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quanuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem ſed quinq; tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis. expectent ergo tribuni,
Vincant diuitiæ, ſacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas, etſi funeſta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia ndoG

Sportula, quæ olim in uſum pauperū clientum reperta erat, iam diſpēſatur in ditiſſimos quoſque.

Pallas claudij libertus ditiſſimus pretoriis ornamētis donatus per claudium.

Sed cùm ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumúſq; domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequitúrq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte
Oſtendens uacuam, & clauſam pro coniuge ſellam.
Galla mea eſt, inquit, citius dimitte, moraris.
Profer, Galla, caput. noli uexare, quieſcit.

Si diuites ſportulã captent, quid non facient clientes, quib' hinc ſuppeditatur res domeſtica?

Ipſe dies pulchro diſtinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, iuriſq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Aegyptius, atq; Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantùm meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt ueteres, laſsiq; clientes,
Votáq; deponunt, quanquàm longiſſima cœnæ
Spes homini: caules miſeris, atq; ignis emendus.
Optima ſyluarum interea, pelagíq; uorabit
Rex horum, uacuíſq; toris tantùm ipſe iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus iam paraſitus erit. ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitæ mortes, atq; inteſtata ſenectus.
It noua, nec triſtis per cunctas fabula cœnas.
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat

Triumphales ſtatuæ erãt in foro Auguſti, quas ipſe dedicauerat, inter quas tandem Criſpinus non ueritus ſit collocari, homo libertinus.

In voracitatẽ et gulã Romã. qui excluſis omnibus, ventri ſuo tãtùm indulgebant, & hoc immodicè.

Hortatur ſeipſum poëta ad

ſcribendũ, cùm abundè ſuppetat materia, tametſi nõ ſit ſecurum liberè loqui, ne ſupplicio afficiatur inſigni.

Poſteritas, eadem cupient, facientq; minores:
Omne in præcipiti uitium ſtetit. utere uelis,
Totos pande ſinus. dicas hîc forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebit in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Penſilibus plumis, atq; illinc deſpiciat nos.
Cùm ueniet contrà, digito compeſce labellum:
*Accuſator erit, qui * uerbum dixerit, hic eſt.*
Securus licet Aenean, Rutulúmq; ferocem
Committas, nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multùm quæſitus Hylas, urnámq; ſecutus,
Enſe uelut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa,
Inde iræ, & lacrymæ. tecum prius ergo uolute
Hæc: animo ante tubas. galeatum ſerò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latina.

** aliâs, uerum.*

Verba monitoris, indicantis periculum, ne coricaus aliquis deferat, tutius eſſe hiſtorias aut fabulas ſcribere, quemadmodũ Vergilius & Homerus

SATYRA II.

In eos qui impudenter aliorum uitã cenſebãt, cum ipſi uitiis intercutibus maderẽt.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & bacchanalia uiuunt:
Indocti primùm, quanquàm plena omnia gypſo
Chryſippi inuenias: nam perfectiſſimus horum,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, uel Pittacon emit,

Et

Et iubet archetypos pluteum ſeruare Cleanthas.
Fronti nulla fides. quis enim non uicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cùm ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinædos?
Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum, ſed podice leui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ.
Rarò ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; ſupercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenuè Peribonius: hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum: inceſſúq; fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat ueniam: ſed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute loquuti,
Clunem agitant. ego te ceuentem, Sexte, uerebor?
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus atq; ipſis Veneri, Martiq; timendas,
Cùm tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas?
Nónne igitur iure, ac meritò uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?

Mariſca ficũ genus, et vlcus quod medicĩ fungũ vocant.

Tolerabilior apertè malus, quàm hypocrita & ſeuerus.

Culpa careat neceſſe eſt, alieni vitij caſtigator.

Qualis, Domitianus Iuliam fratris filiam, quæ marito nuſ perat, corrupit, reuocata lege Iulia.

Ironia.

Ad quem ſubridens: fælicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: habeat iam Roma pudorem,
Tertius è cœlo cecidit Cato: ſed tamen unde
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quòd ſi uexantur leges, ac iura, citari

Lex Scatinia, contra eos qui muliebria patiebãtur, quos peculiariter in ſectatur poëta hac ſatyra.

Ante omnes debet Scatinia. reſpice primùm,
Et ſcrutare uiros, faciunt hi plura, ſed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam:
Hiſpo ſubit iuuenes, & morbo pallet utroque.
Nunquid nos agimus cauſſas? ciuilia iura
Nouimus? aut ullo ſtrepitu fora ueſtra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.

Virorum mollicies.

Vos lanam trahitis, calathiſq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.

Hiſter, Pacuuius, cuius alibi meminit, q libertũ heredẽ reliquit, ob turpitudinẽ ab illo ſibi præſtitã.

Notum eſt, cur ſolo tabulas impleuerit Hiſter
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi uera, ac manifeſta canentem
Stoicidæ, quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alij, cùm tu multitia ſumas

Maior eſt honeſtatis ratio in adultera, ſi

Cretice? & hanc ueſtem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? eſt mœcha Labulla,

Damnetur

Damnetur(ſi uis)etiam Carphinia:talem
Non ſumet damnata togam.ſed Iulius ardet,
Aeſtuo.nudus agas:minus eſt inſania turpis.
En habitum,quo te leges,ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modò uictor,& illud
Montanum poſitis audiret uulgus aratris.
Quid?non proclames,in corpore iudicis iſta
Si uideas?quæro,an deceant multitia teſtem.
Acer,& indomitus,libertatiſq; magiſter
Cretice pelluces.dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures,ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit,& porrigine porci,
Vuáq; conſpecta liuorem ducit ab uua.
Fœdius hoc aliquid,quandoque audebis amictu:
NEMO repentè fuit turpiſsimus.accipient te
Paulatim,qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus,& toto poſuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratêre deam:ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen:
Solis ara deæ maribus patet.ite profanæ,
(Clamatur)nullo gemit hîc tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu,pingitq;,trementes
Attollens oculos.uitreo bibit ille Priapo,
Reticulúmq; comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus ſcutulata,aut galbana raſa:
Et per Iunonem domini,iurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum patici geſtamen Othonis,

in publicũ procederet, quàm in te, qui eius rei cenſurã tibi aſſumis, cũ ſis ipſe perditiſſimus.

In ſacerdotes Mineruæ quos in Albano Domitianus inſtituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, in ſacra quæ Cotyttia dicebantur,in quibus peruigilabant, non ſine flagitijs.

Actoris

Nec quereris patri. uade ergo, & cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo ſole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ cauſſa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modò uiuere, fient,
Fient iſta palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quòd nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quòd nil animis in corpore iuris
Natura indulget, ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt condita pixide Lyde,
Nec prodeſt agili palmas præbere Luperco.
Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Pauliſq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoueas, cuius tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, & ſubterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manéſque Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis conſumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum tædis, & ſi foret humida laurus.
Illuc heû miſeri traducimur. arma (quid?) ultra
Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos,

Pœna matrimonij fœdè cõtracti, vt nunquàm pariant nuptæ.

Fuſcina. ludus gladiatori⁹, in quo Retiarius fuſcina & reti vtebatur.

Si, inquit, crederet eſſe inferos is, cuius iuſſu tot milia trucidãtur, nõ exhiberet gladiatores cum tanta carnificina, ſed certè crederet, ſi ſaperet.

Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe tribuno.
Aſpice, quid faciant commercia. uenerat obſes.
Hîc fiunt homines. nam ſi mora longior urbem
Indulſit pueris, non unquàm deerit amator,
Mittentur bracæ, cultelli, fræna, flagellum:
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

Zalates, obſes Armenius cõtagione morũ corruptus, turpe obſequium tribuno præſtitit.

SATYRA III.

Qvamuis digreſſu ueteris confuſus amici,
Laudo tamen uacuis quòd ſedem figere Cumis
Deſtinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum eſt, & gratum littus amœni
Seceſſus: ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miſerum, & tam ſolum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſsiduos; ac mille pericula ſæuæ
Vrbis, & Auguſto recitantes menſe poëtas?
Sed cùm tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad ueteres arcus, madidámq; Capenam,
Hîc ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnúmq; ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor, & eiectis mendicat ſylua camœnis.
In uallem Aegeriæ deſcendimus, & ſpeluncas
Diſsimiles ueris. quantò præſtantius eſſet
Numen aquæ, uiridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hîc tunc Vmbricius, Quando artibus, inquit, honeſtis

Oſtẽdit in vrbe bonis viris locum non eſſe, atque ob id ſe gratulari Vmbritio aruſpici, quòd Cumas migret, quãuis doleat amicũ diſcedere.

Lucus Aegeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia, qui etiam à mendicis Iudæis tributum exigebant, & quidẽ cum in ſyluis agerent.

Nullus

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, heri quàm fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas.
Dum noua canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo,
Cedamus patria. uiuant Arturius iſtic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida uertunt,
Queis facilè eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et præbere caput domina uenale ſub haſta.
Quondam * hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notéq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerſo pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reuerſi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cùm ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari?
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec uolo, nec poſſum: ranarum uiſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo miniſtro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus: & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius? & cui feruens
Aeſtuat occultis animus, ſempérq; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.

Vbi Dæd. Cumis, cũ ex Creta euolaſſet.

* Aliàs, hic.

Citharœdi & tubicines eò prouehũtur, vt nõ ſolũ ludos gladiatorios poſſint exhibere, ſed quẽuis etiã impunè trucident.

Quid Romæ agendum ſit, qui in pretio velit haberi.

Charus

Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quódq; in mare uoluitur aurum,
Vt ſomno careas, ponendáq; præmia ſumas
Triſtis, & à magno ſemper timearis amico.

Periculoſa res magnorum ſecreta noſcere.

Quæ nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre, Quirites,
Græcam urbem. quàmuis quota portio fæcis Achææ,
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad Circum iuſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit recidipna Quirine:
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Aeſquilias, dictúmque petunt à uimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominíq; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, ſermo
Promptus, & Iſæo torrentior: ede quid illum
Eſſe putes? quemuis hominem ſecum attulit ad nos,
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, ſchœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
Græculus eſuriens, in cœlum iuſſeris, ibit.
Ad ſummam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas, medijs ſed natus Athenis.
Horum ego, non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultúſq; toro meliore recumbet,
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?

Sois aſſentatores & nebulones ſunt in preſtie, cuiuſmodi ſunt Græculi, et Barbari quidam.

Alabanda vrbs Cariæ feliciſſima, atq; ob id voluptatibus deditiſſima.

Quiduis pollicentur illi, etiã ſe in cœlũ volaturos, ſi opus ſit, quemadmodum Dædalus.

Vſqueadeò nihil eſt,quòd noſtra infantia cœlum
Hauſit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quòd adulandi gens prudentiſsima,laudat
Sermonem indocti,faciem deformis amici:
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat
Herculis,Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem anguſtam,qua deterius nec
Ille ſonat,quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare,ſed illis
Creditur.an melior cùm Thaida ſuſtinet,aut cùm
Vxorem comœdus agit,uel Dorida nullo
Cultam palliolo?mulier nempe ipſa uidetur,
Non perſona loqui:uacua,& plana omnia dicas
Infra uentriculum,& tenui diſtantia rima.
Nec tamen Antiochus,nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles,aut cum molli Demetrius Hœmo.
Natio comœda eſt.rides?maiore cachinno
Concutitur:flet,ſi lacrymas aſpexit amici,
Nec dolet:igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem:ſi dixeris,æſtuo:ſudat.
Non ſumus ergo pares:melior qui ſemper,& omni
Nocte,dieq; poteſt alienum ſumere uultum,
A' facie iactare manus,laudare paratus,
Si bene ructauit,ſi rectùm minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.
Præterea ſanctum nihil eſt,& ab inguine tutum,
Non matrona laris,non filia uirgo,neq; ipſe
Sponſus leuis adhuc,non filius antè pudicus.
Horum ſi nihil eſt,aulam reſupinat amici.
Scire uolunt ſecreta domus,atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio,tranſi

Græcorum fœda adulatio.

Eorundem actio.

Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarum peritiſsimi, quorum meminit Quintilian' li. 11. circa finem.

Eorundem libido.

Gymnaſia, atque audi facinus maioris abollæ:
Stoicus occîdit Baream, delator amicum,
Diſcipulúmque ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hîc, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimantus,
Qui gentis uitio nunquàm partitur amicum:
Solus habet. nam cùm facilem ſtillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriǽque ueneno,
Limine ſummoueor, perierunt tempora longi
Seruitij: nuſquam minor eſt iactura clientis.
Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hîc meritum, ſi curet nocte togatus
Currere, cùm prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat, dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet?
Diuitis hîc ſerui claudit latus ingenuorum
Filius. alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt ſemel, atque iterum ſuper illam palpitet: at tu
Cùm tibi ueſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere ſella.
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit hoſpes
Numinis Idæi: procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad cenſum (de moribus ultima fiet
Quæſtio) quot paſcit ſeruos, quot poßidet agri
Iugera, quàm multa, magnáque paropſide cœnat.
QVANTVM quiſque ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur,

P. Aegnatius pecunia corruptus Soranum Baream falſo teſtimonio oppreßit: autor Tacitus in Nerone.

Pauperis obſequiũ inutile in diuites cũ ipſe magiſtratus officiis præueniat & ſalutationibus, maximè autem vetulas orbas & ſenes.

Hoſp. Naſica qui Rheam è Phrygia delatam excepit hoſpitio.

Vel qui Seru. L. Metellus Põtifex, vbi vi flammæ viſum amiſit.

Pauper ſi per omnia ſacra

Creditur, atque deos, dijs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quòd materiam præbet, cauſáſque iocorum
Omnibus hic idem, ſi fœda, & ſciſſa lacerna?
Si toga ſordidula eſt? & rupta: calceus alter
Pelle patet? uel ſi conſuto uulnere craſſum,
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
NIL HABET infelix paupertas durius in ſe,
Quàm quòd ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de puluino ſurgat equeſtri,
Cuius res legi non ſufficit: & ſedeant hîc
Lenonum pueri quocunque in fornice nati:
Hîc plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenéſque laniſtæ:
Sic libitum uano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hîc placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
HAVD facilè emergunt, quorum uirtutibus obſtat
Res anguſta domi. ſed Romæ durior illis
Conatus, magno hoſpitium miſerabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus ſubitò ad Marſos, menſámque Sabellam,
Contentúſque illic ueneto, duróque cucullo.
Pars magna Italiæ eſt (ſi uerum admittimus) in qua
Nemo togam ſumit, niſi mortuus. ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſiquando theatro
Maieſtas: tandémque redit ad pulpita notum
Exodium, cùm perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans.

deieret, peierare creditur.

Notat Domitianum, qui reuocarat legem Othonis Trib. plebis iam abolitam, ne in quatuordecim gradibus ſpectaret, cui non eſſet cenſus equeſtris.

Trãſla. Curiũ Dẽta. intelligit, qui deuictis Samnitibus & Sabinis continẽtiſſimè uixit.

Aequales habitus illic, ſimilémque uidebis
Orcheſtram, & populum, clari uelamen honoris:
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
Hîc ultra uires habitus nitor, hîc aliquid plus,
Quàm ſatis eſt, interdum aliena ſumitur arca.
Commune id uitium eſt: hîc uiuimus ambitioſa
Paupertate omnes: qui te moror? OMNIA Romæ
Cum pretio. quid das, ut Coſſum aliquando ſalutes?
Vt te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis uenalibus. accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præſtare tributa clientes.
Cogimur, & cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneſte ruinam?
Aut poſitis nemoroſa inter iuga Volſinijs, aut
Simplicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui: nam ſi labentibus obſtat
Villicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum eſt illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus: iam poſcit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant:
Tu neſcis. nam ſi gradibus trepidatur ab imis,
Vltimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli ſex,
Ornamentum abaci, necnon & paruulus infrà
Cantharus, & recubans ſub eodem marmore Chiron:
Iámque uetus Græcos ſeruabat ciſta libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.

Simplicitas in ſpectaculis municipalium.

Tutius extra vrbem viuere.

Tibicen pro fulcimento.

Vcalegon, vicinus, alludens ad illud Vergilij: Iam proximus ardet Vcalegon.

Nil

Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil. ultimus autem
Aerumnæ cumulus, quòd nudum, & fruſtra rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectóque iuuabit.
Si magna Aſſyrij cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt uadimonia prætor,
Tunc geminus caſus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impenſas, hic nuda, & candida ſigna,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
Phecaſiatorum uetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & forulos, mediámque Mineruam,
Hic modium argenti: meliora, ac plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, & meritò iam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes auelli Circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteúſque breuis, nec reſte mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,
Vnde epulum poſſis centum dare Pythagoreis.
Eſt aliquid quocunq; loco, quocunque receſſu,
Vnius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hîc æger moritur uigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho. nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi. redarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis conuitia mandræ
Eripiunt ſomnum * Druſo, uitulíſque marinis.

Codrus poëta, qui ſupra Theſeida recitabat, homo extrema paupertatis.

Aſſyrij, alij Arturij legũt cuius ſuprà meminit, vt ſcelerati, qui nigrum in candida vertat.

Fabrateria & Fruſinon, oppida Cãpaniæ, in via Latina. Strabo lib. 5.

Incõmoda pauperum ex inſomniis.

* aliâs Vrſo.

BIBLIOTECA NA ROMA VITTORIO EMANUELE

Si uocat officium,turba cedente uehetur
Diues,& ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget,aut ſcribet,uel dormiet intus,
Nanque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra,
Antè tamen ueniet:nobis properantibus obſtat
Vnda prior,magno populus premit agmine lumbos,
Qui ſequitur,ferit hic cubito,ferit aſſere duro
Alter,at hic tignum capiti incutit,ille metretam.
Pinguia crura luto,planta mox undique magna
Calcor,& in digito clauus mihi militis hæret.
Non'ne uides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum conuiuæ,ſequitur ſua quenque culina.
Corbulo uix ferret tot uaſa ingentia,tot res
Impoſitas capiti,quas recto uertice portat
Seruulus infelix:& curſu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ,modò longa coruſcat
Sarraco ueniente abies,atque altera pinum
Plauſtra uehunt,nutant altè,populóque minantur.
Nam ſi procubuit,qui ſaxa Liguſtica portat
Axis,& euerſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus?quis membra,quis oſſa
Inuenit?obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ.domus intereà ſecura patellas
Iam lauat,& bucca foculum excitat,& ſonat unctis
Strigilibus,pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uariè properantur.at ille
Iam ſedet in ripa,tetrúmque nouitius horret
Porthmea,nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
Infelix,nec habet quem porrigat ore trientem.
Reſpice nunc alia,ac diuerſa pericula noctis,
Quod ſpatium tectis ſublimibus,unde cerebrum

Liburno, lecticario ex Liburnia Dalmatiæ vicina regione.

Corbulo, vir validiſſimus, tempore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.

Imitatur Horatium, qui ſere iiſdem verbis deſcripſit vrbis tumultus.

πορθμέα, portitorem: vt Maro appellat Charontē, qui animas transfretat.

Teſta ferit, quoties rimoſa, & curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem. poßis ignauus haberi,
Et ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
Inteſtatus eas, adeò tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte feneſtræ.
Ergò optes, uotúmque feras miſerabile tecum,
Vt ſint contentæ patulás effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus:
Ergo non aliter poterit dormire. quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed quamuis improbus annis,
Atque mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet, & comitum longißimus ordo,
Multum prætereà flammarum, atque ænea lampas.
Me, quem Luna ſolet deducere, uel breue lumen
Candelæ, cuius diſpenſo, & tempero filum,
Contemnit. miſeræ cognoſce proœmia rixæ,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego uapulo tantùm:
Stat contrà, ſtaríque iubet, parêre neceſſe eſt.
Nam quid agas, cùm te furioſus cogat, & idem
Fortior? unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius conche tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi conſiſtas, in qua te quæro proſeucha.
Dicere ſi tentes aliquid, tacitus'ue recedas,
Tantundem eſt, feriunt pariter: uadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc eſt,
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,

Improbitas iuuētutis, quæ nō poßit dormire, niſi quempiā pulſauerit.

Contentionis initium.

Conchis. faba elixa cum cortice.

προσευχὴ propriè eſt oratio ad Deum: hîc verò locus vbi mēdici ſtipē efflagitant.

Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.

Furta & latrocinia committi in media vrbe, quibus tota ferè ſcatet.

Nec tamen hoc tantùm metuas: nam qui ſpoliet te
Non deerit, clauſis domibus poſtquàm omnis ubique
Fixa catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tuta cuſtode tenentur,
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus:
Sic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & ſarcula deſint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula, quæ quondam ſub regibus, atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures ſubnectere cauſas,
Sed iumenta uocant, & ſol inclinat, eundum eſt:
Nam mihi commota iandudum mulio uirga
Innuit, ergo uale noſtri memor, & quoties te

Iuuenalis patria, Aquinũ oppidũ in via Latina, quæ eſt Campania. autor Strabo, libro quinto.

Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Eluinam Cererem, ueſtrámque Dianam,
Conuelle à Cumis: ſatyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA IIII.

In Criſpinum Aegyptiũ, flagitiis coopertum, & ventris mãcipium inuehitur, atq; per occaſionem in Domitiani crudelitatẽ & luxum.

Ecce iterum Criſpinus, & eſt mihi ſæpe uocandus
Ad partes, monſtrum nulla uirtute redemptum
A uitijs, æger, ſoláque libidine fortis,
Delicias uiduæ tantùm aſpernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus? quanta nemorum uectetur in umbra?
Iugera quot uicina foro? quas emerit ædes?
Nemo malus, felix, minimè corruptor, & idem

Inceſtus,cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram ſubitura ſacerdos.
Sed nunc de factis leuioribus,& tamen alter
Si feciſſet idem,caderet ſub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Titio,Seriôq;,decebat
Criſpinum.quid agas,cùm dira,& fœdior omni
Crimine perſona eſt?mullum ſex millibus emit,
Aequantem ſanè paribus ſeſtertia libris,
Vt perhibent,qui de magnis maiora loquuntur.
Conſilium laudo artificis,ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio ulterior,magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ uehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale expectes:emit ſibi.multa uidemus,
Quæ miſer & frugi non fecit Apicius.hoc tu
Succinctus patria quondam Criſpine papyro,
Hoc precium ſquamæ?potuit fortaſſe minoris
Piſcator,quàm piſcis emi,prouincia tanti
Vendit agros,ſed maiores Apulia uendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem?cùm tot ſeſtertia partem
Exiguam,& modicæ ſumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret ſcurra palati,
Iam princeps equitum,magna qui uoce ſolebat
Vendere municipes fracta de merce ſiluros?
Incipe Calliope,licet hîc conſidere,non eſt
Cantandum,res uera agitur,narrate puellæ
Pierides,proſit mihi uos dixiſſe puellas.
Cùm iam ſemianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus,& caluo ſeruiret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi

Apicius omnium nepotũ, vt ait Plinius, altiſſimus gurges.

Criſpinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.

Cùm imperaret Domitianus alter Nero, captus eſt

Non poßit, cùm laudatur dijs æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura: uocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miſeræ, magnæq; ſedebat
Pallor amicitiæ. primus clamante Liburno,
Currite iam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modò uillicus urbi.
A'nne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atq;
Interpres legum ſanctißimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſtitia. uenit & Criſpi iucunda ſenectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium. maria, ac terras, populóſq; regenti
Quis comes utilior, ſi clade, & peſte ſub illa
Sæuitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid uiolentius aure tyranni,
Cum quo de pluuijs, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atq; octogeſima uidit
Solſtitia: his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiuſdem properabat Acilius æui,
Cum iuuene indigno, quem mors tam ſæua maneret,
Et domini gladijs iam feſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero, quòd comminus urſos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat artes

Pegaſus, iuriſconſultus celeberrimus, tempore Veſpaſiani Cæſaris.

Vibius Criſp⁹ vir facetißimus, & integerrimus.

Tyranni crudelitas.

Patrit

Facilius impoſuit Brut° Tarquinio ſtolido regi, quàm hodie noſtris, ſi viueret.

Patritias?quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum?facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior uultu,quamuis ignobilis,ibat
Rubrius,offenſæ ueteris reus,atq; tacendæ:
Et tamen improbior Satyram ſcribente cinædo.

Cinædo, Nerone qui maledicentiſſimũ carmen ſcripſit in Quintianum.

Montani quoque uenter adeſt abdomine tardus:
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera,ſæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
Et qui uulturibus ſeruabat uiſcera Dacis,

Cornelius Fuſcus, qui in Dacia periit.

Fuſcus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,

Catullus Meſſalinus cæcus, ſed peſtilentiſſimus ſycophãta.

Qui nunquàm uiſæ flagrabat amore puellæ,
Grande,& conſpicuum noſtro quoq; tempore monſtrũ,
Cæcus,adulator,dirúſq; à ponte ſatelles
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandáq; deuexæ iactaret baſia redæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit,nam plurima dixit
In læuum conuerſus:at illi dextra iacebat
Bellua:ſic pugnas Cilicis laudabat,& ictus,
Et pægma,& pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento,ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus bellona tuo diuinat:& ingens
Omen habes,inquit,magni, clariq; triumphi,
Regem aliquem capies,aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus,peregrina eſt bellua.cernis
Erectas in terga ſudes?hoc defuit unum
Fabricio,patriam ut rhombi memoraret,& annos.
Quidnam igitur cenſes?conciditur?abſit ab illo

Curtius Montanus ventrico

Dedecus hoc,Montanus ait,teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.

Debetur

Debetur magnus patinæ,ſubitúſque Prometheus.
Argillam,atq; rotam citius properate.ſed ex hoc
Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna uiro ſententia:nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem,noctéſq; Neronis
Iam medias,aliámq; famem,cùm pulmo Falerno
Arderet,nulli maior fuit uſus edendi
Tempeſtate mea:Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum,Rutupinóue edita fundo
Oſtrea,callebat primo deprendere morſu.
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur,& miſſo proceres exire iubentur
Concilio,quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos,& feſtinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid,toruiſq; Sicambris
Dicturus,tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſæuitiæ,claras quibus abſtulit urbi,
Illuſtréſq; animas impunè,& uindice nullo:
Sed perijt poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat,hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

ſus & ab domini ſeruiens: proptereà ait, eum ſe dignã ſententiam dixiſſe.

Rutupinũ opidũ Britãniæ maritimũ, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Domitianus poſtquã cœpit ſæuire in plebem, ſtatim periit.

SATYRA V.

SI te propoſiti nondum pudet,atq; eadem eſt mens,
Vt bona ſumma putes,aliena uiuere quadra?
Si potes illa pati,quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas,nec uilis Galba tuliſſet?
Quamuis iurato metuam tibi credere teſti:
Ventre nihil noui frugalius,hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta,quod inani ſufficit aluo,
Nulla crepido uacat?nuſquam pons,& tegetis pars

Ad Trebium amicum, quẽ monet, vt à vita paraſitica ſe ſubducat, cùm ob multa alia, tum maximè ob cõtumeliã, & auaritiam diuitum.

Dimid

Dimidia breuior?tantíne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames,cùm poſcis honeſtius illic
Et tremere,& ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco,quòd tu diſcumbere iuſſus,

Cõniuator putat ſe tecũ bellè agere, ſi ſemel te donauit vna cœna.

Mercedem ſolidam ueterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus,imputat hunc rex,
Et quamuis rarum,tamen imputat.ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vnà ſimus,ait,uotorum ſumma. quid ultrà
Quæris?habet Trebius propter quod rumpere ſomnum
Debeat,& ligulas dimittere ſolicitus,ne
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs,aut illo tempore,quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Bootæ.

Sarraca genus vehiculi, cuius alibi meminit.

Qualis cœna tamen?uinum quod ſuccida nolit
Lana pati.de conuiua Corybanta uidebis:
Iurgia proludunt:ſed mox & pocula torques
Saucius,& rubra deterges uulnera mappa,
Inter uos quoties,libertorúmq; cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagœna?
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,

Cap. cõſ. Opimianũ vinũ intelligit, quod ſeruatũ eſt in multa ſecula. Thraſea et Heluidius, duo libertatis amatores, Bruti & Caßij natales celebrabant.

Calcatámq; tenet bellis ſocialibus uuam,
Cardiaco nunquàm ciathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus,aut de
Setinis,cuius patriam,titulúmq; ſenectus
Deleuit multa ueteris fuligine teſtæ,
Quale coronati Thraſea,Heluidiúſq; bibebant
Brutorum,& Caßij natalibus.ipſe capace
Heliadum cruſtas,& inæquales beryllos
Virro tenet phialas,tibi non committitur aurum,

Vel

Vel ſiquando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguéſq; obſeruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaſpis:
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem uaſorum quattuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulphura uitro.
Si ſtomachus domini ſeruet uinóq;, cibóq;,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modò uina querebar,
Vos aliam potatis aquam: tibi pocula curſor
Getûlus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuoſæ ueheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Aſiæ ante ipſum, pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci,
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Friuola. quod cùm ita ſit, tu Getûlum Ganymedem
Reſpice, cùm ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio. quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adeſt caldæ, gelidæq; miniſter?
Quippe indignatur ueteri parêre clienti,
Quódq; aliquid poſcas, & quòd ſe ſtante recumbas.
Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius, quanto porrexit murmure panem?
Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum?
Sed tener, & niueus, molliq; ſiligine factus

Iuue. præ. Æneas, qui in gladij capulo gemmas ferebat, non poculis, 4. Æen.

Decocta, aqua niue refrigerata.

Neronis inuentum.

Flos Aſiæ, pincerna formoſiſſimus ex Aſia, & idem pretioſiſſimus.

Seruorum arrogantia.

Seruatur domino: dextram cohibere memento,
Salua ſit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic, qui ponere cogat:
Vix tu conſuetis, audax conuiua, caniſtris
Impleri, paniſq; tui nouiſſe colorem.

Scilicet, ironicè ferè vſurpatur vt hîc, et Terẽ. Id populus curat ſcilicet.

Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpè relicta
Coniuge, per montem aduerſum, gelidáſq; cucurri
Aeſquilias, fremeret ſæua cùm grandine uernus
Iuppiter, & multo ſtillaret pennula nimbo.
Aſpice quàm longo diſtendat pectore lancem,

Diuiti ſquilla lautiſſimus piſcis apponitur, clienti verò gãmarus viliſſimus.

Quæ fertur domino, ſquilla: & quibus undiq; ſepta
Aſparagis, qua deſpiciat conuiuia cauda,
Cùm uenit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ouo,
Ponitur exigua, feralis cœna, patella.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim ueſtris datur alueolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubuexit acuta,

Boccar rex fuit Mauritaniæ, vbi oleum adeò tetri eſt odoris vt ſerpentes etiã nõ ferant.

Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris.
Mulus erit domino, quem miſit Corſica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia, ſumitur illinc

Lenas, quiuis auarus captator: & Aurelia, orba et opulenta anus.

Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima uenit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,

Contem

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tyberinus, & ipſe
Vernula, riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipſi pauca uelim, facilem ſi præbeat aurem.
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A` Seneca, quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat
Largiri (nanque & titulis, & faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria) ſolùm
Poſcimus, ut cœnes ciuiliter: hoc face, & eſto,
Eſto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis,
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores. tibi habe frumentum, Aledius inquit,
O` Libye diſiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem intereà, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia, nec minimo ſanè diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, ſi quid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina, quando propinat
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis ueſtrum temerarius uſque adeò, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dijs,

Lupus in Tybri natus, ſter core paſtus, & inſulſus, paupe ri obtruditur.

Petimus bone vir, nō vt ſis alter Seneca, aut Piſo viri liberaliſſimi, ſed tantum vt æqualiter cum conuiuis bibas, & edas.

χειρονόμωντα *Græcè vſurpauit, alibi* χειρονόμων *qui manibus & corpore geſticulatur.*

Tria nomina, hoc eſt, ſis nobilis: quanquam alij aliter interpretentur. Politian⁹ miſce 31.

Si ditatus es, facilè inuenies cultores, & obſeruatores: maximè autem, ſi ſine liberis.

Et melior fatis donaret, homuncio, quantus
Ex nihilo fieres? quantus Virronis amicus?
Da Trebio, pone ad Trebium. uis frater ab illis
Ilibus? ò nummi, uobis hunc præſtat honorem:
Vos eſtis fratres. dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo:
Iucundum, & carum ſterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros treis
In gremium patris fundat, ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſemque rogatum,
Ad menſam quoties paraſitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis:

Claudius boleto ab Agrippina vxore medicato extinctus eſt.

Sor. Aphr. hortis Heſperidũ.

Cõtumelia diuitũ in pauperes, ex quorum dolore capiunt voluptatem.

Boletus domino, ſed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Aphris:
Tu ſcabie fruêris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuénſque flagelli,
Diſcit ab hirſuta iaculum torquere capella.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas. nam quæ comœdia? mimus

Quis ferat talem inſolentiã, niſi planè ſeruus: certè dum ob ventrem ſeruis potenti, liber non es.

Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preſſóque diu ſtridêre molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua uideris;
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ.
Nec malè coniectat. quis enim tam nudus, ut illum

Bis

Bis ferat. Hetruſcum puero ſi contigit aurum?
Vel nodus tantùm, & ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit. ecce, dabit iam
Semeſum leporem, atq; aliquid de clunibus apri,
Ad nos iam ueniet minor altilis: inde parato,
Intactóque omnes, & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur, omnia ferre
Si potes, & debes: pulſandum uertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA VI.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uiſámque diu, cùm frigida paruas
Præberet ſpelunca domos, ignémque, larémque:
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Sylueſtrem montana torum cùm ſterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarúmque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi Cynthia: nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpè horridior, glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœlóque recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compoſitíque luto, nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ ueteris ueſtigia forſan,
Aut aliqua extiterant, & ſub Ioue: ſed Ioue nondum
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cùm furem nemo timeret,
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receſſit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre ſorores.

Vrſidium monet, ne facilè patiatur ſe matrimonio alligari, eius incōmoda ob oculos ponens: & miro ſtomacho mulierum mores, & vitia inſectatur.

Græc. hoc eſt, cū ſyncerè inter ſe viuerēt, iureiurādo, vt nec eſſet opus poſtea Aſtræa quæ teſte Heſiodo, cum pudi-

citia in cælum euolauit, offenſa hominũ moribus.

Quiduis ageres potius quã duceres vxorem, qua cõmodius poſſes carere.

Lex Iulia, quæ cauet, vt adulteri deprehẽſi dent pœnas.

Perit. qui cùm timeret delatores, illis vxorẽ ſubmittebat.

Theſmophoria agebantur per

Antiquum, & uetus eſt, alienum Poſthume lectum
Concutere, atque ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & ſponſalia, noſtra
Tempeſtate paras, iámque à tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certè ſanus eras, uxorem Poſthume ducis?
Dic qua Tiſiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam, ſaluis tot reſtibus ullam?
Cùm pateant altæ, caligantéſque feneſtræ?
Cùm tibi uicinum ſe præbeat Aemilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud
Non'ne putas melius, quòd tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec, quantum iuſsit, anheles.
Sed placet Vrſidio lex Iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
Mulorúmque iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur ulla
Vrſidio? ſi mœchorum notiſsimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini?
Quid? quòd & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? ò medici mediam pertundite uenam.
Delicias hominis, Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeò Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam

Poſtibus,

Poſtibus,& denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir ſufficit,ocyus illud
Extorquebis,ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis.uiuat Gabijs,ut uixit in agro,
Viuat Fidenis,& agello cedo paterno:
Quis tamen affirmat,nil actum in montibus?aut in
Speluncis?adeò ſenuerunt Iuppiter & Mars.
Porticibus'ne tibi monſtratur fœmina uoto
Digna tuo?cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames,quódque inde excerpere poßis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo,
Thuſcia ueſicæ non imperat:Appula gannit
Sicut in amplexu:ſubitum,& miſerabile,longum
Attendit Thymele,Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ quoties aulæa recondita ceſſant,
Et uacuo,clauſóque ſonant fora ſola theatro,
Atque à plebeis longè Megaleſia,triſtes
Perſonam,thyrſúmque tenent,& ſubligar Acci,
Vrbicus exodio riſum mouet,Attellanæ
Geſtibus Autonoës,hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula,ſunt quæ
Chryſogonum cantare uetent,Hiſpulla tragœdo
Gaudet:an expectas,ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem,de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater,Ambroſiúſque choraules.
Longa per anguſtos figamus pulpita uicos:
Ornentur poſtes,& grandi ianua lauro,
Vt teſtudineo tibi Lentule conopæo,
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata eſt Hippia Ludum

νηφαλίους, ſobrias & caſtas fœminas.

Iupiter & Mars adulteri inſignes,vt ſcribunt poëtæ.

Megaleſia,ludi Circenſes in honorẽ magnæ matris deũm dedicati.

Quintilianus, quiuis doctus & probus vir, vt alibi pro diſerto.

Senat. Veiëtonis vxor, reli

cto marito ſecuta eſt gladiatorẽ in Aegyptum.

Ad Pharon,& Nilum,famoſáque mœnia Lagi,
Prodigia,& mores urbis,damnante Canopo.
Immemor illa domus,& coniugis,atque ſororis,
Nil patriæ indulſit,plorantéſque improba natos,
Vtq; magis ſtupeas,ludos,Paridémque reliquit.
Sed quanquàm in magnis opibus,plumáq; paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contempſit pelagus.famam contempſerat olim,

Mulierum in cœpto facinore conſtantia.

Cuius apud molleis minima eſt iactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus,latéque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore,quàmuis
Mutandum toties eſſet mare.iuſta pericli
Si ratio eſt,& honeſta timent,pauidóque gelantur
Pectore,nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis:
Fortem animum præſtant rebus,quas turpiter audent.
Si iubeat coniux,durum eſt conſcendere nauim:
Tunc ſentina grauis,tunc ſummus uertitur aër.
Quæ mœchum ſequitur,ſtomacho ualet,illam maritum
Conuomit,hæc inter nautas & prandet,& errat
Per puppim,& duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma?qua capta iuuenta eſt

Ludia, vt ſuprà Ludiũ dixerat ſcenicũ aut gladiatorem, Sergium nimirum, quẽ erat ſecuta.

Hippia?quid uidit propter quod Ludia dici
Suſtinuit?nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat,& ſecto requiem ſperare lacerto.
Prætereà multa in faciem deformia,ſicut
Attritus galea,mediiſque in naribus ingens
Gibbus,& acre malum ſemper ſtillantis ocelli:

Hyacinth. ſuaues & delicatos, vt Hyacintus Apollinis amaſius.

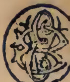
Sed gladiator erat,facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris,patriæq;,hoc prætulit illa ſorori,
Atque uiro.ferrum eſt,quod amant.hic Sergius idem
Accepta rude cœpiſſet Veiento uideri.

Quid

Quid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Reſpice riuales diuorum, Claudius, audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cùm ſenſerat uxor,
Auſa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat: comite ancilla non amplius una:
Et, nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atque ſuam. tunc nuda papillis
Conſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditque tuum, generoſe Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit,
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas,
Triſtis abit, ſed quod potuit, tamen ultima cellam
Clauſit, adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ:
Et laſſata uiris, nondum ſatiata, receßit:
Obſcuriſque genis turpis, fumóque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carménque loquar, coctúmque uenenum,
Priuignóque datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio ſexus, minimúmque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia, teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam:
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote ſagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atque
Reſcribat, uidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculíque minores,

Meſſalinæ, Claudij vxoris impudicitia.

Britannicus, q etiam Germanicus eſt dictꝰ, à Nerone veneno ſublatus.

Mariti laudãt vxores nõ ob probitatem, ſed propter dotem.

Nonnullas magis ob venuſtatem quàm pudicitiã amari.

Facilius impoſuit Brut° Tarquinio ſtolido regi, quàm hodie noſtris, ſi uiueret.

Cinædo, Nerone qui maledicentiſſimũ carmen ſcripſit in Quintianum.

Cornelius Fuſcus, qui in Dacia periit.

Catullus Meſſalinus cæcus, ſed peſtilentiſſimus ſycophãta.

Curtius Montanus ventrico

Patritias? quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior uultu, quamuis ignobilis, ibat
Rubrius, offenſæ ueteris reus, atq; tacendæ:
Et tamen improbior Satyram ſcribente cinædo.
Montani quoque uenter adeſt abdomine tardus:
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera, ſæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
Et qui uulturibus ſeruabat uiſcera Dacis,
Fuſcus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquàm uiſæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conſpicuum noſtro quoq; tempore monſtrũ,
Cæcus, adulator, dirúſq; à ponte ſatelles
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandáq; deuexæ iactaret Baſia redæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit, nam plurima dixit
In læuum conuerſus: at illi dextra iacebat
Bellua: ſic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pægma, & pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento, ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus bellona tuo diuinat: & ingens
Omen habes, inquit, magni, clariq; triumphi,
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Aruiragus, peregrina eſt bellua. cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait, teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.

Debetur magnus patinæ, ſubitúſque Prometheus.
Argillam, atq; rotam citius properate. ſed ex hoc
Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna uiro ſententia: nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem, noctéſq; Neronis
Iam medias, aliámq; famem, cùm pulmo Falerno
Arderet, nulli maior fuit uſus edendi
Tempeſtate mea: Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinóue edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu.
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid, toruíſq; Sicambris
Dicturus, tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſæuitiæ, claras quibus abſtulit urbi,
Illuſtréſq; animas impunè, & uindice nullo:
Sed perijt poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

ſus & ab domini ſeruiens: propterea ait, eum ſe dignã ſententiam dixiſſe.

Rutupinũ opidũ Britãniæ maritimũ, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Domitianus poſtquã cœpit ſæuire in plebem, ſtatim periit.

SATYRA V.

Ad Trebium amicum, quẽ monet, vt à vita paraſitica ſe ſubducat, cùm ob multa alia, tum maximè ob cõtumeliã, & auaritiam diuitum.

SI te propoſiti nondum pudet, atq; eadem eſt mens,
Vt bona ſumma putes, aliena uiuere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet:
Quamuis iurato metuam tibi credere teſti:
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo,
Nulla crepido uacat? nuſquam pons, & tegetis pars

Dimidia breuior? tantíne iniuria cœnæ?
Tam ieiuna fames, cùm poſcis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quòd tu diſcumbere iuſſus,
Mercedem ſolidam ueterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vnà ſimus, ait, uotorum ſumma. quid ultrà
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere ſomnum
Debeat, & ligulas dimittere ſolicitus, ne
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? uinum quod ſuccida nolit
Lana pati. de conuiua Corybanta uidebis:
Iurgia proludunt: ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges uulnera mappa,
Inter uos quoties, libertorúmq; cohortem
Pugna Saguntina feruet commiſſa lagœna?
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatámq; tenet bellis ſocialibus uuam,
Cardiaco nunquàm ciathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulúmq; ſenectus
Deleuit multa ueteris fuligine teſtæ,
Quale coronati Thraſea, Heluidiúſq; bibebant
Brutorum, & Caßij natalibus. ipſe capace
Heliadum cruſtas, & inæquales beryllos
Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum,

Cõniuator putat ſe tecũ bellè agere, ſi ſemel te donauit vna cœna.

Sarraca genus vehiculi, cuius alibi meminit.

Cap. cõſ. Opimianũ vinũ intelligit, quod ſeruatũ eſt in multa ſecula.

Thraſea et Heluidius, duo libertatis amatores, Bruti & Caßij natales celebrabant.

Vel

Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguéſq; obſeruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaſpis:
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem uaſorum quattuor, ac iam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulphura uitro.
Si ſtomachus domini feruet uinóq;, cibóq;,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modò uina querebar,
Vos aliam potatis aquam: tibi pocula curſor
Getûlus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuoſæ ueheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Aſiæ ante ipſum, pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci,
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Friuola. quod cùm ita ſit, tu Getûlum Ganymedem
Reſpice, cùm ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio. quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adeſt calidæ, gelidæq; miniſter?
Quippe indignatur ueteri parêre clienti,
Quódq; aliquid poſcas, & quòd ſe ſtante recumbas.
Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius, quanto porrexit murmure panem?
Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum?
Sed tener, & niueus, molliq; ſiligine factus

Iuue. præ. Aeneas, qui in gladij capulo gemmas ferebat, non poculis, 4. Aen.

Decocta, aqua niue refrigerata.

Neronis inuentum.

Flos Aſiæ, pincerna formoſiſſimus ex Aſia, & idem precioſiſſimus.

Seruorum arrogantia.

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tyberinus, & ipſe
Vernula, riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipſi pauca uelim, facilem ſi præbeat aurem.
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat
Largiri (nanque & titulis, & faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria) ſolùm
Poſcimus, ut cœnes ciuiliter: hoc face, & eſto,
Eſto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis,
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores. tibi habe frumentum, Aledius inquit,
O Libye disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem intereà, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia, nec minimo ſanè diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, ſi quid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina, quando propinat
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis ueſtrum temerarius uſqueadeò, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dijs,

Lupus in Tybri natus, ſtercore paſtus, & inſulſus, pauperi obtruditur.

Petimus bone vir, nō vt ſis alter Seneca, aut Piſo viri liberaliſsimi, ſed tantum vt æqualiter cum conuiuis bibas, & edas.

χειρονόμωντα Græcè vſurpauit, alibi χειρονόμων qui manibus & corpore geſticulatur.

Tria nomina, hoc eſt, ſis nobilis: quanquam alij aliter interpretentur. Politian⁹ miſce 31.

Si ditatus es, facilè inuenies cultores, & obſeruatores: maximè autem, ſi ſine liberis.

Et melior fatis donaret, homuncio, quantus
Ex nihilo fieres? quantus Virronis amicus?
Da Trebio, pone ad Trebium. uis frater ab illis
Ilibus? ò nummi, uobis hunc præſtat honorem:
Vos eſtis fratres. dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo:
Iucundum, & carum ſterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros treis
In gremium patris fundat, ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſemque rogatum,
Ad menſam quoties paraſitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis:

Claudius boleto ab Agrippina vxore medicato extinctus eſt.

Sor. Aphr. hortis Heſperidũ.

Cõtumelia diuitũ in pauperes, ex quorum dolore capiunt voluptatem.

Boletus domino, ſed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore,
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poßis ſurrepta ſororibus Aphris:
Tu ſcabie fruêris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuénſque flagelli,
Diſcit ab hirſuta iaculum torquere capella.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas. nam quæ comœdia? mimus

Quis ferat talem inſolentiã, niſi planè ſeruus: certè dum ob ventrem ſeruis potenti, liber non es.

Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preßóque diu ſtridêre molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua uideris;
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ.
Nec malè coniectat. quis enim tam nudus, ut illum

Bis

Bis ferat. Hetruſcum puero ſi contigit aurum?
Vel nodus tantùm, & ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit. ecce, dabit iam
Semeſum leporem, atq; aliquid de clunibus apri,
Ad nos iam ueniet minor altilis: inde parato,
Intactóque omnes, & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur, omnia ferre
Si potes, & debes: pulſandum uertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA VI.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uiſámque diu, cùm frigida paruas
Præberet ſpelunca domos, ignémque, larémque:
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Syluestrem montana torum cùm ſterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarúmque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi Cynthia: nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpè horridior, glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœlóque recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compoſitíque luto, nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ ueteris ueſtigia forſan,
Aut aliqua extiterant, & ſub Ioue: ſed Ioue nondum
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cùm furem nemo timeret,
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receßit
Hac comite, atque duæ pariter fugêre ſorores.

Vrſidium monet, ne facilè patiatur ſe matrimonio alligari, eius incõmoda ob oculos ponens: & miro ſtomacho mulierum mores, & uitia inſectatur.

Græc. hoc eſt, cũ ſyncerè inter ſe viuerẽt, iureiurãdo, vt nec eſſet opus poſtea Aſtræa quæ teſte Heſiodo, cum pudi-

citia in cœlum euolauit, offenſa hominũ moribus.

Antiquum, & uetus eſt, alienum Poſthume lectum
Concutere, atque ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & ſponſalia, noſtra
Tempeſtate paras, iámque à tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.

Quiduis ageres potius quã duceres vxorem, qua cõmodius poſſes carere.

Certè ſanus eras, uxorem Poſthume ducis?
Dic qua Tiſiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam, ſaluis tot reſtibus ullam?
Cùm pateant altæ, caligantéſque feneſtræ?
Cùm tibi uicinum ſe præbeat Aemilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud
Non'ne putas melius, quòd tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec, quantum iuſſit, anheles.
Sed placet Vrſidio lex Iulia, tollere dulcem

Lex Iulia, quæ cauet, vt adulteri deprehẽſi dent pœnas.

Cogitat heredem, cariturus turture magno,
Mulorúmque iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur ulla
Vrſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini?

Perit. qui cùm timeret delatores, illis vxorẽ ſubmittebat.

Quid? quòd & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? ò medici mediam pertundite uenam.
Delicias hominis, Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeò Cereris uittas contingere dignæ,

Theſmophoria agebantur per

Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam

Poſtibus,

Poſtibus,& denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir ſufficit,ocyus illud
Extorquebis,ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis.uiuat Gabijs,ut uixit in agro,
Viuat Fidenis,& agello cedo paterno:
Quis tamen affirmat,nil actum in montibus?aut in
Speluncis?adeò ſenuerunt Iuppiter & Mars.
Porticibus'ne tibi monſtratur fœmina uoto
Digna tuo?cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames,quódque inde excerpere poßis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo,
Thuſcia ueſicæ non imperat:Appula gannit
Sicut in amplexu:ſubitum,& miſerabile,longum
Attendit Thymele,Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ quoties aulæa recondita ceſſant,
Et uacuo,clauſóque ſonant fora ſola theatro,
Atque à plebeis longè Megaleſia,triſtes
Perſonam,thyrſúmque tenent,& ſubligar Acci,
Vrbicus exodio riſum mouet,Attellanæ
Geſtibus Autonoës,hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula,ſunt quæ
Chryſogonum cantare uetent,Hiſpulla tragœdo
Gaudet:an expectas,ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem,de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater,Ambroſiúſque choraules.
Longa per anguſtos figamus pulpita uicos:
Ornentur poſtes,& grandi ianua lauro,
Vt teſtudineo tibi Lentule conopæo,
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata eſt Hippia Ludum

νυφαλίυς, ſobrias & caſtas fœminas.

Iupiter & Mars adulteri inſignes,vt ſcribunt poëtæ.

Megaleſia,ludi Circenſes in honorẽ magnæ matris deûm dedicati.

Quintilianus, quiuis doctus & probus vir, vt alibi pro diſerto.

Senat. Veiëtonis vxor, reli

cto marito ſecuta eſt gladiatorē in Aegyptum.

Ad Pharon, & Nilum, famoſáque mœnia Lagi,
Prodigia, & mores urbis, damnante Canopo.
Immemor illa domus, & coniugis, atque ſororis,
Nil patriæ indulſit, plorantéſque improba natos,
Vtq; magis ſtupeas, ludos, Paridémque reliquit.
Sed quanquàm in magnis opibus, plumáq; paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contempſit pelagus. famam contempſerat olim,
Cuius apud molleis minima eſt iactura cathedras.

Mulierum in cœpto facinore conſtantia.

Tyrrhenos igitur fluctus, latéque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quàmuis
Mutandum toties eſſet mare. iuſta pericli
Si ratio eſt, & honeſta timent, pauidóque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis:
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum eſt conſcendere nauim:
Tunc ſentina grauis, tunc ſummus uertitur aër.
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho ualet, illam maritum
Conuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta iuuenta eſt
Hippia? quid uidit propter quod Ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Cœperat, & ſecto requiem ſperare lacerto.
Præterea multa in faciem deformia, ſicut
Attritus galea, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli:
Sed gladiator erat, facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa ſorori,
Atque uiro. ferrum eſt, quod amant. hic Sergius idem
Accepta rude cœpiſſet Veiento uideri.

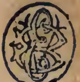
Ludia, vt ſuprà Ludiū dixerat ſcenicū aut gladiatorem, Sergium nimirum, quē erat ſecuta. Hyacinth. ſuaues & delicatos, vt Hyacinthus Apollinis amaſius.

Quid

Quid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Reſpice riuales diuorum, Claudius, audi,
Quæ tulerit. dormire uirum cùm ſenſerat uxor,
Auſa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat: comite ancilla non amplius una:
Et, nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atque ſuam. tunc nuda papillis
Conſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditque tuum, generoſe Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit,
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas,
Triſtis abit, ſed quod potuit, tamen ultima cellam
Clauſit, adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ:
Et laſſata uiris, nondum ſatiata, receſſit:
Obſcuriſque genis turpis, fumóque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carménque loquar, coctúmque uenenum,
Priuignóque datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio ſexus, minimúmque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia, teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam:
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote ſagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atque
Reſcribat, uidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculíque minores,

Meſſalinæ, Claudij vxoris impudicitia.

Britannicus, q etiam Germanicus eſt dict⁹, à Nerone veneno ſublatus.

Mariti laudãt vxores nõ ob probitatem, ſed propter dotem.

Nonnullas magis ob venuſtatem quàm pudicitiã amari.

Collige ſarcinulas,dices libertus,& exi,
Iam grauis es nobis,& ſæpe emungeris,exi
Ocyus,& propera,ſicco uenit altera naſo.
Intereà calet,& regnat,poſcitque maritum

Vxorũ importunitas & ingluuies.

Paſtores,& ouem Canuſinam,ulmóſque Falernas.
Quantulum in hoc?pueros omneis,ergaſtula tota,
Quódque domi non eſt,& habet uicinus,ematur.
Menſe quidem brumæ,cùm iam mercator Iaſon
Clauſus,& armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina,maxima rurſus
Murrhina,déinde adamas notiſsimus,& Berenices
In digito factus pretioſior:hunc dedit olim

Agrippa Iudæorũ rex poſt mortem Herodis, cui nupſerat Berenice ſoror,ſuſpectus fuit de inceſtu cũ illa admiſſo.

Barbarus inceſtæ:dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et uetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nulla'ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formoſa,decens,diues,fœcunda,uetuſtos
Porticibus diſponat auos,intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris,nigróque ſimillima cygno.

Felicium ſuperbia.

Quis feret uxorem,cui conſtant omnia?malo,
Malo Venuſinam,quàm te Cornelia mater
Gracchorum,ſi cum magnis uirtutibus affers
Grande ſupercilium,& numeras in dote triumphos.
Tolle tuum,precor Annibalem,uictúmque Syphacem
In caſtris,& cum tota Carthagine migra.
Parce,precor,Pæàn,& tu depone ſagittas,
Nil pueri faciunt,ipſam configite matrem,
Amphion clamat,ſed Pæàn contrahit arcum.

Niobe Amphionis Thebani vxor ob

Extulit ergo gregem gnatorum ipſámque parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente uidetur,

Atque

Atq; eadem ſcropha Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari, ſummiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloës, quam mellis habet. quis deditus autem
Vſqueadeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies ſeptenis oderit horis?

> εὐτεκνίᾳ elata, ſe Latonæ prætulit: quare poſtea pœnas dedit caſis liberis & marito.

Quædam parua quidem, ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quòd ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quæ de Tuſca Græcula facta eſt?
De Sulmonenſi mera Cecropis? omnia Græcè
Cùm ſit turpe magis noſtris neſcire, Latinè.
Hoc ſermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta. quid ultrà?

> In affectatam mulierũ Græcitatẽ, qua blãditias ſuas exprimebant.

Concumbunt Græcè. dones tamen iſta puellis,
Túne etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græcè? non eſt hic ſermo pudicus
In uetula, quoties laſciuum interuenit illud,
Σωὴ καὶ ψυχὴ, modò ſub lodice relictis
Vteris in turba. quod enim non excitat inguem?
Vox blanda, & nequam digitos habet; ut tamen omnes
Subſidant pennæ. dicas hæc mollius Æmo,
Quanquàm & Carpophoro, facies tua cõputat annos.

> Nequã, laſciua & nullius frugi, quòd nihil queat.

Si tibi legitimis pactam, iunctámq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Cauſa, nec eſt quare cœnam, & muſtacea perdas
Labente officio, crudis donanda: nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cùm lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxoria, deditus uni
Eſt animus, ſubmitte caput, ceruice parata

> Muſtacea genus panis, in nuptiis conuiuis dabãt, ſub finem officij.

Quo probior quiſq; eſt, hoc magis vxor ei⁹ ingenio volet abuti, & vbiq; praeſſe ac imperare marito.

Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,
Et ſpolijs. igitur longè minus utilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optandúſq; maritus.
Nil unquam inuita donabis coniuge, uendes
Hac obſtante nihil: nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam ſenior, cuius barbam tua ianua uidit.
Teſtandi cùm ſit lenonibus, atq; laniſtis
Libertas, & iuris idem contingat arenæ,
Non unus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem ſeruo. meruit quo crimine ſeruus
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſeruus homo eſt? nil fecerit, eſto,
Hoc uolo, ſic iubeo, ſit pro ratione uoluntas.
Imperat ergo uiro. ſed mox hæc regna relinquit,

Subinde aliis nubit, & mox ad priſtinum maritum reuertitur.

Permutátq; domos, & flammea conterit, inde
Auolat, & ſpreti repetit ueſtigia lecti.
Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
Sic creſcit numerus, ſic fiunt octo mariti
Quinq; per autumnos, titulo res digna ſepulchri.

Socrus & vxoris artes in miſerum maritũ.

Deſperanda tibi ſalua concordia ſocru:
Illa docet ſpolijs nudi gaudere mariti,
Illa docet miſſis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil ſimplex reſcribere. decipit illa
Cuſtodes, aut ære domat. tunc corpore ſano
Aduocat Archigenen, onerosáq; pallia iactat.
Abditus intereà latet, & ſecretus adulter,
Impatiénſq; moræ pauet, & præputia ducit.

Scilicet expectas,ut tradat mater honeſtos,
Aut alios mores,quàm quos habet?utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
Nulla ferè cauſa eſt,in qua non fœmina litem
Mouerit:accuſat Manilia,ſi rea non eſt.

Manilia ſcortum, quæ Hoſtilium Mācinū lapide percußit, & per tribunos plebis abſoluta eſt.

Componunt ipſæ per ſe,formántq; libellos,
Principium,atq; locos Celſo dictare paratæ.

Celſ. Cornelius Celſus orator & medicus,cuius extat liber de medicina.

Endromidas Tyrias, & fœmineum ceroma
Quis neſcit?aut quis non uidit uulnera Pali,
Quem cauat aßiduis ſudibus,ſcutóq; laceßit?
Atq; omnes implet numeros,dignißima prorſus
Florali matrona tuba:niſi ſi quid in illo
Pectore plus agitat,ueræq; paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à ſexu?uires amat,hæc tamen ipſa
Vir nollet fieri:nam quantula noſtra uoluptas?
Quale decus rerum,ſi coniugis auctio fiat,
Balteus,& manicæ,& criſtæ,crurísq; ſiniſtri
Dimidium tegmen?uel ſi diuerſa mouebit
Prælia,tu felix ocreas uendente puella.

Turpe eſt mulierem tractare arma,omiſſis domeſticis officiis.

Hæ ſunt,quæ tenui ſudant in cyclade,quarum
Delicias,& panniculus bombycinus urit.
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere,quanta
Poplitibus ſedeat,quàm denſo faſcia libro,
Et ride ſcaphium poſitis cùm ſumitur armis.

σκάφιον, matella, in qua mingunt fœminæ, autor Iulius Pollux.

Dicite uos neptes Lepidi,cæciue Metelli,
Gurgitis,aut Fabij,quæ Ludia ſumpſerit unquàm
Hos habitus?quando ad palum gemat uxor Aſyli?
Semper habet lites,alternáq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet,minimùm dormitur in illo.

Mulierum malitia.

Tunc

Tunc grauis illa,uiro,tunc orba tigride peior,
Cùm ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros,aut ficta pellice plorat,
Vberibus ſemper lacrymis,ſempérq; paratis
In ſtatione ſua,atq; expectantibus illam,
Quo iubeat manare modo.tu credis amorem,

** Curruca legũt alij, vt ſit is qui alienos liberos pro ſuis educat.*

Tu tibi tunc*eruca places,fletúmq; labellis
Exorbes.quæ ſcripta,& quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ.
Sed iacet in ſerui complexibus,aut equitis. dic,
Dic aliquem ſodes,dic Quintiliane colorem.
Hæremus.dic ipſa.olim conuenerat,inquit,
Vt faceres tu quod uelles,nec non ego poſſem
Indulgere mihi:clames licet,& mare cœlo
Confundas,homo ſum.nihil eſt audacius illis

Vnde morum corruptela, inquit, niſi ex diuturno otio, & ſecunda fortuna?

Deprenſis:iram,atque animos à crimine ſumunt.
Vnde hæc monſtra tamen,uel quo de fonte requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam,nec uitijs contingi parua ſinebat
Tecta labor,ſomníq; breues,& uellere Thuſco
Vexatæ,duræq; manus,ac proximus urbi
Annibal,& ſtantes Collina in turre mariti,
Nunc patimur longæ pacis mala:ſæuior armis

Hiſtri & Sybaritæ populi voluptatib' addictiſſimi: vnde ab his hiſtriones,ab illis Sybariticæ deliciæ appellatæ.

Luxuria incubuit,uictúmq; ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt,facinúſq; libidinis,ex quo
Paupertas Romana perit,hinc fluxit ad Hiſtros
Et Sybaris colles:hinc & Rhodos,& Miletos,
Atq; coronatum & petulans,madidúmq; Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit,& turpi fregerunt ſecula luxu
Diuitiæ molles.quid enim Venus ebria curat?

Inguinis

Inguinis, & capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.
Grandia quæ medijs iam noctibus oſtrea mordet,
Cùm perfuſa mero ſpumant unguenta falerno,
Cùm bibitur concha, cùm iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit menſa lucernis.
I nunc, & dubita qua ſorbeat aëra ſanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ,
Maura pudicitiæ ueterem cùm præterit aram.
Noctibus hîc ponunt lecticas, micturiunt hîc,
Effigiémq; Deæ longis ſiphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teſte mouentur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuerſa
Coniugis urinam magnos uiſurus amicos.
Nota Bonæ ſecreta deæ, cùm tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinóq; feruntur
Attonitæ, crinémq; rotant ululante priapo
Mænades: ò quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus? quæ uox ſaltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas poſita Lauſella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipſa Medullinæ frictum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Neſtoris hernia poßit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tum fœmina ſimplex,
Et pariter toto reparatur clamor ab antro.
Iam fas eſt, admitte uiros, dormitat adulter?
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil eſt, ſeruis incurritur. abſtuleris ſpem

Tectum ebriis ambulare videtur, & lucernæ præ vertigine duplices apparere.

σίφωνες fiſtulæ per quas aqua fluit, à ſono, quem vidētur exprimere.

μαινάδες bacchæ, à furore ſic dictæ: oſtendit autem ſacra Bonæ deæ æquè ſacrilega, & flagitioſa, ac Bacchanalia ipſa.

Hernia morbus, qui Græcis κήλη & ἐντεροκήλη dicitur, autore Cornelio Celſo.

Seruo

Seruorum,ueniet conductus aquarius.hic ſi
Quæritur,& deſunt homines,mora nulla per ipſam
Quo minus impoſito clunem ſummittat aſello.
Atq; utinam ritus ueteres,& publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra.ſed omnes
Nouerunt Mauri,atq; Indi,quæ pſaltria penem
Maiorem,quàm ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc,teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit,ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius ſexus imitata figuram eſt.
Et quis tunc hominum contemptor numinis?aut quis
Simpuuium ridere Numæ,nigrúmq; catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat?ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici:
Pone ſeram,cohibe.ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes?cauta eſt,& ab illis incipit uxor.
Iamq; eadem ſummis pariter,minimíſq; libido:
Nec melior,pedibus ſilicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum uehitur ceruice Syrorum.
Vt ſpectet ludos,conducit Ogulnia ueſtem,
Conducit comites,ſellam,ceruical,amicas,
Nutricem,& flauam,cui det mandata,puellam.
Hæc tamen argenti ſupereſt quodcunq; paterni,
Leuibus athletis,ac uaſa nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi eſt,ſed nulla pudorem
Paupertatis habet:nec ſe metitur ad illum,
Quem dedit hæc, poſuítq; modum. tamen utile quid ſit
Proſpiciunt aliquando uiri,frigúſq;, famémq;.
Formica tandem quiddam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum:

Anticatones, libri duo Cæſaris in Catonẽ Viicẽſem,in cuius laudes ſcripſerat Cicero libellum.

Clodius ſumpta muliebri veſte,Pompeiã Cæſaris vxorẽ, in ſacris Bonæ deæ violauit.

Quædam ita ambitioſæ ſũt, vt cũ ſint pauperes,tamẽ ſplẽdidæ videri velint,neq; habẽt rationẽ tenuitatis ſuæ, ſed ita ſumptũ faciunt, perinde ac ſi naſceretur illis pecunia.

At uelut

At uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
Nonunquàm reputant, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, & deſperatio barbæ,
Et quòd abortiuo non eſt opus: illa uoluptas
Summa tamen, quòd iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro.
Ergo expectatos, ac iuſſos creſcere primùm
Teſticulos, poſtquàm cœperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conſpicuus longè, cunctiſq; notabilis intrat
Balnea: nec dubiè cuſtodem uitis, & horti
Prouocat à domina factus ſpado. dormiat ille
Cum domina: ſed tu iam durum, Poſthume, iámq;
Tundendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus. organa ſemper
In manibus, denſi radiant teſtudine tota
Sardonices, criſpo numerantur pectine chordæ:
Quo tener Hedymeles operam dedit, hunc tenet, hoc ſe
Solatur, gratóq; indulget baſia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, & uino Ianum, Veſtámq; rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictatáq; uerba
Protulit (ut mos eſt) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæſo, dic antiquiſſime diuûm.

εὐνοῦχοι, qui & ſpadones dicti ab eo quòd cubiculis præſint.

Tonſoris. dãno fiebant ſpadones, quia barbam non producunt.

Immodica earum uoluptas ex muſica.

Quædam ex nobili familia Ianũ rogabat, an Pollio citharœdus futurus eſſet victor in certamine Capitolino.

Reſpondes

Reſpondes his Iane pater?magna otia cœli.
Non eſt(ut uideo) non eſt,quid agatur apud uos.

Varic.nimiùm diu ſtãdo venæ intumeſcũt & in varices conuertuntur.

Hæc de comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare uolet,uaricoſus fiet aruſpex.
Sed cantet potius,quàm totam peruolet urbem
Audax,& cœtus poßit quàm ferre uirorum.
Cúmq; paludatis ducibus,præſente marito
Ipſa loqui recta facie,ſtrictiſq; mamillis.

Mulierum curioſitas & loquacitas.

Hæc eadem nouit:quid toto fiat in orbe,
Quid Seres,quid Thraces agant,ſecreta nouercæ,
Et pueri,quis amet,quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit,& quo
Menſe,quibus uerbis concumbat quæq;,modis quot.
Inſtantem regi Armenio,Parthóq; cometen
Prima uidet:famam,rumoréſq; illa recentes

Niphates Armeniæ fluuius, & mons eiuſdem nominis.

Excipit ad portas,quoſdam facit ipſe Niphatem
In populos,magnóq; illic cuncta arua teneri
Diluuio:nutare urbes,ſubſidere terras,
Quocunq; in triuio,cuicunq; eſt obuia narrat.

Etiam exorata ſæuit in ſupplices ob rem leuiculam.

Nec tamen id uitium magis intolerabile,quàm quòd
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata ſolet.nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni,fuſtes huc ocyus, inquit,
Afferte,atque illis dominum iubet antè feriri,

Strepitus, & apparatus dũ lauant in balneis.

Deinde canem.grauis.occurſu,teterrima uultu
Balnea nocte ſubit:conchas, & caſtra moueri
Nocte iubet,magno gaudet ſudare tumultu.
Cùm laſſata graui ceciderunt brachia maſſa,
Callidus,& criſtæ digitos impreßit aliptes,
Ac ſummum dominæ femur exclamare coëgit.
(Conuiuæ miſeri interea ſomnóq;,faméq;

Vrgentur)

Vrgentur) tandem illa uenit rubicundula,totum
Oenophorum ſitiens,plena quod tenditur urna
Admotum pedibus,de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum,rabidam facturus orexim,
Dum redit,& terram luto ferit inteſtino,
Marmoribus riui properant:aut lata falerno
Peluis olet.nam ſic tanquàm alta in dolia longus
Deciderit ſerpens,bibit,& uomit.ergò maritus
Nauſeat,atque oculis bilem ſubſtringit opertis.

Pedibus.i.ſeruis,quibus apponebatur peſſimum vinum, quo vomitum prouocabãt,vt eſſet maior edẽdi appetitus.

Illa tamen grauior,quæ cùm diſcumbere cœpit,
Laudat Vergilium,perituræ ignoſcit Eliſæ,
Committit uates,& comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici,uincuntur rhetores,omnis
Turba tacet,nec cauſidicus,nec præco loquatur,
Altera nec mulier,uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues,& tintinnabula dicas
Pulſari.iam nemo tubas,atque æra fatiget:
Vna laboranti poterit ſuccurrere lunæ.
Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.
Nam quæ docta nimis cupit,& facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,
Cædere Syluano porcum,quadrante lauari.

Inter pocula de poëtis diſputat,vt Vergiliũ laudet,qui ita ſcitè cauſas necis Didonis deſcripſerit,vt illi poßit ignoſci,ſi ſibi mortem conſciuit.

Non habeat matrona,tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus,aut curtum ſermone rotato
Torqueat enthymema,nec hiſtorias ſciat omneis:
Sed quædam ex libris,& non intelligat.odi
Hanc ego,quæ repetit,uoluítque Palæmonis artem,
Seruata ſemper lege,& ratione loquendi,
Ignotóſque mihi tenet antiquaria uerſus,
Nec curanda uiris opicæ caſtigat amicæ

Vxor non nimiùm ſit erudita.

Palæmon,grãmaticus arrogantißimus,q ſe poëtarũ arbitrũ,ex Vergilij verſu dicebat

d Verba:

bat, Audiat hæc tantũ, vel qui venit, ecce Palæmon.

Elẽchos, vniones faſtigiata lõgitudine, vt ait Plinius.

Verba: ſolœciſmum liceat feciſſe marito.
Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cùm uirides gemmas collo circundedit, & cùm
Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.
Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina diues.
Intereà fœda aſpectu, ridendáque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miſeri uiſcantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute. quando uideri
Vult formoſa domi? mœchis foliata parantur.
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnoſci: atque ideo illo lacte fouetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæ'que ſiliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an hulcus?
Eſt operæpretium penitus cognoſcere toto
Quid faciant, agiténtq; die. ſi nocte maritus
Auerſus iacuit, perijt libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, tardè ueniſſe Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic ſcutica. ſunt quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ ueſtis conſiderat aurum,
Et cædens longi relegit tranſacta diurni:
Et cædit, donec laßis cædentibus, exi
Intonat horrendùm, iam cognitione peracta.
Præfectura domus Sicula non mitior aula.

Foliata, vnguẽta ex ſpicis nardi ac folijs pretioſißima.

Offas, fruſta panis macerati cum, lacte aſinino, ad tollendas rugas.

Annua, ſtipẽdium aut victũ vnius anni, qua voce Suetoni⁹ in Tiberio vſus eſt.

Sicula aula quæ tyrannos ſemper aluit.

Nam

Nam ſi conſtituit, ſolitóq; decentius optat
Ornari, & properat, iámq; expectatur in hortis,
Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ,
Componit crinem laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix, nudiſq; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuò flexi crimen, facinúſque capilli.
Quid Pſecas admiſit? quænam eſt hic culpa puellæ,
Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera læuum
Extendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotáq; lanis
Emerita, quæ ceſſat acu: ſententia prima
Huius erit: poſt hanc ætate, atq; arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ. tanti eſt quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput, Andromachen à fronte uidebis,
Pòſt minor eſt, aliam credas. cedò, ſi breue parui
Sortita eſt lateris ſpatium, breuiórq; uidetur
Virgine Pygmæa nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta conſurgit ad oſcula planta.
Nulla uiri cura intereà, nec mentio fiet
Damnorum: uiuit tanquam uicina marito,
Hoc ſolo propior, quòd amicos coniugis odit,
Et ſeruos, grauis eſt rationibus. ecce furentis
Bellonæ, matríſq; deûm chorus intrat, & ingens
Semiuir obſcœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta ſecuit genitalia teſta,
Iampridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia ueſtitur bucca Tiara.
Grandè ſonat, metuíq; iubet Septembris, & Auſtri

Ψεκὰς ſtilla, & ancilla nomen apud Ouidiũ, è Dianæ miniſtris una.

Andromache quæ procera à poëtis fingitur.

Mariti ne meminit quidẽ, niſi eius amicos odio proſequatur.

Ingẽs ſemiuir, antiſtes, quem alij reuerentur ſacerdotes: notat autem mulierũ ſuperſtitionem.

Aduentum, niſi ſe centum luſtrauerit ouis,
Et xerampelinas ueteres donauerit ipſi,
Vt quicquid ſubiti, & magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & totum ſemel expiet annum.
Hybernum fracta glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet: inde ſuperbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus. ſi candida iuſſerit Iò,
Ibit ad Aegypti finem, calidáſque petitas
À Meroë portabit aquas, ut ſpargat in æde
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ouili.
Credit enim ipſius dominæ ſe uoce moneri.
En animam, & mentem, cum qua dij nocte loquuntur.
Ergò hic præcipuum, ſummúmq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit ueniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu, ſacris, obſeruandíſque diebus:
Magnáque debetur uiolato pœna caduceo,
Et mouiſſe caput uiſa eſt argentea ſerpens.
Illius lacrymæ, meditatáq; murmura præſtant,
Vt ueniam culpæ non abnuat, anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.
Cùm dedit ille locum, cophino, fœnóq; relicto,
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum: & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum, ſed parcius ære minuto.
Qualiacunq; uoles Iudæi ſomnia uendunt.
Splendet amatorem tenerum, uel diuitis orbi

ξηραμπελιναὶ, veſtes atricoloris: alij ξυλαμπελινὰς legunt, lini enim genus, ξύλον.

Templum Iſidis in campo Martio.

Anubis, ſacerdos Iſidis: fuit autẽ Oſiridis filius, ab Aegyptiis pro Deo cultus.

πόπανον, ait Suidas, placenta tenuis et rotunda.

Iudæorum impoſtura.

Teſta

Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato. Armenius, uel Commagenus aruſpex
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipſe.
Chaldæis ſed maior erit fiducia. quicquid
*Dixerit Aſtrologus, credent à * fronte relatum*
Hammonis, quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cuius amicitia, conducendáq; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othòni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,
Læuáq; ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris,
Antè tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos, an ſit uicturus adulter
Poſt ipſam: quid enim maius dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat quid ſydus triſte minetur
Saturni, quò læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam uitare memento,
In cuius manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum conſulit, & iam
Conſulitur: quæ caſtra uiro, patriámque petente,
Non ibit pariter, numeris reuocata Thraſylli.
Ad primum lapidem uectari cùm placet, hora
Sumitur ex libro: ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.

Habetur quidem, inquit, fides Armeniis uatib⁹, ſed maior Chaldæis.

* Aliàs, fonte.

Maior itē ſceleratiſsimo cuiq; cuiuſmodi fuit Seleucus aſtrologus, cuius conſilio Galba imperator ab Othone iugulatus eſt.

Nonnullæ in parentum mortem inquirūt, non ſolùm maritorū cū morbo laborāt ancipiti.

ἐφημερίδας, *quas Latini diaria uocāt. Sentit autem eas, quæ omnia ex aſtrorū præſcripto faciūt.*

Petoſiris, inſignis aſtrolog⁹, Pli. teſte lib. 7.

Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrunq;
Metarum, & ſortes ducet, frontémq;, manúmq;
Præbebit uati crebrum poppyſma roganti.
Diuitibus reſponſa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit aſtrorum, mundíq; peritus:
Atq; aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,

Phalæ turres editæ et ligneæ ad ſpectandũ erectæ.

Conſulit antè Phalas, delphinorúmque columnas,
An ſaga uendenti nubat caupone relicto.
Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omneis

Diuites matronæ fœtus ſuos pharmacis necant plerunq;, aut ſterilitatẽ inducunt.

Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto,
Tantùm artes huius, tantùm medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atq; homines in uentre necandos
Conducit. gaude infelix, atq; ipſe bibendum
Porrige quicquid erit: nam ſi diſtendere uellet,
Et uexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Aethiopis fortaſſe pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquàm tibi manè uidendus.

Suppoſitos. nothos & ſuppoſititios, quos pro ſuis educãt patres.

Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, uotáq; ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. ſtat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omneis,
Inuoluítq; ſinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretúmq; ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, atq; ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala uendit

Philtra,

Philtra,quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et ſolea pulſare nates. quod deſipis,inde eſt,
Inde animi caligo,& magna obliuio rerum,
Quas modò geſſiſti.tamen hoc tolerabile,ſi non
Et furere incipias,ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit.quæ non faciet,quod principis uxor?
Ardebant cuncta,& fracta compage ruebant,
Non aliter,quàm ſi feciſſet Iuno maritum
Inſanum.minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus:ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis,tremulúmq; caput deſcendere iuſſit
In cœlum,& longam manantia labra ſaliuam:
Hæc poſcit ferrum,atq; ignes,hæc potio torquet,
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ.quanti una uenefica conſtat?
Oderunt natos de pellice,nemo repugnet,
Nemo uetet,iam iam priuignum occidere fas eſt.
Vos ego pupilli moneo,quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas,& nulli credite menſæ.
Liuida materno feruent adipata ueneno.
Mordeat antè aliquis,quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit,timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc,altum Satyra ſumente cothurnum:
Scilicet & finem egreſſi,legémq; priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis,cœlóq; Latino.
Nos utinam uani:ſed clamat Pontia,feci,
Confiteor,puerísq; meis aconita paraui,
Quæ deprenſa patent,facinus tamen ipſa peregi.
Tu'ne duos una ſæuiſſima uipera cœna?

φίλτρα uene ficia,quibus amor conciliat.

Auunculus Neronis. Caligula Imperator,qui ab vxore dato Hippomane, in furorem verſus eſt, quo correptus multos varijs ſupplicijs affecit.

Matrum crudelitas in proprios filios.

Pontia,quæ vt adultero nuberet, duos filios veneno ſuſtulit,cuius memi

nit Martialis: ò mater, qua nec Pontia deterior. Minus flagitioſum, ſi iratæ quid deſignauerint, quàm deſtinato animo.

Tu'ne duos? ſeptem, ſi ſeptem fortè fuiſſent.
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne, nil contrà conor: & illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus, ſed
Non propter nummos. minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuóq; latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, & ſcelus ingens
Sana facit. ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim: & ſimilis ſi permutatio detur,
Morte uiri cupiant animum ſeruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atque Eriphylæ:
Manè Clytemnæſtram nullus non uicus habebit.
Hoc tantùm refert, quòd Tyndaris illa bipennem
Inſulſam, & fatuam læua, dextráque tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
Sed tamen & ferro, ſi prægustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis.

Hodie, inquit, paßim maritos necãt, ſed ferè veneno, niſi antidotis muniãtur.

SATYRA VII.

Ad Teleſinũ poëtam, quòd nulla ſpes emolumenti ſit ſtudioſis, niſi fortè ab vno Traiano Cæſare.

ET ſpes, & ratio ſtudiorum in Cæſare tantùm:
Solus enim triſteis hac tempeſtate camœnas
Reſpexit, cùm iam celebres, noti que poëtæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent: nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri: cùm deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieria quadrans tibi nullus in arca
Oſtendatur, ames nomen, uictúmq; Machæræ,

Et

Et uendas potius,commiſſa quod auctio uendit
Stantibus,œnophorum,tripodes,armariá,ciſtas,
Halcyonen,Bacchi Thebas,& Terea Fauſti.
Hoc ſatius,quàm ſi dicas ſub iudice uidi,
Quod non uidiſti.faciant equites Aſiani
Quanquàm,& Cappadoces faciant,equitéſq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudijs indignum ferre laborem
Cogetur poſthàc,nectit quicunque canoris
Eloquium uocale modis,Laurúmq; momordit.
Hoc agite,ô iuuenes,circumſpicit,& ſtimulat uos,
Materiámq; ſibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præſidia,atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur,lignorum aliquid poſce ocyus,& quæ
** Componis,dona Veneris,Teleſine,marito,*
Aut clude,& poſitos tinea pertunde libellos.
Frange miſer calamos,uigilatáq; prælia dele,
Qui facis in parua ſublimia carmina cella,
Vt dignus uenias hederis,& imagine macra.
Spes nulla ulterior.didicit nam diues auarus
Tantùm admirari,tantùm laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem.ſed defluit ætas
Et pelagi patiens,& caſſidis,atque ligonis:
Tædia tunc ſubeunt animos,tunc ſéq;,ſuámq;
Terpſichoren odit facunda,& nuda ſenectus.
Accipe nunc artes,ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis.& muſarum,& Apollinis æde relicta,
Ipſe facit uerſus,atq; uni cedit Homero
Propter mille annos.at ſi dulcedine famæ
Succenſus recites,Maculonus commodat ædeis,

Halcyo.tragædiam de Halcyone Ceycis vxore.

Aſianorũ fidẽ eleuat & Cicero, in oratione pro L. Flacco.

Ducis, Traianũ intelligit, cuius benignitate ingenia alebantur.

* Cõſcribis.

Veneris marito, Vulcano, cõbure potius quæ ſcripſeris, quã ea ſine emolumento ædi patiaris.

Iunonis auem. περίφρασις *pauonis, qui Iunoni ſacer eſt.*

Diues fortaſſe cõmodabit ædes ſuas recita

Ac lo

turo, ſed præ- tereà nihil.

Ac longè ferrata domus ſeruire iubetur,
In qua ſolicitas imitatur ianua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis, & magnas comitum diſponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuíq; in puluere ſulcos
Ducimus, & littus tenui uerſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali, tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit.

Poëta tametſi ſuo magno malo, non poſſunt auelli à ſcribẽdo, morbo quodam inueterato infecti.

Sed uatem egregium, cui non ſit publica uena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantùm,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſyluarum, aptúſq; bibendis
Fontibus Aonidum. neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſúmue poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte, diéq;
Corpus eget, ſatur eſt, cùm dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio, niſi cùm ſe carmine ſolo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Niſæq; feruntur
Pectora noſtra, duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciéſq; deorum
Aſpicere, & qualis Rutulum confundat Erinnys.
Nam ſi Vergilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina. poſcimus, ut ſit

Conſummatus poëta eſſe non poteſt, qui paupertate vexatͤ.

Non poſſunt quicquã eximij meditari poëtæ, niſi Apollinis & Bacchi furore agitentur, & curis vacẽt.

Erinnys, Alecto quæ Turnũ ad bellũ ſuſcipiendũ cõpellit. Aenei. li. 7.

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
*Cuius & *alueolos & lænam pignerat Atreus?*
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa paſcendum carne leonem
Iam domitum: conſtat leuiori bellua ſumptu
Nimirum, & capiunt plus inteſtina poëtæ.

* albiolos.
Diuites habẽt vnde alãt leones, vnde poẽtas alant, non habent.

Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
*Marmoreis: & Sarrano, tenuiq; *Saleio*
Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantùm eſt?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaïdos, lætam fecit cùm Statius urbem,
Promiſitq; diem, tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantáq; libidine uulgi
Auditur: ſed cùm fregit ſubſellia uerſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semeſtri uatum digitos circunligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita paſcunt.

* Salino.
Salei, poëtæ egregij, ſed pauperis meminit Tacitus.
Statius alioqui poëta optimus nullũ habet, q det quicquam, præter vnum Paridẽ hiſtrionem.

Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, & uinum toto neſcire Decembri.
Veſter porrò labor fœcundior hiſtoriarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus:
Nanq; oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro:
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.

Proculeius eques liberaliſſimus in fratres ſuos ſpoliatos bello ciuili.

Quæ

Quæ tamen inde ſeges? terræ quis fructus apertæ?
Acta leg. ſcribæ actuario. Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid cauſidicis ciuilia præſtent
Officia? & magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant, ſed tunc cùm creditor audit
Præcipuè, uel ſi tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen:
Nomē pro debitor uſurpauit, ut Horat. Nomina ſectat, &c. Tunc immenſa caui ſpirant mendacia folles,
Conſpuitúrq; ſinus. ueram deprendere meſſem
Si libet, hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolùm Ruſſati pone Lacertæ.
Conſed. Hemiſtichium Ouidij, ex Metamorp. lib. 13. Conſedêre duces, ſurgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate, bubulco
Iudice. rumpe miſer tenſum iecur, ut tibi laſſo
Figantur uirides ſcalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? ſiccus petaſunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Aphrorum epimendia bulbi,
Aut uinum Tyberi deuectum: quinq; lagœnæ,
Si quater egiſti: ſi contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus. huius enim ſtat currus aheneus, alti
Quadrijuges in ueſtibulis, atq; ipſe feroci
Rhinoc. vaſe ex rhinocerotis cornu. Bellatore ſedens, curuatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur prælia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic eſt
Magno ſtrepitu agit omnia, ſed hoc expedit. vt pluris fiat. Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui ſolet, & uexat lutulenta balnea turba,
Pérq; forum iuuenes longo premit aſſere Medos
Empturus pueros, argentum, murrhina, uillas:

Spondet

Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipſis eſt utile. purpura uendit
Cauſidicum, uendunt amethyſtina. conuenit illis
Et ſtrepitu, & facie maioris uiuere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſeruat prodiga Roma.
Vt redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hoc primùm, qui litigat, an tibi ſerui
Octo, decem comites, poſt te an ſit ſella, togati
Ante pedes. ideo conducta Paulus agebat
Sardonice, atque ideo pluris, quàm Coſſus agebat,
Quàm Baſilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula cauſidicorum
Aphrica, ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora, Vecti,
Cùm perimit ſæuos claßis numeroſa tyrannos.
Nam quæcunq; ſedens modò legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit uerſibus ijſdem.
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſæ genus, atq; ubi ſumma
Quæſtio, quæ ueniant diuerſa parte ſagittæ,
Scire uolunt omnes, mercedem ſoluere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico iuueni, cuius mihi ſexta
Quaq; die miſerum dirus caput Annibal implet,
Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
À Cannis, an poſt nymbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempeſtate cohortes.

Nã tanta eſt ſeculi noſtri ſtoliditas, vt non virtutem, ſed ſplendorẽ ſpectemus.

Rhetorum miſera conditio, qui magno labore, ſed nullo fructu, docẽt iuuenes declamare.

Arca. Si iuuenu ſit hebeti & aſinino ingenio, imputatur præceptori, quòd nihil didicerit.

Quantum uis ſtipulare,& protinus accipe,quod do,
Vt toties illum pater audiat.aſt alij ſex,
Et plures,uno conclamant ore,ſophiſtæ,
Et ueras agitant lites,raptore relicto,
Fuſa uenena ſilent,malus,ingratúſq; maritus,
Et quæ iam ueteres ſanant mortaria cæcos.
Ergò ſibi dabit ipſe rudem,ſi noſtra mouebunt
Conſilia,& uitæ diuerſum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
Summula ne pereat,qua uilis teſſera uênit
Frumenti:quippe hæc merces lautißima. tenta
Chryſogonus quanti doceat,uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis,& pluris porticus,in qua
Geſtetur dominus,quoties pluit. ánne ſerenum
Expectet,ſpargátq; luto iumenta recenti?
Hîc potius:nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat,& algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticunq; domus,ueniet qui fercula doctè
Componit,ueniet qui pulmentaria condit,
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano,
Vt multùm,duo ſufficient.res nulla minoris
Conſtabit patri,quàm filius.únde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus?exempla nouorum
Fatorum tranſi:fœlix,& pulcher,& acer:
Felix,& ſapiens,& nobilis,& generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ:
Felix,orator quoq; maximus,& iaculator:
Et ſi perfrixit,cantat bene.diſtat enim,quæ
Sydera te excipiant modò primos incipientem

Bona pars, inquit, omiſsis frigidis declamatiũculis, ſe trãſferent ad veras cauſas agẽdas, ſi quidem mihi credent.

Vberior quæſtus redit citharœdis quã oratoribus, qui planè negligũtur, etiam ab ijs, qui non dubitant ingentem ſumptum facere in rebus nihil ad rem facientibus.

Quintiliani rara felicitas.

Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
SI FORTVNA uolet, fies de rhetore conſul:
Si uolet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? ánne aliud quàm
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos.
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, ſterilíſq; cathedræ,
Sicut Thraſymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis: & hunc inopem uidiſtis Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.
Dij maiorum umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spirantéſq; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem ſancti uoluere parentis
Eſſe loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus. & cui non tunc
Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
Sed Ruffum, atq; alios cædit ſua quenq; iuuentus:
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctíq; Palæmonis affert
Quantùm grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; eſt (minus eſt autem quàm rhetoris æra)
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnitus ipſe,
Et qui diſpenſat, frangit ſibi. cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decreſcere, non aliter, quàm
Inſtitor hybernæ tegetis, niueíq; cadurci,
Dum modò non pereat, mediæ quòd noctis ab hora
Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modò non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cùm totus decolor eſſet

Rhet cōſ. Hoc cōtigiſſe Quintilidiano teſtatur Auſonius Ventidius ex mulotriba conſul factus eſt.

Thraſymachus & Secūdus rhetores ob pretij exiguitatē, à profeſſione deſtiterunt.

Ruffus orator, qui Ciceronem Gallicæ cuiuſdam eloquētiæ eſſe dixit.

Carminator.

Flaccus,& hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces,quæ cognitione tribuni
Non egeat.ſed uos ſæuas imponite leges,
Vt præceptori uerborũm regula conſtet,
Vt legat hiſtorias:autores nouerit omneis
Tanquam ungues,digitóſq; ſuos:ut fortè rogatus
Dum petit aut thermas,aut Phœbi balnea,dicat
Nutricem Anchiſæ:nomen,patriámq; nouercæ
Archemori:dicat quot Aceſtes uixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite,ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt ſi quis cera uultum facit:exigite,ut ſit
Et pater ipſius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus.non eſt leue tot puerorum
Obſeruare manus,oculóſque in fine trementes.
Hæc inquit,cures,& cùm ſe uerterit annus,
Accipe uictori populus quod poſtulat aurum.

Ingratitudo in præceptores, quos mercede ſua defraudãt parẽtes diſcipulorũ.

Indigna à præceptore exiguntur.

Anchemoli alij legunt, de quo Ver. Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouerca.

SATYRA VIII.

Stemmata quid faciunt?quid prodeſt Pontice, longo
Sanguine cenſeri,pictóſque oſtendere uultus
Maiorum,& ſtantes in curribus Aemilianos,
Et Curios iam dimidios,naſúmq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis,naſóq; carentem?
Quis fructus,generis tabula iactare capaci
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis malè uiuitur?effigies quò
Tot bellatorum,ſi luditur alea pernox
Antè Numantinos?ſi dormire incipis ortu
Luciferi,quò ſigna duces, & caſtra mouebant?
Cur Allobrogicis,& magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare,ſi cupidus,ſi

Ad Ponticũ, de vera nobilitate, quæ non maiorum imaginibus cẽſenda eſt, ſed ab animi virtutibus.

Fab. Istãtum à Fabij maximi patris mori

Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squalentes producit auos? emptórq; ueneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undique ceræ
Atria, NOBILITAS *ſola eſt, atque unica uirtus.*
Paulus, uel Coſſus, uel Druſus moribus eſto,
Hos antè effigies maiorum pone tuorum:
Præcedant ipſas illi te Conſule uirgas.
Prima mihi debes animi bona. ſanctus haberi,
Iuſtitiæ'q; tenax factis, dictiſq; mereris?
Agnoſco procerem. ſalue Getûlice. ſeu tu
Syllanus, quocunq; alio de ſanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti,
Exclamare libet, populus quod clamat Oſiri
Inuento. quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & preclaro nomine tantùm
Inſignis? nanum cuiuſdam Atlanta uocamus:
Aethiopem, cygnum: paruam, ex tortámq; puellam,
Europen: canibus pigris, ſcabiéq; uetuſta
Leuibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt,
Quod fremit in terris uiolentius. ergò cauebis,
Et metues, ne tu ſis Creticus, ac Camerinus.
His ego quem monui? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
Plance: tumes alto Druſorum ſanguine, tanquàm
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes,
Vt te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
Non quæ uentoſo conducta ſub aëre texit.
Vos humiles, inquis, uulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:

bus degenerauit, vt ei à prætore paternis bonis interdictũ ſit, autor Valerius libro tertio cap. 5. Vera nobilitas vnde proficiſcatur.

Vide ne cum Creticus andus, aut Camerinus, id per iocum dicatur, vt pumilionẽ vocamus Atlantẽ. Rubellius Plancus, q depulſo Nerone, propter generis claritatẽ ſucceſſor omniũ ore petebatur. autor Tacitus in Nerone.

Aſt ego Cecropides, uiuas, & originis huius
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti: ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata ſoluat.
Hic petit Euphraten iuuenis, domitiq; Bataui
Cuſtodes aquilas armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncóq; ſimillimus Hermæ.
Nullo quippe alio uinceis diſcrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput eſt, tua uiuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe uolucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo.
Nobilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, & primus in æquore puluis.
Sed uenale pecus Corithæ, poſteritas &
Hirpini: ſi rara iugo uictoria ſedit,
Nil ibi maiorum reſpectus, gratia nulla
Vmbrarum: dominos pretijs mutare iubentur
Exiguis, tritóq; trahunt epiredia collo
Segnipedes, digniq; molam uerſare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primùm aliquid da,
Quod poßim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad iuuenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenúmq; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortuna. ſed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. miſerum eſt aliorum incumbere famæ,

Maior in plebeis nonnunquã induſtria quàm in Torquatis quibuſdam ſtupidiſſimis.

Vt equus generoſus appellatur, qui cæteros excellit curſu, vndecunq; natus ſit: ita qui animi bonis cæteros præſtat.

Nepos, molitoris nomen, cuius meminit Martialis.

Rarò fit vt nõ inſigniter deſipiant, q opibus nati ſunt.

Ne

Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis:
Stratus humi palmes uiduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ ſi quando citabere teſtis,
Incertǽq; rei, Phalaris licet imperet, ut ſis
Falſus, & admoto dictet periuria tauro.
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere cauſas.
Dignus morte, perit: cœnet licet oſtrea centum
Gaurana, & Coſmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cùm te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna, modúmque
Pone & auaritiæ, miſerere inopum ſociorum:
Oſſa uides regum uacuis exhauſta medullis.
Reſpice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iuſto
Et Capito, & Tutor ruerint damnante ſenatu,
Piratæ Cilicum. ſed quid damnatio confert,
Cùm Panſa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circunſpice pannis,
Iámq; tace, furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non ijdem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum ſocijs florentibus, & modò, uictis
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa:
Et cum Parrhaſij tabulis, ſigníſq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubiq; labor, raræ ſine Mentore menſæ.
Inde Dolabella eſt, atque inde Antonius, inde
Sacrilegus Verres: referebant nauibus altis
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.

Non committas, vt in alicuius gratiam periurus ſis, etiam ſi pereundum eſſes.

Capito Coſſutianus damnatus fuit repetūdarum, quòd Ciliciam prouinciam ſpoliaſſet.

Olim prouinciæ florētiores erant, quàm nunc à prætoribus ſic exhauſtæ.

Nunc ſocijs iuga pauca boum, & grex paruus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in ædicula Deus unicus. hæc etenim ſunt
Pro ſummis, nam ſunt hæc maxima. deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, unctámq; Corinthum
Deſpicias meritò. quid enim reſinata iuuentus,
Cruráq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricúmq; latus: parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem, circo, ſcenæ'q; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cùm tenues nuper Marius diſcinxerit Aphros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miſeris: tollas licet omne quod uſquam eſt
Auri atque argenti, ſcutum, gladiúmq; relinques,
Et iacula, & galeam: ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modò propoſui non eſt ſententia, uerùm
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum, ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes, ſi nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celænò,
Tunc licet à Pico numeres genus, altáq; ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter maiores, ipſúmq; Promethêa ponas:
De quocunq; uoles proauum tibi ſumito libro.
Quòd ſi præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis uirgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures,
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum

Nunc non ſolũ precioſa, ſed viliſsima quæq; furãtur, & miſeros prouinciales ſpolsãt: quã quàm non ita tutũ ſit Hiſpanos compilare atque Græcos imbelles, & voluptatibus deditòs.

Marius ita Africam exhauſit, vt non ſit quod tollatur amplius.

ἀκερσεκόμης, intonſus, quales erant Romanis in delitiis pueri.

Pico, rege Aboriginum.

Nobilitas,

Nobilitas, claráмq; facem præferre pudendis.
OMNE *animi uitium tantò conſpectius in ſe*
Crimen habet, quantò maior, qui peccat, habetur.
Quò mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quæ fecit auus? ſtatuámq; parentis
Ante triumphalem? quò? ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atque oſſa uolucri
Carpento rapitur pinguis Damaſippus: & ipſe,
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul,
Nocte quidem, ſed luna uidet, ſed ſydera teſtes
Intendunt oculos. finitum tempus honoris
Cùm fuerit, clara Damaſippus luce flagellum
Sumet, & occurſum nuſquàm trepidabit amici
Iam ſenis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea laßis.
Intereà dum lanatas, toruúmq; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præſepia pictas.
Sed cùm peruigiles placet inſtaurare popinas,
Obuius aßiduo ſyrophœnix udus amomo
Currit, Idumææ ſyrophœnix incola portæ,
Hoſpitis affectu dominum, regémq; ſalutat:
Et cum uenali Cyane ſuccincta lagœna.
Defenſor culpæ dicet mihi: fecimus & nos
Hæc iuuenes. eſto, deſiſti nempe, nec ultrà
Fouiſti errorẽ. breue ſit, quod turpiter audes.
Quædam cum prima reſecentur crimina barba.
Indulge ueniam pueris: Damaſippus ad illos
Thermarum calices, inſcriptáq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis

Si violentus es & crudelis, nõ modò nõ proderit tibi nobilitas, ſed oberit etiam.

Damaſip. Neronem latẽter perſtringit, qui fuit aurigãdi ſtudioſißimus, vt ſcribit Suetonius.

Hipp. agaſonũ deã, ſumme aurigationi deditum vult oſtendere.

Non pudet nobiles & iã grãdes in ebrioſorum cõpotatiões ingredi.

Amnibus:& Rheno,atq; Iſtro præſtare Neronem
Securum ualet hæc ætas.mitte hoſtia Cæſar,
Mitte,ſed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percuſſore iacentem,

Sādapila,qua plebeiorum & damnatorū cadauera efferebantur.

Permiſtum nautis,aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices,& fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas,communia pocula,lectus
Non alius cuiquam,nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus,Pontice,ſeruum?
Nempe in Lucanos,aut Thuſca ergaſtula mittas.
At uos Troiugenæ uobis ignoſcitis,& quæ

χλευασμός,

Turpia cerdoni,Voleſos,Brutóſq; decebunt.
Quid,ſi nunquam adeò fœdis,adeóq; pudendis
Vtimur exemplis,ut non peiora ſuperſint?

Laureolum,fabulā Nauij de Laureolo in crucē ſublato.

Scurrile eſſe in ſcæna ſaltare, maximè ſi magnus es,& à nemine cogeris.

Non mirum ſi mores ciuium ſint corrupti, cū princeps ſit corruptiſſimus: unde nō pudet optimates palàm in arenā ſeſe demittere, quod infamiū hominum eſt.

Conſumptis opibus uocem,Damaſippe,locaſti
Sippario , clamoſum ageres ut phaſma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me,dignus uera cruce.nec tamen ipſi
Ignoſcas populo:populi frons durior huius,
Qui ſedet,& ſpectat triſcurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios,ridere poteſt qui
Mamercorum alapas.quanti ſua funera uendant,
Quid refert?uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celſi prætoris uendere ludis.
Finge tamen gladios inde,atq; hinc pulpita pone,
Quid ſatius?mortem ſic quiſquam exhorruit,ut ſit
Zelotypus Thymeles,ſtupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen.citharœdo principe natus
Nobilis,hæc ultra,quid erit niſi ludio?& illud
Dedecus urbis habes,nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem,aut falce ſupina:

Damnat enim tales habitus,& damnat,& odit,
Nec galea frontem abſcondit:mouet ecce tridentem.
Poſtquàm uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit,nudum ad ſpectacula uultum
Erigit,& tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicæ,de faucibus aurea cùm ſe
Porrigat,& longo iactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere,cum Graccho iuſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia,quis tam
Perditus,ut dubitet Senecam præferre Neroni?
Cuius ſupplicio non debuit una parari
Simia,nec ſerpens unus,nec culeus unus.
Par Agamemnonidæ crimen,ſed cauſa facit rem
Diſsimilem:quippe ille deis autoribus ultor
Patris erat cæſi media inter pocula.ſed nec
Electræ iugulo ſe polluit,aut Spartani
Sanguine coniugij,nullis aconita propinquis
Miſcuit,in ſcena nunquàm cantauit Oreſtes,
Troica non ſcripſit.quid enim Verginius armis
Debuit ulciſci magis,aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſæua,crudáq; tyrannide fecit?
Hæc opera,atque hæc ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu
Proſtitui,Graiæ'q; apium meruiſſe coronæ.
Maiorum effigies habeant inſignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyeſtæ
Syrma,uel Antigones,ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende Coloſſo.
Quis Catilina tuis natalibus,atque Cethegi
Inueniet quicquam ſublimius?arma tamen nos

Parricidium Neronis multò quàm id quod patrauit Oreſtes,crudelius.

Virginius Rufus In. Vindex & Galba exercitus duces deſciuerũt à Nerone.

Non eſſe nobiles,qui ex generoſis nati impiè agant.

Nocturna, & flammas domibus, templíſque paraſtis,
Vt Braccatorum pueri, Senonúmq; minores,
Auſi quod liceat tunica punire moleſta:

Cicero quãuis illis uideretur obſcurior, plus profuit reipub. & reportauit tantũ gloriæ, quantũ Cæſar Auguſtus.

Sed uigilat Conſul, uexilláq; ueſtra coërcet.
Hic nouus Arpinâs ignobilis, & modò Romæ
Municipalis Eques, galeatum ponit ubique
Præſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octauius abſtulit udo
Cædibus aſſiduis gladio. ſed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinâs alius Volſcorum in monte ſolebat

Marius & ipſe Arpinàs, humili loco natus fortiſſimè ſe geſſit pro libertate patriæ, iã in ſummo periculo cõſtitutæ.

Poſcere mercedes alieno laſſus aratro:
Nodoſam poſt hæc frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo poſtquam ad Cimbros, ſtragémq; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,

Deciorum virtus.

Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxilijs, atq; omni plebe Latina
Sufficiunt dijs infernis, terræ'q; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui ſeruantur ab illis.

Reg. ulti. Seruius Tullius vir ignobilis. omnium conſenſu ob virtutẽ rex declaratus.

Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et faſces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus iuuenes ipſius Conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret:

Quod

Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum uirgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina ſeruus
Matronis lugendus, at illos uerbera iuſtis
Afficiunt pœnis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Aeacidæ ſimilis, Vulcaniáq; arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longè repetas, longéq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo:
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit: aut illud, quod dicere nolo.

Crimina ſeruus, Vindex Cecinenſis, qui iuuenum coniurationē detexit, quàm tractauerāt in domo aquiliorū, de reducendis regibus.

SATYRA IX.

Ad Neuolū quendam, qui cinædis operā præſtabat, ſed nullo ferè quæſtu, vnde ſub eius perſona ſui tēporis fœditatem & auaritiā inſectatur.

Scire uelim quare toties mihi Næuole triſtis
Occurras fronte obducta, ceu Marſya uictus.
Quid tibi cum uultu, qualem deprenſus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.
Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit. unde repentè
Tot rugæ? certè modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et ſalibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contrà, uultus grauis, horrida ſiccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia uiſci,
Sed fruticante pilo neglecta, & ſquallida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olímq; domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro

Viſco cū reſina & cera, facies nitidior reddebatur.

Corpore, deprehendas & gaudia, ſumit utrunq;
Inde habitum facies. igitur flexiſſe uideris
Propoſitum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Iſidis, & Ganymedem

Aduectæ mat. Cybeles templũ, quod extructũ erat in palatio.

Pacis, & aduectæ ſecreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non proſtat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare ſolebas,
(Quod taceo) atq; ipſos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæpretium: pingueis aliquando lacernas
Munimenta togæ duri, craſſiq; coloris,
Et malè percuſſas textoris pectine Galli

Vina ſec. minus purum, ac per hoc vilius, vt ſecundariũ panẽ dicimus.

Accipimus, tenue argentum, uenaq; ſecundæ.
Fata regunt homines, fatum eſt in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit: nam ſi tibi ſydera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nerui,
Quàmuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, & blandè aſſiduæ, denſæq; tabellæ
Sollicitent. ἧδυς γὰρ γλυκὺς ἄνδρα κίναιδον.

Vlterius, peius: quaſi vltrà quòd nõ ſit deterius.

Quod tamen ulterius monſtrum, quàm mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computet, & cæuet, ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri, numera ſeſtertia quinq;
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores.
An facile, & pronum eſt agere intra uiſcera penem
Legitimum, atque illic heſternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum. ſed tu ſanè tener, & puerum te,

Aſſeclæ, miniſtro, ab aſſequẽdo.

Et pulchrum, & dignum cyatho, cœloq; putabas.
Vos humili aſſeclæ, uos indulgebitis unquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?

En cui

En cui tu uiridem umbellam, cui ſuccina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum uer
Incipit: & ſtrata poſitus, longáq; cathedra
Munera fœmineis tractes ſecreta Calendis.
Dic paſſer cui tot montes, tot prædia ſeruas
Appula, tot miluos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
Suſpectúmq; iugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? meliúſne hic ruſticus infans
(Cum matre, & caſulis, & cum luſore catello)
Cymbala pulſantis legatus fiet amici.
Improbus es, cùm poſcis, ait. ſed penſio clamat,
Poſce, ſed appellat: puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam ſolers euaſit Vlyſſes.
Alter emendus erit (nanq; hic non ſufficit) ambo
Paſcendi. quid agam bruma ſpirante? quid, oro?
Quid dicam ſcapulis ſeruorum menſe Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verùm ut diſsimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quòd ni tibi deditus eſſem,
Deuotúſq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certè quibus iſta modis, quàm ſæpe rogaris,
Et quæ pollicitus. fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui. tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris. teſtis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti ſonus, & dominæ uox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, & iam penè ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruauit adulter.

Calẽ. Martiis, quibus mulieribus munera mittebantur.

ſuſpect. quod imminet ciuitati. Miſſenum uidetur innuere promõtoriũ.

Odiſſea lib. 9.

Cicadas, æſtatem: nam æſtate potiſsimùm canunt.

Tabul. rup. quibus contractũ erat matrimoniũ, & alias cũ alio marito parabat.

Quo te

Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum eſt ingrate, ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia naſcitur ex me?

Acta, libri in quibus liberorũ nomina ſcribebant parentes, qui publicè & priuatim aſſeruabãtur.

Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta uiri. foribus ſuſpende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere poßis.
Iura parentis habes, propter me ſcriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.
Commoda præterea iunguntur multa caducis,

Si tres. Nam qui in vrbe tres liberos ſuſcepißent, immunitate donabantur.

Si numerum, ſi tres impleuero. iuſta doloris,
Næuole, cauſa tui: contrà tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem ſibi quærit aſellum.
Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.

Leuis pumice, mollis & effæminatus.

Nam res mortifera eſt inimicus pumice leuis,
Qui modò ſecretum commiſerat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim quicquid ſcio. ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat: nec contemnas, aut deſpicias, quòd
His opibus nunquàm cara eſt annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.

Hemiſtichium carminis vergiliani.

O' Corydon Corydon, ſecretum diuitis ullum
Eſſe putas? ſerui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora. claude feneſtras,
Vela tegant rimas, iunge oſtia, tollito lumen
E' medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundum,
Proximus ante diem caupo ſciet: audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. quod enim dubitant componere carmen
In dominos, quoties rumoribus ulciſcuntur

Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miſeram uinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulò antè petebas
A' nobis, taceant illi. ſed prodere malunt
Arcanum, quàm ſubrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Lauſella bibebat.
Viuendum rectè cùm propter plurima, tum de his
Præcipuè cauſsis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars peſsima ſerui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & ære.
Idcirco ut poſsim linguam contemnere ſerui,
Vtile conſilium modò, ſed commune dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & ſpes
Deceptas? feſtinat enim decurrere uelox
Floſculus, anguſtæ, miſeræq; breuiſsima uitæ
Portio: dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida, nunquàm pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & ſaluis his collibus: undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito ſcalpunt uno caput. altera maior
Spes ſupereſt, tu tantùm erucis imprime dentem.
Hæc exempla para fœlicibus, at mea Clotho
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur unguine uenter.
O' parui, noſtriq;, lares, quos ture minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exornare corona,
Quandò ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A' tegete, & baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus poſitis? argenti uaſcula puri,
Sed quæ Fabricius cenſor notet? & duo fortes

De gre

Balthea, lora quibus ſæpe cæſi ſunt.

Faciens, ſacrificans Bonæ deæ, ſic Vergilius, Cùm faciam vitula.

Vitæ breuitas.

Qui digito, Hemiſtichium verſus Calui poëtæ de Pōpeio, qui hoc verſu, vt mollem & pathicum perſtringit.

Mœſia regio Pannoniæ fini

ſima, vnde mittebãtur robuſtiſſimi ſerui.

De grege Mœſorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoſo inſiſtere circo?
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter,
Qui multas facies pingat citò. ſufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem. nam cùm pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo.

Inſectatur ſtulta, hominũ vota, qui vitiis excæcati, neſciant quid optẽt: à diis autem nihil eſſe petendũ colligit, quã ſana mens, & ſenſuum integritas.

SATYRA X.

Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus uſq;
Auroram, & Gangem, pauci * dignoſcere poſſunt
Vera bona, atq; illis multùm diuerſa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotíq; peracti?
Euertêre domos totas optantibus ipſis
Dij faciles: nocitura toga, nocitura petuntur
Militia: & torrens dicendi copia: multis
Et ſua mortifera eſt facundia: uiribus ille
Confiſus perijt, admirandíſq; lacertis.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia cenſus,
Quantò delphinis balæna Britannica maior.
Temporibus diris igitur, iuſſúq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clauſit, & egregias Lateranorum obſidet ædeis
Tota cohors: rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti uaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus gladium, contúmq; timebis,

** diſcernere*

Caſſius Lõginus, Seneca, & Plautus Lateranus propter diuitias à Nerone ad necem compulſi ſunt.

Et mo

Et mota ad lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit uacuus coram latrone uiator.
Prima ferè uota, & cunctis notiſſima templis,
Diuitiæ ut creſcant, ut opes, ut maxima toto
Noſtra ſit arca foro: ſed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iámne igitur laudas, quòd de ſapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,
Protulerátq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni,
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuò riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus: quanquam non eſſet urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, faſces, lectica, tribunal.
Quid ſi uidiſſet prætorem in curribus altis
Extantem, & medio ſublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictæ ſarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ
Tantum orbem, quanto ceruix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, & (ſibi conſul
Ne placeat) curru ſeruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad fræna Quirites,
Defoſſa in loculis, quos ſportula fecit amicos.
Tunc quoq; materiam riſus inuenit ad omnes
Occurſus hominum: cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe uiros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſóq; ſub aëre naſci.
Ridebat curas, necnon & gaudia uulgi,

Sap. Democritus, qui ob id γελασῖνος dictus eſt. Alter Heraclitus, ſcilicet.

Tunica Iouis, triumphali veſte, quã ex tẽplo Iouis ſumptam induebãt, vt indicat Liu. lib. 10. ab Vrbe condita.

Democritus exẽplo eſt, bonos viros vbique poſſe naſci, vt qui in Thra

Interdum

tia, barbariſsima regione natus ſit.

Interdum & lacrymas, cùm fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediúmq; oſtenderet unguem.
Ergo ſuperuacua, aut pernicioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt genua incerare deorum.
Quoſdam præcipitat ſubiecta potentia magnæ
Inuidiæ, mergit longa, atq; inſignis honorum
Pagina, deſcendunt ſtatuæ, reſtémq; ſequuntur.
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.
Iam ſtridunt ignes, iam follibus, atq; caminis

Exemplo Seiani oſtēdit nimiam potētiā multis eſſe exitio: Nam ille ſub Tyberio, eò honorum euectus eſt, vt eius natalis publicè celebraretur, & illi aureæ ſtatuæ ponerē-tur, imperatoríſque in conſulatu collega fieret, à quo tā dē, vt fur per literas à ſenatu interfici & vnco trahi iuſſus eſt.

Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelues, ſartago, patellæ:
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatúmq; bouem: Seianus ducitur unco
Spectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, ſi quid mihi credis, amaui
Hunc hominem. ſed quo cecidit ſub crimine? quíſnam
Delator? quibus indicijs? quo teſte probauit?
Nil horum: uerboſa & grandis epiſtola uenit
A' Capreis. bene habet, nil plus interrogo. ſed quid
Turba tremens? ſequitur fortunam, ut ſemper, & odit
Damnatos. idem populus, ſi Nortia Thuſcò
Fauiſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Seianum diceret hora
Auguſtum. iam pridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effugit curas. nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantùm res anxius optat
Pannum, & Circenſes. perituros audio multos.
Nil dubium, magna eſt fornacula. pallidulus mi

Bruti

Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
Quàm timeo uictus ne pœnas exigat, Aiax
Vt malè defenſus. curramus præcipites, &
Dum iacet in ripa, calcemus Cæſaris hoſtem.
Sed uideant ſerui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice aſtricta dominum trahat. hi ſermones
Tunc de Seiano, ſecreta hæc murmura uulgi.
Vis'ne ſalutari ſicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi ſellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis auguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldæo? uis certè pila cohortis?
Egregios equites, & caſtra domeſtica? quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe uolunt. ſed quæ præclara, & proſpera tantùm,
Vt rebus lætis par ſit menſura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam ſumere mauis,
An Fidenarum, Gabiorúmque eſſe poteſtas?
Et de menſura ius dicere? uaſa minora
Frangere pannoſus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Seianum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus, nulla non arte petitus,
Magnáq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine cæde, & uulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

Aiax, hoc eſt, periculũ eſt, ne multi ſibi inferãt manus, dũ citati ad cauſam dicẽdam, deſperãt de ſalute, vt pote malè ſibi conſcij.

Chal. Traſyllo mathematico Chaldæo vtebatur in primis Tiberius.

Aedilis, qui magiſtratus minimi erant, annonæ, menſuris & id genus præfecti.

Gen. Cereris, Plutonem.

Pueri Quinquatribus precantur à Minerua eloquentiã, cùm plerunque ſit pernicioſa.

Eloquium, ac famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Mineruam,
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ uernula capſæ:
Eloquio ſed uterq; perit orator, utrunq;
Largus, & exundans læto dedit ingenij fons:
Ingenio manus eſt, & ceruix cæſa, nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.

ò fortu. carmen quod Cicero cecinit cõiuratione Catilinæ oppreſſa.

O` fortunatam natam me conſule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. ridenda poëmata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima. ſæuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Dijs ille aduerſis genitus, fatóq; ſiniſtro,

Demoſthenes μαχαιροποιοῦ filius, hauſto veneno periit.

Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A` carbone, & forcipibus, gladióſq; parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone iugum, uictæ'que triremis
Apluſtre, & ſummo triſtis captiuus in arcu,

Laudem quærere ex re bellica laboris et calamitatis plenum.

Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc ſe
Romanus, Graiúſq;, ac barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis, atq; laboris
Inde habuit: tantò maior famæ ſitis eſt, quàm
Virtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ

Diſcutienda ualent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.
Expende Annibalem: quot libras in duce ſummo
Inuenies? hic eſt, quem non capit Aphrica Mauro
Perfuſa Oceano, Niló q; admota tepenti.
Rurſus ad Aethiopum populos, alióſq; Elephantos,
Additur imperijs Hiſpania, Pyrenæum
Tranſilit (oppoſuit natura Alpémq;, niuémq;)
Diduxit ſcopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultrà pergere tendit,
Actum inquit, nihil eſt, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cùm Getula ducem portaret bellua luſcum.
Exitus ergò quis eſt ô gloria? uincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandúſq; cliens ſedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladij, non ſaxa dabunt, non tela, ſed ille
Cannarum uindex, ac tanti ſanguinis ultor
Annulus. I demens, & ſæuas curre per Alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis,
Aeſtuat infœlix anguſto limite mundi,
Vt Gyaræ clauſus ſcopulis, paruáq; Seripho.
Cùm tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. MORS ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula. creditur olim
Velificatus Athos: & quicquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria: conſtratum claßibus iiſdem,

Ster. ficus, caprificus, quæ ex muris erũpens ſaxa diſcutit.

Annibalis inſatiabilis imperandi cupiditas, ſed miſerabilis exitus.

Luſcũ: nã fuit altero oculo captus, in Apẽnini tranſitu.

Bithyno, regi Pruſiæ, ad quẽ confugerat.

Pell. iuue. Alexandro Macedoni, qui cũ infinitos eſſe mũdos audiret, me miſerũ, inquit, qui ne vnum quidem adhuc cõſequutus ſum.

Suppoſitúmq; rotis ſolidum mare:credimus altos
Defeciſſe amnes , epotáq; flumina Medo
Prandente,& madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen qualis redijt Salamine relicta,
In Corum,atq; Eurum ſolitus ſæuire flagellis
Barbarus,Aeolio nunquàm hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus,qui uinxerat Ennoſigæum?
Mitius id ſanè,quòd non & ſtigmate dignum
Credidit.huic quiſquam uellet ſeruire Deorum?
Sed qualis redijt?nempe una naue cruentis
Fluctibus,ac tarda per denſa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.

Medo prand. Xerxis hiſtoriã vt fabuloſam notat,quæ à Græcis prodita,multa portentoſa continet.

Ennoſig. Neptunum.

Da ſpatium uitæ,multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu,ſolum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis,& quantis longa ſenectus
Plena malis?deformem,& tetrum ante omnia uultum,
Diſſimilémq; ſui,deformem pro cute pellem,
Pendentéſq; genas,& taleis aſpice rugas,
Qualeis,umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus,
In uetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina,pulchrior ille
Hoc,atq; ille alio,multùm hic robuſtior illo:
Vna ſenũ facies,cum uoce trementia labra,
Et iam leue caput,madidíq; infantia naſi.
Frangendus miſero gingiua panis inermi,
Vſqueadeo grauis uxori,natiſq;,ſibíq;,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Non eadem uini,atq; cibi torpente palato
Gaudia:nam coitus iam longa obliuio,uel ſi
Coneris,iacet exiguus cum ramice neruus,
Et,quamuis tota palpetur nocte,iacebit.

Stulta vota lõga vita,cũ ea nihil ſit miſerius & contrà.

Tabraca,oppidũ Africæ,vbi magna eſt ſimiarũ copia.

Ramex q Græcè ἰκυρσοκήλη dicitur ab eo quòd vena intumeſcãt atq; intorqueãtur.

An'ne

An'ne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canities? quid, quòd meritò ſuſpecta libido eſt,
Quæ Venerem affectat ſine uiribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus, ſit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert magni ſedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat ueniſſe puer, quot nuntiet horas.

Aur. lac. tibicines, qui, ut ait Horatius, trahũt per pulpita veſtem.

Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola. circunſilit agmine facto.
Morborum omne genus: quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amauerit Hipppia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Amillus:

Themiſon, quẽ hic mordet, ut bonus medicus commendatur à Corn. Celſo.

Percurram citius quot uillas poßideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet: huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna. ſed omni

Luſcus, qui altero oculo caret, qui Græcis μονόφθαλμος dicitur.

Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina ſeruorum, nec uultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte: nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice ſæuo
Hæredes uetat eſſe ſuos, bona tota feruntur

Deſipiẽtia mẽbrorũ mutilatione grauior.

Ad Phialen, tantùm artificis ualet halitus oris,
Quòd ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæ'q; ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, & nigra ueſte ſeneſcant.
Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſæcula mortem
Diſtulit, atq; ſuos iam dextra computat annos,
Quíq; nouum toties muſtum bibit. oro parumper
Attendas, quantùm de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cùm uidet acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret,
Quòd facinus dignum tam longo admiſerit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem:
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus ueniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lacrimas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſáq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerſo tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euerſa, & flammis Aſiam, ferróq; cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, ut uetulus bos,

Multa ferẽda, etſi adſit bona ualetudo.

A corn. Neſtor enim tres hominum ætates, vixiſſe creditur.

Alius. Laërtes Vliſſis pater, qui errante Vlyſſe ſe in agro macerabat, ac Iouem rogabat, vt animam è corpore educeret: autor Homer.

Qui domini cultris tenue, & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis, ſed torua canino
Latrauit rictu, quæ poſt hunc uixerat uxor.
Feſtino ad noſtros, & regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem uox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ iuſſit ſpatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer, Minturnarúmq; paludes,
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc cauſſas habuere. quid illo ciue tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius unquàm,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,
Cùm de Theutonico uellet deſcendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: ſed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipſius, & urbis
Seruatum uicto caput abſtulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cùm Veneris fanum uidet anxia mater,
Vſque ad delitias uotorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit: cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atq; ſuam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregij miſeros, trepidóſq; parentes
Semper habet. rara eſt adeò concordia formæ
Atque pudicitiæ, ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.

Can. Hecuba Priami vxor in canem conuerſa.

Min. pal. vbi latuit C. Marius, vnde extractus eſt, & poſtea exul in Aphrica mendicauit.

Cùm Pōpeius Neapoli ægrotaret, vota publicè ſuſcepta ſunt in eius ſalutem, vt bello ciuili, & multis malis reſeruat⁹ videatur.

Virginia, virgo plebeia, quæ ob pulchritudinem periit, cæſa à patre, cùm illam Appius decemuir ſtuprare vellet.

Præterea caſtum ingenium, uultúmq; modeſtum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu (quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, & cura natura potentior omni?)
Non licet eſſe uiros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes,
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus,
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
Strumoſum, atq; utero pariter, gibbóq; tumentem.
Nunc ergo iuuenis ſpecie lætare tui, quem
Maiora expectant diſcrimina, fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quaſcunq; mariti
Exigere irati: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
Conceßit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ: mox cùm dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius, quam non amat, * eruet omnem
Corporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
Inguinibus, ſiue eſt hæc Hippia, ſiue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu faſtidita repulſa.
Nec Sthenobœa minus, quàm Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambæ. mulier ſæuißima tunc eſt,
Cùm ſtimulos odio pudor admouet. elige quidnam
Suadendum eſſe putas, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat

Si quis etiam benignitate naturæ ſit caſtus & pudicus, tamen ob formã plerunq; periclitatur.

Imitatio Horatiana ex ſecundo Sermo. Hic ſe præcipitem tecto dedit, ille flagellis. Ad mortem cæſus.

* exuet.

Stenobœa vxor Præti regis, quæ Bellerophõtem perdidit,

Deſtinat. optimus hic, & formoſiſsimus idem
Gentis patritiæ rapitur miſer extinguendus
Meſſalinæ oculis. dudum ſedet illa parato
Flammeolo, Tyriúſq; palàm genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum ſignatoribus auſpex.
Hæc tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas,
Non niſi legitimè uult nubere. quid placeat, dic.
Ni parêre uelis, pereundum eſt ante lucernas:
Si ſcelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, & populo contingat principis aures.
Dedecus ille domus ſciet ultimus. interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti eſt uita dierum
Paucorum. quicquid leuius, meliúſq; putaris,
Præbenda eſt gladio pulchra hæc, & candida ceruix.

C. Sylius formoſiſsimus, vt ſcribit Tacitus, cùm in eum exarſiſſet Meſſalina, Claudij vxor, coactus eſt dimiſſa vxore ſua, Claudio Hoſtiam profecto palàm Meſſalinã ducere: vnde mox re cognita, Sylius interfectus eſt.

Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium uis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebúſq; ſit utile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſsima quæq; dabunt Dij.
Charior eſt illis homo, quam ſibi. nos animorum
Impulſu, & cæca, magnáq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partúmq; uxoris: at illis
Notum qui pueri, qualíſq; futura ſit uxor.

Homo dijs charior quàm ſibi ipſi.

Vt tamen & poſcas aliquid, uoueáſq; ſacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem,
Qui ſpatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunq; labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, ſæuóſq; labores,

Quid à dijs potiſsimũ petendum.

Et Venere,& cœnis,& plumis Sardanapali.
Monſtro,quod ipſe tibi poßis dare:ſemita certè
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
NVLLVM numen abeſt,ſi ſit prudentia:ſed te
Nos facimus fortuna Deam,cœlóq; locamus.

Vnica via ad beatam vitam per virtutem.

SATYRA XI.

Ad Perſicum amicum ſuum, quem frugali conuiuio inuitarat, contra eos,qui exquiſitius lautiúſq; comeſſentur, quàm facultates ferant.

ATticus eximiè ſi cœnat,lautus habetur:
Si Rutilus,demens. quid enim maiore cachinno
Excipitur uulgi,quàm pauper Apicius?omnis
Conuictus,thermæ,ſtationes,omne theatrum
De Rutilo.nam dum ualida,ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ,dúmq; ardens ſanguine,fertur
(Non cogente quidem,ſed nec prohibente tribuno)
Scripturus leges,& regia uerba laniſtæ.
Multos porrò uides,quos ſæpe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet expectare macelli,
Et quibus in ſolo uiuendi cauſa palato eſt.
Egregius cœnat,meliúſq; miſerrimus horum,
Et citò caſurus iam perlucente ruina.
Intereà guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquàm animo pretijs obſtantibus:interitus ſi
Attendas,magis illa iuuant,quæ pluris emuntur.
Ergò haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis,uel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile,ſic ueniunt ad Miſcellanea ludi.
Refert ergò quis hæc eadem paret:in Rutilo nam
Luxuria eſt,in Ventidio laudabile nomen
Sumit,& à cenſu famam trahit.illum ego iure
Deſpiciam,qui ſcit quantò ſublimior Atlas
Omnibus in Lybia ſit montibus,hic tamen idem
Ignoret

Miſcel. lud. hoc eſt,abſumptis opibus, coguntur fieri ludij & hiſtriones, quales ſolent conuenire in Miſcellis ludis.

Ignoret quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. è cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν,
Figendum, & memori tractandum pectore. ſiue
Coniugium quæras, uel ſacri in parte Senatus
Eſſe uelis (nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Vlyſſes
Ancipitem) ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas, te Conſule: dic tibi qui ſis,
Orator uehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandáq; rebus
In ſummis, minimíſq;. etiam cùm piſcis emetur,
Ne mullum cupias, cùm ſit tibi gobio tantùm
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et creſcente gula, manet exitus, ære paterno,
Ac rebus merſis in uentrem, fœnoris, atque
Argenti grauis, & pecorum, agrorúmq; capacem?
Talibus à dominis poſt cuncta nouiſſimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.
**Hi plerunq; gradus, conducta pecunia Romæ,*
Et coram dominis conſumitur. inde ubi paulùm
Neſcio quid ſupereſt, & pallet fœnoris autor,
Qui uertêre ſolùm, Baias, & ad oſtia currunt.
Cedere nanq; foro iam non tibi deterius, quàm
Aeſquilias à feruenti migrare Suburra.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta: morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiêre hodiè nunquid pulcherrima dictu

Apophthegma illud, inquit, noſce teipſum, non ſolùm ad corporis ſtaturã aut formã pertinet ſed ad omnia vitæ officia, vt nihil ſupra vires attentes, è cœlo autẽ demiſſum putabatur, quòd eſſet in templo Apollinis Delphici aureis literis inſcriptũ, cõſecratúmq;.

** Impudentia nepotũ, qui cũ decoxerint, & ob æs alienum coguntur fugere, nihil curãt.*

Perſice

Perſice, non præſtem uita, nec moribus, & re,
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram alijs dictem puero, ſed in * ore placentas.

** dure*

Nam cùm ſis conuiua mihi promiſſus, habebis
Euandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine cœlum,
Alter aquis, alter flammis ad ſydera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino ueniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, inſcius herbæ,

Accipiam te eo apparatu, quo Euander Herculem & Aeneam, nimirum frugaliter.

Necdum auſus uirgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quàm ſanguinis: & montani
Aſparagi, poſito quos legit uillica fuſo.
Grandia prætereà, tortóq; calentia fœno
Oua adſunt, ipſis cum matribus: & ſeruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ.
Signinum, Syriúmq; pyrum de corbibus iiſdem:
Aemula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.

Aſparagi, herba, quam quidam corrudã vocãt, dicta à caulis aſperitate, teſte Varrone.

* Hæc olim noſtri iam luxurioſa ſenatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto,
Ipſe focis breuibus ponebat oluſcula: quæ nunc
Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit calidæ ſapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga ſuis rara pendentia crate
Moris erat quondam feſtis ſeruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atq;
Caſtrorum imperijs, & dictatoris honore

** Hæc cœna noſtra, olim fuiſſet lauta: nam Curius dentatus ipſe Herbis & rapis nõnunquã veſcebatur.*

Frugalitas priſcorum Romanorum.

Functus

Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cùm tremerent autem Fabios, durúmq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidíq; ſeueros
Cenſoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & ſeria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſciui ludebant ruris alumni.
Tales ergò cibi, qualis domus, atq; ſupellex.
Tunc rudis, & Graias mirari neſcius artes,
Vrbibus euerſis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus: cælatáq; caßis
Romuleæ ſimulacra feræ manſueſcere iuſſæ
Imperij fato, & geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & haſta,
Pendentíſq; Dei perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, ſi liuidulus ſis.
Templorum quoq; maieſtas præſentior, & uox
Nocte ferè media, mediámq; audita per urbem
Littore ab Occeani Gallis uenientibus, & dijs
Officium uatis peragentibus: his monuit nos,
Hanc rebus Latijs curam præſtare ſolebat
Fictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, noſtráq; ex arbore menſas,
Tempora uiderunt: hos lignum ſtabat in uſus,

Lecti olim non erant vt nunc, pretioſi & fabrefacti.

Milites nõ ſtudebãt tantũ ſupellectilis ſplẽdori quantum armorum ſuorum cælaturis & ſignis.

Tuſ. cat. fictili. Nã vaſa Aretina præcipuè laudantur.

Religio purior erat, & dij magis propitij, tametſi minori apparatu colerentur.

Annoſam

Annoſam ſi fortè nucem deieceerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit, putêre uidentur
Vnguenta, atq; roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Iam nimios, capitiq; graues. hinc ſurgit orexis:
Hinc ſtomacho bilis (nam pes argenteus illis)
Annulus in digito quòd ferreus. ergò ſuperbum
Conuiuam caueo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas. adeò nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ, nec calculus ex hac
Materia: quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea, non tamen his ulla unquàm obſonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Tripheri doctoris: apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,
Et Scythicæ uolucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus orix, hebeti lautiſſima ferro
Cæditur, & tota ſonat ulmea cœna Suburra.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus Aphræ
Nouit auis noſter tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus.
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
Quiſquam erit, & magno: cùm poſcis, poſce Latinè.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectiq; capilli,

Syene, inſula in Aethiopia finibus, in qua magna vis elephantorum naſcitur.

Teſſellæ, tali, à teſſera deflexum.

Tripherus hic docebat artem ſtructoriam in Suburra, & ſe cādi geſtus cultro & ligneis ferculis repræſentabat.

Atque

Atq; hodiè tantùm propter conuiuia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci:
Suſpirat longo non uiſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hœdos.
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura ueſtit.
Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec uellendas iam præbuit alas,
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffuſa in montibus illis
A' quibus ipſe uenit, quorum ſub uertice luſit:
Nanq; una, atq; eadem uini patria, atq; miniſtri.
Forſitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſúq; probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis urticæ: maior tamen iſta uoluptas
Alterius ſexus, magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum uerbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet, ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omníq; libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.
Nanq; ibi fortunæ ueniam damus (alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus) hæc eadem illi
Omnia cùm faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
Noſtra dabunt alios hodiè conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atq; Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales uerſus qua uoce legantur?

Puerum ſimplicem, & modeſtum, multis circunſtantiis deſcribit.

Gadita. Gaditanæ ſaltationes, molles & laſciuæ in conuiuiis adhibebãtur, ad exhilarãdos cõuiuarum animos.

πύδιμα genus ſaltationis Laconicæ, in qua pedes in orbem ad nates torquebantur: de qua Lucianus in libello περὶ ὀρχήσεως

Sed

Hortatur cõuiuam ſuum ad hilaritatẽ, & animi trãquillitates, omiſſis curis, & ſuſpitionibus.

Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec prima ſi luce egreſſa, reuerti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexatáſq; comas, & uultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
Pone domum, & ſeruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone ſodales.
Intereà Megaleſiacæ ſpectacula palmæ,
Idæum ſolenne colunt: ſimiliſq; triumpho
Prædo caballorum prætor ſedet: ac mihi pace
Immenſæ, nimiæq; licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem

Viri.pã.factionis [illegible], cui fauebat bona pars ciuitatis.

Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam, attonitámq; uideres
Hanc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis
Conſulibus. ſpectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponſio, quos cultæ decet aſſediſſe puellæ.
Noſtra bibat uernum contracta cuticula ſolem,
Effugiátq; togam. iam nunc in balnea ſalua
Fronte licet uadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam. facere hoc non poßis quinq; diebus

Ad coruinũ cui ſcribit ſe pro ſaluta Catulli amici, qui naufragus enatauerat diis vota ſoluturũ, ac obiter in captatores teſtamẽ-

Continuis, quia ſunt talis quoq; tædia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

NAtali, Coruine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua feſtus promiſſa deis animalia ceſpes
Expectat: niueam reginæ cædimus agnam,
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone Mauræ

Sed

Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem
Tarpeio ſeruata Ioui, frontémq; coruſcat:
Quippe ferox uitulus templis maturus, & aræ,
Spargendúſq; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſq; affectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendáq; paſſi
Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam præter pelagi caſus, & fulguris ictum
Euaſi, denſæ cœlum abſcondêre tenebræ
Nube una, ſubitúſq; antennas impulit ignis,
Cùm ſe quiſque illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando poëtica ſurgit
Tempeſtas. genus ecce aliud diſcriminis, audi,
Et miſerêre iterum, quanquàm ſint cætera ſortis
Eiuſdem, pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam uotiua teſtantur fana tabella
Plurima (pictores quis neſcit ab Iſide paſci?)
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno

toru, nominatim Nauiũ & Hiſtrũ Pacuuium, qui ex eo quæſtu ditati erant.

Amici, Catulli, vt paulò pòſt teſtatur.

Poet. ſurg. Tã ſæua fuit illa tẽpeſtas, quàm ea quæ à poëtis deſcribi ſolet, cũ per contentionem exaggerant rem.

Teſticulorum,adeò medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima,ueſtem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus,ſed & egregius fons
Viribus occultis,& Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere,lances
Parthenio factas,urnæ cratêra capacem,
Et dignum ſitiente Pholo,uel coniuge Fuſci.
Adde & baſcaudas,& mille eſcaria,multum
Cælati,biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius,qua mundi parte,quis audet
Argento præferre caput,rebúſq; ſalutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,
Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima,ſed nec
Damna leuant tunc aduerſis urgentibus,illuc
Decidit,ut malum ferro ſummitteret,ac ſe
Explicat anguſtum diſcriminis ultima,quando
Præſidia afferimus,nauem factura minorem.
I nunc,& uentis animam committe,dolato
Confiſus ligno,digitis à morte remotus
Quattuor,ac ſeptem,ſi ſit latiſsima tæda.
Mox cum reticulis,& pane,& uentre lagœnæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquàm iacuit planum mare,tempora poſtquàm
Proſpera uectoris,fatúmq; ualentius Euro,
Et pelago,poſtquàm Parcæ meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares,& ſtaminis albi
Lanificæ,modica non multo fortior aura

Alias, veſtes Bœticas, quæ ex natiua lana texebãtur citra tinctoris operam.

Emp.O. Philippus Amyntha filius, qui Olynthũ Thraciæ ciuitatem, auro à Laſthene proditore redemit.

Dig. Alludit ad dictũ philoſophi cuiuſdã, qui cùm audiſſet nauem triũ digitorum eſſe craßitudine. tantũ, inquit, à morte abſunt qui nauigant.

Veſtibus

Ventus adeſt inopi: miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extenſis, & quod ſuperauerat unum.
Velo prora ſuo. iam deficientibus Auſtris,
Spes uitæ cum ſole redit. tum gratus Iulo,
Atque nouercali ſedes prælata Lauino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquàm uiſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenámq; Pharon, porrectáq; brachia rurſus,
Quæ pelago occurrunt medio, longéq; relinquunt
Italiam. non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit. ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc ſtagnante ſinu gaudent ibi uertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis, animíſq; fauentes,
Sertáq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebámq; uirentem:
Iam ſequar, & ſacro, quod præſtat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera.
Hic noſtrum placabo Iouem, laribúſq; paternis
Thura dabo, atq; omneis uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc, Coruine: Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes. libet expectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. uerùm hæc nimia eſt impenſa, coturnix

Cand. *Albã intelligit, quæ ab alba porca, quæ triginta peperit fœtus albos, & ipſa Alba denominata eſt: autor Varro.*

Ling. fauen. Verba, quibus in ſacris ſilentium indicebatur. ſic Tibullus: Lingua vir, muliérque faue.

Nemo ſuſpicetur me id agere, vt captem hominem: nam orbus nõ eſt, neque admodum locuples.

Nulla unquàm pro patre cadet. ſentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis ueſtitur tota tabellis

ἑκατόμβη *ſacrificium dictum à numero boũ. quod genus deſcribit Iul. Capitolinus in vita Maximi et Balbini.*

Porticus. exiſtunt qui promittant Hecatomben,
Quatenus hìc non ſunt nec uenales Elephanti,
Nec Latio, aut uſquàm noſtro ſub ſydere talis
Bellua concipitur, ſed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro
Cæſaris armentum, nulli ſeruire paratum
Priuato: ſiquidem Tyrio ſeruire ſolebant
Annibali, & noſtris ducibus, regiq; Moloſſo
Horum maiores, & dorſo ferre cohorteis,
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmam.
Nulla igitur mora per Nouium, mora nulla per Hiſtrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lareis Gallitæ uictima ſacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, uouebit

Tãta eſt captatorũ improbitas, vt vel propria filia, non parcant, ſi per leges liceret, modò ſpes prædæ affulgeat.

De grege ſeruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet uittas: & ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & ſi
Non ſperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo teſtamento
Mille rateis: nam ſi Libitinam euaſerit æger,
Delebit tabulas incluſus carcere naſſæ,
Poſt meritum ſanè mirandum, atq; omnia ſoli
Forſan Pacuuio breuiter dabit. ille ſuperbus
Incedet, uictis riualibus. ergò uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Micenis.
Viuat Pacuuius, quæſo, uel Neſtora totum:

Poſſideat, quantùm rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet: nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

EXemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet autori. prima eſt hæc ultio, quòd ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quàmuis
Gratia fallacis Prætoris uicerit urnam.
Quid ſentire putas omneis, Caluine, recenti
De ſcelere, & fidei uiolatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara uidemus
Quæ pateris, caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe uiri, nec uulnere maior:
Tu quàmuis leuium minimam, exiguámq; malorum
Particulam uix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus: ſacrum tibi quòd non reddat amicus
Depoſitum. ſtupet hæc, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio Conſule natus?
At nihil in melius tot rerum proficis uſu.
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ ſapientia. DICIMUS autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
RARI quippe boni: numero uix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioráq; ſecula ferri

Ad Caluinũ quẽ cõſolatur, vehemẽter dolentem propter pecuniã, ab eo apud quẽ depoſuerat, ſibi abnegatã, dicens non carere ſupplicio eũ qui fidem nõ ſeruat. Nam vt maximè hominũ iudiciũ euadat talis conſcientiæ carnificinã non euadet.

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunæ inſultibus.

Rari. alludit ad Græciæ ſapiẽtes, q nume

ro ſeptē fuere vt Thebis Bœotijs portæ, & Nili oſtia.

Temporibus, quorum ſceleri non inuenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum, diuûmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Feſsidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic ſenior bulla digniſsime, neſcis
Quas habeat Veneres aliena pecunia? neſcis
Quem tua ſimplicitas riſum uulgo moueat, cùm
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, aræq; rubenti?

Indigenæ, qui Græcè vocãtur αὐτόχθονες.

Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius, quàm
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cùm uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter antris,
Nulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,

Hercu. vxor, Hebe Iouis, & Iunonis filia, quæ cum Ganymede eſt dijs à cyathis.

Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſq; deus, nec turba deorum
Talis, ut eſt hodiè, contentáq; ſydera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton,

Profun. maris, quod ſorte Neptuno obuenit.

Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut uulturis atri
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.

Sanctitas priſca vitæ, & probati mores.

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis uetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunq; puer, licet ipſe uideret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quattuor annis,
Primáq; pars adeò ſacra lanugo ſenectæ.

Nunc

Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota ærugine follem,
Prodigioſa fides,& Thuſcis digna libellis,
Quæq; coronata luſtrari debeat agna
Egregium,ſanctúmq; uirum ſi cerno,bimembri
Hoc monſtrum puero,& miranti iam ſub aratro
Piſcibus inuentis,& fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquàm lapides effuderit imber,
Examénq; apium longa conſederit uua
Culmine delubri,tanquàm in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris,& lactis uortice torrens.

Thuſ.lib.quæ ex diſciplina Hetruſca expietur:nã aruſpicina inuẽta eſt in Hetruria. oſtẽdit autem ſuo ſæculo monſtri eſſe ſimile,ſi quis fidem ſeruet:tãtaeſt morũ deprauatio.

Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega,quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo?maiorem tertius illa
Summam,quàm patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile,& pronum eſt ſuperos contemnere teſteis,
Si mortalis idem nemo ſciat.aſpice quanta
Voce neget,quæ ſit ficti conſtantia uultus.
Per Solis radios,Tarpeiáq; fulmina iurat,
Et Martis frameam,& Cyrrhæi ſpicula uatis,
Per calamos uenatricis,pharetrámque puellæ,
Pérq; tuum pater Aegæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus,haſtámq; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cæli.

Cyrr. ua. Apollinis, qui in Cyrrha, Delphis uicino oppido colebatũ.

Si uerò & pater eſt,comedam,inquit,flebile nati
Sinciput elixi,Pharióq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri,
Natura uoluente uices,& lucis,& anni:
Atq; ideò intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Eſt alius metuens ne crimen pœna ſequatur.

Præpoſtera quorundã ſuperſtitio.

Hic putat eſſe deos, & peierat, atq; ita ſecum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodò uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & uomicæ putres, & dimidium crus

Lad. expeditus pauper & ſanus, qualis fuit curſor ille.

Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ
Præſtat, & eſuriens Piſææ ramus oliuæ?
Vt ſit magna, tamen certè lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quandò ad me uenient? ſed & exorabile numen

Fort. verba ſunt eius, qui flagitium admiſit.

Fortaſſe experiar, ſolet his ignoſcere. multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato.
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te ſacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere imo ultro, ac uexare paratus.

Mim. fabulã, in qua introducitur ſeruus clamore mirabili.

Nam cùm magna malæ ſupereſt audacia cauſſæ,
Creditur à multis fiducia. mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas, ut Stentora uincere poſſis,
Vel potius quantùm Gradiuus Homericus: audis
Iuppiter hæc, nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia tura ſoluta
Ponimus, & ſectum uituli iecur, albáq; porci
Omenta? ut uideo nullum diſcrimen habendum eſt

Bat. pueri Samij, quæ à Polycrate erecta fuit citha-

Effigies inter ueſtras, ſtatuámq; Batilli.
Accipe quæ contrà ualeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit

A' Cyni

A' Cynicis tunica diſtantia,non Epicurum
Suſpicit exigui lætum plantaribus horti.
Currentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis,taceo,nec pugnis cædere pectus
Te ueto,nec plana faciem contundere palma,
(Quandoquidem accepto claudenda eſt ianua damno,
Et maiore domus gemitu,maiore tumultu
Planguntur nummi,quàm funera.nemo dolorem
Fingit*in occaſu,ueſtem diducere ſummam
Contentus,uexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia ueris.)
Sed ſi cuncta uides ſimili fora plena querela,
Si decies lectis diuerſa in parte tabellis
Vana ſuperuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipſorum quos littera,gemmáq; princeps
Sardonycus,loculis quæ cuſtoditur eburnis:
Te nunc delitias extra communia cenſes
Ponendum,quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis?
Rem pateris modicam,& mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina.confer
Conductum latronem,incendia ſulphure cœpta,
Atq; dolo,primos cùm ianua colligit ignes.
Confer & hoc ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis,& populorum
Dona,uel antiquo poſitas à rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt,minor extat ſacrilegus,qui
Radat inaurati femur Herculis,& faciem ipſam
Neptuni,qui bracteolam de Caſtore ducat.

rædico ornatu, Is fuit qui ab Anacreonte poëta etiam dilectus fuit, vt teſtatur Horatius.

*aliás,in hoc caſu.

χειρόγραφα ſcedæ propria manu conſcriptæ, quib⁹ nos creditori obligamus.

Rub. donaria, quæ propter vetuſtatẽ ipſam, meritò religioſa haberi debebant.

An dubitet,ſolitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices,mercatorémq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare,cum quo
Clauditur aduerſis innoxia ſimia fatis.

Galli. Rutubus Gallicus, ſub Domitiano præfectus vrbis.

Hæc quota pars ſcelerum,quæ cuſtos Gallicus urbis
Vſq; à lucifero,donec lux óccidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe uolenti
Sufficit una domus,paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum,poſtquàm illinc ueneris,aude.
Quis tumidum guttur miretur in Alpibus?aut quis

Infant. mamil. in Meroë inſula,fœminæ mammas habēt infantibus pares, vt teſtatur Mela Pomponius.

In Meroë craſſo maiorem infante mamillam?
Cœrula quis ſtupuit Germani lumina?flauam
Cæſariem?& madido torquentem cornua cirro?
Nempe quòd hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum uolucres,nubémq; ſonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis:
Mox impar hoſti,raptúſq; per aëra curuis
Vnguibus à ſæua fertur grue.ſi uideas hoc
Gentibus in noſtris,riſu quatiere,ſed illic
Quanquàm eadem aſſiduè ſpectentur prælia,ridet
Nemo,ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nulláne periuri capitis,fraudiſq; nefandæ
Pœna erit?abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus,& noſtro (quid' plus uelit ira?) necari
Arbitrio.manet illa tamen iactura,nec unquàm
Depoſitum tibi ſoſpes erit:ſed corpore trunco
Inuidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.

Sapientiū eſt nolle ſe vlciſci cū poßit, quāquàm grauiter læſus.

At uindicta bonum uita iucundius ipſa.
Nempe hoc indocti,quorum præcordia nullis
Interdum,aut leuibus uideas flagrantia cauſis:
Quantulacunq; adeò eſt occaſio,ſufficit iræ.

Chryſippus non dicet idem,nec mite Thaletis
Ingenium,dulcíq; ſenex uicinus Hymetto:
Qui partem acceptæ ſæua inter uincla cicutæ
Accuſatori nollet dare. plurima fœlix
Paulatim uitia,atq; errores exuit omneis
Prima docens rectum ſapientia:quippe minuti
Semper,& infirmi eſt animi,exiguíq; uoluptas
Vltio.continuò ſic collige,quòd uindicta
Nemo magis gaudet,quàm fœmina.cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes,quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos?& ſurdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens,ac multò ſæuior illis,
Quas & Caditius grauis inuenit,aut Rhadamantus,
Nocte,diéq; ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore,quòd dubitaret
Depoſitum retinere,& fraudem iure tueri
Iurando:quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens,& an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergò metu,non moribus:& tamen omnem
Vocem adyti dignam templo,uerámq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole,domóq;,
Et quàmuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola uoluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet.cedò,ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat
Faucibus ut morbo ſiccis,intérq; molares
Difficili creſcente cibo,ſed uina miſellus
Expuit,Albani ueteris pretioſa ſenectus

Senex. Socrates,cuius patiẽtia multis exẽplis probata eſt.

Conſcientia ſatis graue ſuppliciũ eſt ſontib⁹.

Pyth. Hiſtoriã de Glauco Lacedæmonio prolixè tractat Herodotus lib. 6. quã hic poëta obiter indicauit.

Pœna,qua laborãt ij,qui ſibi ſunt malè cõſcij, aut certè mali aliquid verſant in animo.

Diſpli

Diſplicet. oſtendas melius. denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem ſi fortè imdulſit cura ſoporem,
Et toto uerſata toro iam membra quieſcunt,
Continuò templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
Te uidet in ſomnis, tua ſacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi ſunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cùm tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quaſi fortuitu, nec uentorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempeſtas, uelut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant: pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere Galli
Non audent. quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? uel quæ non dignior hoſtia uita?
Mobilis, & uaria eſt ferme natura malorum:
Cùm ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia. quid fas,
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum ueſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,

Ma. huma. venerabili & diuina ſpecie, vt Suet. in Claudio.

Lateris dolor, quem Græci πλευρῖτιδα appellant.

Qui ſemel aſſueuit vitiis, nõ facilè ſe poſtea ab illis abſtinere poteſt, donec pendeat, aut ſtrãguletur.

Aut

Aut maris Aegæi rupem, ſcopulóſq; frequenteis
Exulibus magnis: pœna gaudebis amara
Nominis inuiſi, tandémq; fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tyreſiam quenquàm eſſe Deorum.

SATYRA XIIII.

Ad Fuſcinũ in parẽtes, qui liberos ſuos ſceleratis morib⁹ corrũpãt, quos optimis exemplis debebant formare & prouocare ad meliora.

PLurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris, tradúntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruóq; eadem mouet arma fritillo.
Nec de ſe melius cuiquàm ſperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.
Et, cana monſtrante gula, cùm ſeptimus annus
Tranſierit, puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos ſeruorum, & corpora, noſtra
Materia conſtare putat, paribúſq; elementis:
An ſæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam ſirena flagellis
Comparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter linthea ferro.
Qui ſuadet iuueni lætus ſtridore catenæ,
Quem mirè afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? expectas ut non ſit adultera Largæ
Filia, quæ nunquàm maternos dicere mœchos

Filij non docẽtur humanitatem & clemẽtiam, ſed potius crudelitatem & tyrãnidem in ſeruos.

Afficiunt, i. delectant, hoc quidem in loco, eſt autem verbũ mediũ.

Tam citò, nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit. ceras nunc hac dictante puſillas
Implet, & ad mœchum dat eiſdem ferre cinædis.

Natura faciles ſum⁹ ad vitia.

Sic natura iubet, uelocius, & citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domeſtica, magnis
Cùm ſubeant animos authoribus. unus, & alter
Forſitan hæc ſpernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit precordia Titan:

Titan. Prometheus Iapeti filius, Titanis nepos.

Sed reliquos fugienda patrum ueſtigia ducunt,
Et monſtrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur damnis huiuſce, etenim uel
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur

Ad deteriora faciles ſumus noſtra ſponte, quẽadmodum probat exemplũ, quod Catilinas & ſeditioſos vbiq; facilè inuenias: Brutũ aut Catonem, non ita.

Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes ſumus: & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; ſub axe;
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus uſquàm.
Nil dictu fœdum, uiſúq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia. ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit ira,
Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantùm,
Nec uultu dederit, morum quoq; filius, & cùm
Omnia deterius tua per ueſtigia peccet,
Corripies nimirùm, & caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem, libertatémq; parentis,
Cùm facias peiora ſenex? uacuúmq; cerebro

Iampridem caput hoc uentoſa cucurbita quærat?
Hoſpite uenturo ceſſabit nemo tuorum:
Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis, uirgámq; tenentis.
Ergò miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis uenientis amici,
Nec perfuſa luto ſit porticus, & tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſeruulus unus:
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, uitióq; carentem?
Gratum eſt, quòd patriæ ciuem, populóq; dediſti,
Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimũ enim intererit quibus artibus, & quibus hũc tu
Moribus inſtituas. ſerpente ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, crucibúſq; relictis
Ad fœtus properat, partémq; cadaueris affert:
Hic eſt ergò cibus magni quoq; uulturis, & ſe
Paſcentis propria cùm iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generoſæ
In ſaltu uenantur aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem, cùm ſe matura leuabit
Progenies ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quam primùm rupto prædam guſtauerit ouo.
Aedificator erat Centronius, & modò curuo
Littore Caietæ, ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc Præneſtinis in montibus, alta parabat

Cucurbita phreneticis ſolet admoueri, occipitio inciſo, cucurbitula ſi neq; mens conſtet, neq; ſomnus accedat, autor Cor. Cel.

Pulchrũ eſt gignere pueros, ſi ita educãtur, vt reipu. ſint vtiles.

Vt ciconiarum pulli à teneris aſſuefacti, colubris veſcuntur, ſic liberi tales euadunt, quales à parẽtibus inſtituuntur.

Cur. lit. ſunt qui putent Iuuenalem alluſiſſe ad nomen Caietæ, nã curua caietas Lacones appellãt, autor Strabo.

Culmi

Culmina uillarum, Græcis, longéq; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt ſpado uincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergò habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen menſura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.

In ſuperſtitionem Iudæorũ occaſione ſumpta à patribus ſuperſtitioſis, qui filios ſuo exemplo in Iudaiſmũ inducunt.

Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit, mox & præputia ponunt.
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moſes:
Non monſtrare uias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere uerpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.

Fallit enim. iuxta illud, Decipimur ſpecie recti.

FALLIT enim uitium ſpecie uirtutis, & umbra,
Cùm ſit triſte habitu, uultúq;, & ueſte ſeuerum.
Nam dubiè tanquàm frugi laudatur auarus,
Tanquàm parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſeruet eaſdem

Ponticus, qui apud Colchos ſeruabat aureum vellus, à Phryxo ſuſpenſum.

Heſperidum ſerpens, aut Ponticus. adde quòd hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
Artificem, quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunq; modo, maioráq; fiunt
Incude aſſidua, ſempérq; ardente camino.
Et pater ergo animi fœlicis credit auaros

Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant, iuuenes hortantur, ut illam
Ire uiam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes.
Mox acquirendi docet inſatiabile uotum.
Seruorum uentres modio caſtigat iniquo
Ipſe quoq; eſuriens: neq; enim omnia ſuſtinet unquàm
Mucida cærulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſeruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius concham æſtiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putríq; ſiluro,
Filáq; ſectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cùm furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris egenti uiuere fato?
Intereà pleno cùm turget ſacculus ore,
CRESCIT *amor nummi, quantùm ipſa pecunia creſcit,*
Et minus hanc optat, qui non habet. ergò paratur
*Altera uilla tibi, * cùm rus non ſufficit unum,*
Et proferre libet fines, maiórq; uidetur,
Et melior uicina ſeges, mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliua.
Quorum ſi pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, laſſóq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur ariſtas:
Nec prius inde domum, quam tota noualia ſæuos
In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix poſſis, quàm multi talia plorent,

Secta, à ſequendo, quæ propriè eſt philoſophorum, autor Seneca.

Minutal. cibi menti genus, quod ex rebus minutim conciſis conficiebatur.

De ponte, mendicus, nã in põtibus mendicant ſtipem.

* *aliâs, cui.*

Seges à ſerendo, eſt fructus, & terra quæ ſeritur.

Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicā mihi malo Lupini,
Quàm ſi me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſſis
Prælia, uel Pyrrhum immanem, gladióſq; Moloſſos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces ea ſanguinis, atq; laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ. ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbámq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A' ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde ferè ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quàm ſæua cupido
Indomiti cenſus. nam diues qui fieri uult,
Et citò uult fieri. ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt unquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis,
O' pueri, Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtinúſq; ſenex, panem quæramus aratro,

Tunicā. verba auari, q iuxta illud Horatij, Populus me exſibilat, ait: at mihi plaudo ipſe domi.

Ex priſcorum frugalitate oſtendit temporis ſui faſtum & auaritiam: nam cū ætate & bello iam cōfecti eſſent, bene ſecum agi putabāt, ſi vno aut altero iugero agri donarentur.

Non facilè poteſt quiſpiam iuſtè, & citò diteſcere.

Cuiuſmodi præceptis veteres liberos ſuos ex hortati ſint.

Qui

Qui ſatis eſt menſis:laudant hoc numina ruris,
Quorum ope,& auxilio gratæ poſt munus ariſtæ
Contingunt homines ueteris faſtidia quercus.
Nil uetitum feciſſe uolet,quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi,qui ſummouet Euros
Pellibus inuerſis.peregrina,ignotáq; nobis
Ad ſcelus,atque nefas,quodcunq; eſt,purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus.at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat,accipe ceras,
Scribe puer,uigila,cauſſas age,perlege rubras
Maiorum leges,aut uitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo,naréſq; piloſas
Annotet,& grandes miretur Lælius *alas.*
Dirue Maurorum Attegias,*caſtella* Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat.aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget,& trepido ſoluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita,pares,quod uendere poßis
Pluris dimidio,nec te faſtidia mercis
Vllius ſubeant ablegandæ Tyberim *ultra,*
Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta,& corium.lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet.illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur,dijs,atque ipſo Ioue *digna,poëtæ:*
Vndè habeas quærit nemo,ſed oportet habere.
Hoc monſtrant uetulæ pueris poſcentibus aſſem.
Hoc diſcunt omnes ante alpha,& beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis quencunq; parentem
Sic poſſum affari.dic ô uanißime,quis te
Feſtinare iubet?meliorem præſto magiſtro

Ambitio, cauſa omnium ſcelerum.

Vitem. Centurionis munus, qui vitẽ geſtat.

Sol. ſi non ſis animoſus in bello.

Sët. Poëtæ Ennij, cuius eſt verſus ille, Vnde habeas, &c.

Quid op⁹ eſt in uetutem inſliges, cùm per ſe ad vitia ſit procliuis, & te in ea re facilè ſuperabit?

 Diſcipu

Diſcipulum. ſecurus abi, uincêris ut Aiax
Præterijt Telamonem, ut Pelea uicit Achilles.
Parcendum eſt teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cùm pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, uendet periuria ſumma
Exigua, Cereris tangens arámq;, pedémq;.
Elatam iam crede nurum, ſi limina ueſtra
Mortifera cum dote ſubit. quibus illa premetur
Per ſomnum digitis? nam quæ terráq;, maríq;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. hæc ego nunquàm
Mandaui dices olim, nec talia ſuaſi:
Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros.
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo. quem ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſq; relictis.
Nemo ſatis credit tantùm delinquere, quantùm
Permittas, adeò indulgent ſibi latius ipſi.
Cùm dicis iuueni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollátq; propinqui:
Et ſpoliare doces, & circunſcribere, & omni
Crimine diuitias acquirere: quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantùm
Dilexit Thebas, ſi Græcia uera, Menœceus:
In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuò, tanquàm & tubicen ſurrexerit unà.

Quid. dig. quaſi dicat, aconito infectis, fœminis, vel tactu, præſentiſsimo veneno, autor Plinius.

Et qui. Quidã putãt hũc verſum eſſe nothũ.

Cùm pater ſtultum eſſe ait, beneficium amico præſtare, in cauſa eſt, vt filius ſordid⁹ ſit.

Menœceus Thebanus, qui ex oraculi monitu pro ſalute patriæ, ſponte ſe transfixit,

Ergò

Ergò ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem latè, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidúmq; magiſtrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua, ſed graue tardas
Expectare colos, morieris ſtamine nondum
Abrupto. iam nunc obſtas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
Compoſuit. ſi uis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas, medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monſtro uoluptatem egregiam, qui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, & ad uigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit ſeruare ſuas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora, quiq; ſolent rectum deſcendere funem,
Quàm tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro ſemper tollendus, & Auſtro
Perditus? à Siculis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paſſum, & municipes Iouis aduexiſſe lagœnas?
Hic tamen ancipiti figens ueſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumámq;, famémq;
Illa reſte cauet: tu propter mille talenta,

& in medias hoſtium acies coniecit, vt ſcribit Papin' lib. 10. Theb.

Caſt. apud mẽſarios, qui in foro erãt, vbi erat ædes Caſtoris & Pollucis.

Cory. piratica, quales ſunt Cilices.

Paſſum, vini genus, quod ex Creta potiſſimum mittebatur, fit autem ex vuis ad ſolẽ paſſis & are factu, vnde nomen habet.

Et

Et centum uillas temerarius. aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare, plus hominum eſt in
In pelago. ueniet claſſis quocunque uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getuláq; tantùm
Aequora tranſiliet, ſed longè Calpe relicta,
Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæpretium eſt, ut tenſo ſolle reuerti
Inde domum poßis, tumidáq; ſuperbus aluta
Oceani monſtra, & iuuenes uidiſſe marinos.

Cū multa ſint inſaniæ genera, ſua quadā inſania laborat auarus.

Non unus menteis agitat furor: ille ſororis
In manibus uultu Eumenidum terretur, & igni:
Hic boue percuſſo mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum: parcat tunicis licet, atque lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur unda,
Cùm ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis huius

Conciſ. περίφρασις pecuniæ, quæ varijs titulis & imaginibus ſignatur.

Conciſum argentum in titulos, faciéſq; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura, ſoluite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſq; coëmptor,
Nil color hic cæli, nil faſcia nigra minatur,
Aeſtiuùm tonat: infelix hac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctúq; premetur

Zonā, crumenulam, in qua aurū recondebant, & ea ſe præcingebant.

Obrutus, & zonam læua, morſúq; tenebit.
Sed cuius uotis modò non ſuffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida ſufficient uelantes inguina panni,
Exiguúſq; cibus, merſa rate naufragus aſſem
Dum rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metúq;
Seruantur: miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis prædiues hamis uigilare cohortem

Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, ſigniſq; ſuis, Phrygiáq; columna,
Atque ebore, & lata teſtudine: dolia nudi
Non ardent Cynici: ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſta cùm uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna deam. menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam.
In quantum ſitis, atq; fames, & frigora poſcunt,
Quantum Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt antè penates:
Nunquàm aliud natura, aliud ſapiẽtia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere: miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus, effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoque ſi rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum impleui gremium, ſi panditur ultrà:
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narciſſi:
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iuſſus.

Alexãder uidit Diogenem ſe feliciorẽ, qui nihil cuperet, cùm ipſe uno mundo non eſſet contentus.

Othon. qui tulerat legem ne quæ ſederet in 14. gradibus, niſi qui quadringẽta ſeſtertia haberet.

SATYRA. XV.

Quis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc: illa pauet ſaturã ſerpentibus ibim.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,

Ad Voluſium Bithynicũ, de immanitate et ſupſtitione Aegyptiorum, qui præpoſtera religione feras colunt, homi-

nes iugulāt: ſerinis carnibus abſtineāt, humanis veſcantur.

Ea quæ Vlyſſes narrabat Alcinoo, etſi fabuloſa erāt, tamen minus erant atrocia, quàm quod narrabo.

Coptus cōmune Arabū & Aegyptiorū emporium.

Odium inter Aegyptios ob religionē. Nā qui cōbi habi

Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cæruleos, hîc piſcem fluminis: illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam:
Porrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morſu.
O` ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis ueſci licet. attonito cùm
Tale ſuper cœnam facinus narraret Vlyſſes
Alcinoo, bilem, aut riſum fortaſſe quibuſdam
Mouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abicit, ſæua dignum, uer àq; Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, uel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres
Crediderim, aut tenui percuſſum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit?
Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimùm qui
De Corcyræa temetum duxerat urna.
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper Conſule Vinco
Geſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti:
Nos uulgi ſcelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nam ſcelus (à Pyrrha quanquam omnia ſyrmata uoluas
Nullus apud tragicos populus facit) accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquàm ſanabile uulnus:
(Ardet adhuc Combos, & Tentyra, ſummus utrinq;

Inde

Inde furor uulgò, quòd numina uicinorum
Odit uterq; locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit) ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilarémq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentiret poſitis ad templa, & compita menſis,
Peruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus intereà ſol inuenit. horrida ſanè
Aegyptus, ſed luxuria, quantùm ipſe notaui,
*Barbara famoſo non cedit*turba Canopo.*
Adde quòd & facilis uictoria de madidis, &
Blæſis, atque mero titubantibus. inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium. ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus: hæc tuba. rixæ,
Dehinc clamore pari concurritur, & uice teli
Sæuit nuda manus. paucæ ſine uulnere malæ
Vix cuiquàm: aut nulli toto certamine naſus
Integer. aſpiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et ſanè quòd tot rixantis millia turbæ
Sic uiuunt omnes. ergò acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela: nec hunc lapidem, quali ſe Turnus, & Aiax,
Et quo Tytides percuſſit pondere coxam

tant, Crocodilum colũt: qui verò Tẽtiram, accipitrem.

** ripa.*
Canop. vbi tẽplum erat Serapidis, ad cuius ſacra magna vis hominũ cõfluebat nõ ſine nequitia.

Contentionẽ illam iocũ arbitrãtur, niſi aliquot pereant. Turn⁹, Aene. 12. Aiax in Hectorẽ Iliad. 7. & Diomed.

in 5. ſaxũ mira magnitudinis in Aeneã miſit.

Aeneæ,ſed quem ualeant emittere dextræ
Illis diſsimiles,& noſtro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat,atque puſillos.
Ergò Deus quicunq; aſpexit,ridet,& odit.
A' diuerticulo repetatur fabula,poſtquàm
Subſidijs aucti pars altera promere ferrum
Audet,& infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,

Palm. quæ & in Aegypto, vbi Tẽtyra eſt plurima, prouenit.

Qui uicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hîc quidam,nimia formidine curſum
Præcipitans,capitúrq;:aſt illum in plurima ſectum
Fruſta,ac particulas,ut multis mortuus unus
Sufficeret,totum corroſis oſsibus edit
Victrix turba:nec ardenti decoxit aheno,
Aut ueribus:longum uſqueadeo,tardúmq; putauit

Exaggeratio ſceleris.

Expectare focos,contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet,quòd non uiolauerit ignem,
Quem ſumma cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris.elemento gratulor,& te
Exultare reor.ſed qui mordere cadauer
Suſtinuit,nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras,& dubites,an
Prima uoluptatem gula ſenſerit.ultimus autem
Qui ſtetit abſumpto iam toto corpore,ductis
Per terram digitis,aliquid de ſanguine guſtat.

Vaſc. à Sertorio obſeſsi, ne fidem Po. Ro. violarent, cadaueribus veſcebãtur, dum

Vaſcones,ut fama eſt,alimentis talibus uſi
Produxere animas,ſed res diuerſa,ſed illic
Fortunæ inuidia eſt,bellorúmq; ultima,caſus
Extremi,longè dira obſidionis egeſtas.
Huius enim,quod nunc agitur,miſerabile debet

Exemplum

Exemplum eſſe cibi,ſicut modò dicta mihi gens
Poſt omnes herbas,poſt cuncta animalia,quicquid
Cogebat uacui uentris furor,hoſtibus ipſis
Pallorem,ac maciem,& tenueis miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant,eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum ueniam dare, quiſue deorum
Viribus abnuerit dira,atq; immania paßis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus ueſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent,nec enim omnia,quædam
Pro uita facienda putat. ſed Cantaber undè
Stoicus,antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias,noſtráſq; habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos.
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus,quem diximus: & par
Virtute,atq; fide,ſed maior clade,Saguntbus
Tale quid excuſat. Mæotide ſæuior ara
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inuentrix,homines (ut iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantùm immolat,ulterius nil,
Aut grauius cultro timet hoſtia. quis modò caſus
Impulit hos,quæ tanta fames,infeſtáq; uallo
Arma coëgerunt,tam deteſtabile monſtrum
Audere? ánne aliam terra Memphitide ſicca
Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri,nec Britones unquam,
Sauromatæq; truces,aut immanes Agathyrſi,
Hac ſæuit rabie imbelle,& inutile uulgus
Paruula fictilibus ſolitum dare uela phaſelis,
Et breuibus pictæ remis incumbere teſtæ.

fame vrgerentur, vt ſcribũt Plutarchus & Apianus.

Zeno. qui pro vita tuēda, ab honeſto recedēdum nõ putat.

Thule, inſula vltima ad Septentrionem.

Mæot. Taurica regio in Cherſoneſo ad oſtia Mæotidis ſita eſt, vbi Dianæ immolabantur hoſpites.

Saur. Græcũ ſunt ij qui lati nè Sarmatæ vocantur.

Natura ad humanitatem naſcimur.

Nec pœnam ſceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt,
Et ſimiles ira, atq; fames. molliſsima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrimas dedit: hæc noſtri pars *optima ſenſus.

**alias: intima, vt lachrymis penitiſſimos affectus exprimi intelligas.*

Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici,
Squalorémq; rei, pupillum ad iura uocantem
Circum ſcriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cùm funus adultæ
Virginis occurrit: uel terra clauditnr infans,

Minor igne, iunior quàm qui cremari meruerit. Nã ſcribit Plinius lib. 7. priſcis fuiſſe morem, hominem prius, quàm edito dente nõ cremari.

Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris uult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A' grege mutorum. atq; ideo uenerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorúmq; capaces,
Atq; exercendis, capiendíſq; artibus apti,
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram ſpectantia. mundi
Principiò indulſit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum, & migrare uetuſto
De nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
Aedificare domos, laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos uicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare ſigna tuba, defendier iiſdem
Turribus, atq; una portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia: parcit

Cogna

Cognatis maculis ſimilis fera. quandô leoni
Fortior eripuit uitam leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit urſis.
Aſt homini ferrum letale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cùm raſtra, & ſarcula tantùm
Aſſueti coquere, & marris, ac uomere laßi
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergò,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquàm homine, & uentri indulſit non omne legumen?

Peius conuenit hominibus inter ſe, quàm inter belluas ferocißimas.

Tãta eſt hominum inter ſe atrocitas, vt nõ contẽti ſint mutua cæde, niſi etiam ſe mutuò deuorent.

SATYRA XVI.

Quis numerare queat fœlicis præmia, Galle,
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tyronem porta ſecundo
Sydere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primùm communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: imò & ſi pulſetur, dißimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti:
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſuræ,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli

Oſtendit quanta cõmoda & priuilegia leges & imperatores ijs qui militiã ſequũtur, indulſerint.

Bar. Centurio & miles datur militi iudex, ex inſtituto Camilli, ne miles extra caſtra in ius vocaretur.

Serua

Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quæ fœdæ buccina famæ?

Tunicã. verba auari, q iuxta illud Horatij, Populus me exſibilat, ait: at mihi plaudo ipſe domi.

Quid nocet hoc? inquit, tunicã mihi malo Lupini,
Quàm ſi me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris pauciſsima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.

Ex priſcorum frugalitate oſtendit temporis ſui faſtum & auaritiam: nam cũ ætate & bello iam cõfecti eſſent, bene ſecum agi putabãt, ſi vno aut altero iugero agri donarentur.

Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſsis
Prælia, uel Pyrrhum immanem, gladióſq; Moloſſos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces ea ſanguinis, atq; laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ. ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbámq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A' ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde ferè ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quàm ſæua cupido

Non facilè poteſt quiſpiam iuſtè, & citò diteſcere. Cuiuſmodi præceptis veteres liberos ſuos exhortati ſint.

Indomiti cenſus. nam diues qui fieri uult,
Et citò uult fieri. ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt unquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis,
O' pueri, Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtimúſq; ſenex, panem quæramus aratro,

Qui

Qui ſatis eſt menſis:laudant hoc numina ruris,
Quorum ope,& auxilio gratæ poſt munus ariſtæ
Contingunt homines ueteris faſtidia quercus.
Nil uetitum feciſſe uolet,quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi,qui ſummouet Euros
Pellibus inuerſis.peregrina,ignotáq; nobis
Ad ſcelus,atque nefas,quodcunq; eſt,purpura ducit.

Ambitio,cauſa omnium ſcelerum.

Hæc illi ueteres præcepta minoribus.at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat,accipe ceras,
Scribe puer,uigila,cauſſas age,perlege rubras
Maiorum leges,aut uitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo,naréſq; piloſas
Annotet,& grandes miretur Lælius alas.

Vitem.Centurionis munus,qui uitẽ geſtat.

Dirue Maurorum Attegias,caſtella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat.aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget,& trepido ſoluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita,pares,quod uendere poſſis
Pluris dimidio,nec te faſtidia mercis

Sol. ſi non ſis animoſus in bello.

Vllius ſubeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta,& corium.lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet.illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur,dijs,atque ipſo Ioue digna,poëtæ:
Vndè habeas quærit nemo,ſed oportet habere.

Sẽt.Poëtæ Ennij, cuius eſt verſus ille,Vnde habeas, &c.

Hoc monſtrant uetulæ pueris poſcentibus aſſem.
Hoc diſcunt omnes ante alpha,& beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis quencunq; parentem
Sic poſſum affari.dic ô uaniſſime,quis te
Feſtinare iubet?meliorem præſto magiſtro

Quid opus eſt in uẽtutem inſtiges,cùm per ſe ad uitia ſit procliuis,& te in ea re facilè ſuperabit?

Diſcipulum. ſecurus abi, uincêris ut Aiax
Præterijt Telamonem, ut Pelea uicit Achilles.
Parcendum eſt teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cùm pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, uendet periuria ſumma
Exigua, Cereris tangens arámq;, pedémq;.
Elatam iam crede nurum, ſi limina ueſtra
Mortifera cum dote ſubit. quibus illa premetur
Per ſomnum digitis? nam quæ terrâq;, maríq;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. hæc ego nunquàm
Mandaui dices olim, nec talia ſuaſi:
Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros.
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo. quem ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metíſq; relictis.
Nemo ſatis credit tantùm delinquere, quantùm
Permittas, adeò indulgent ſibi latius ipſi.
Cùm dicis iuueni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollátq; propinqui:
Et ſpoliare doces, & circunſcribere, & omni
Crimine diuitias acquirere: quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantùm
Dilexit Thebas, ſi Græcia uera, Menœceus:
In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuò, tanquàm & tubicen ſurrexerit unà.

Quid. dig. quaſi dicat, aconito infectis, fœminus, vel tactu, præſentiſſimo veneno, autor Plinius.

Et qui. Quidã putãt hũc verſum eſſe nothũ.

Cùm pater ſtultum eſſe ait, beneficium amico præſtare, in cauſa eſt, vt filius ſordid9 ſit.

Menœceus Thebanus, qui ex oraculi monitu pro ſalute patriæ, ſponte ſe transfixit,

Ergò

Ergò ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem latè, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidúmq; magiſtrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua, ſed graue tardas
Expectare colos, morieris ſtamine nondum
Abrupto. iam nunc obſtas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
Compoſuit. ſi uis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas, medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monſtro uoluptatem egregiam, qui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, & ad uigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit ſeruare ſuas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora, quiq; ſolent rectum deſcendere funem,
Quàm tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro ſemper tollendus, & Auſtro
Perditus? à Siculis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paſſum, & municipes Iouis aduexiſſe lagœnas?
Hic tamen ancipiti figens ueſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumámq;, famémq;
Illa reſte cauet: tu propter mille talenta,

& in medias hoſtium acies coniecit, vt ſcribit Papin⁹ lib. 10. Theb.

Caſt. apud mẽſarios, qui in foro erãt, vbi erat ædes Caſtoris & Pollucis.

Cory. piratica, quales ſunt Cilices.

Paſſum, vini genus, quod ex Creta potiſſimum mittebatur, fit autem ex vuis ad ſolẽ paſſis & are factu, vnde nomen habet.

Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, ſigniſq; ſuis, Phrygiáq; columna,
Atque ebore, & lata teſtudine: dolia nudi
Non ardent Cynici: ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſta cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna deam. menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam.
In quantum ſitis, atq; fames, & frigora poſcunt,
Quantum Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt antè penates:
Nunquàm aliud natura, aliud ſapiẽtia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere: miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus, effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoque ſi rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum impleui gremium, ſi panditur ultrà:
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narciſſi:
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iuſſus.

Alexãder uidit Diogenem ſe feliciorẽ, qui nihil cuperet, cùm ipſe uno mundo non eſſet contentus.

Othon. qui tulerat legem ne quæ ſederet in 14. gradibus, niſi qui quadringẽta ſeſtertia haberet.

SATYRA. XV.

QVis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc: illa pauet ſaturã ſerpentibus ibim.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,

Ad Voluſium Bithynicũ, de immanitate et ſuperſtitione Aegyptiorum, qui præpoſtera religione feras colunt, homi-

nes iugulãt: ferinis carnibus abſtineãt, humanis veſcantur.

Ea quæ Vlyſſes narrabat Alcinoo, etſi fabuloſa erãt, tamen minus erant atrocia, quàm quod narrabo.

coptus cõmune Arabũ & Aegyptiorũ emporium.

Odium inter Aegyptios ob religionẽ. Nã qui Cõbi habi

Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cæruleos, hîc piſcem fluminis: illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam:
Porrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina. lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis ueſci licet. attonito cùm
Tale ſuper cœnam facinus narraret Vlyſſes
Alcinoo, bilem, aut riſum fortaſſe quibuſdam
Mouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abicit, ſæua dignum, uerâq; Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, uel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres
Crediderim, aut tenui percuſſum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit?
Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimùm qui
De Corcyræa temetum duxerat urna.
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper Conſule Vinco
Geſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti:
Nos uulgi ſcelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nam ſcelus (à Pyrrha quanquam omnia ſyrmata uoluas
Nullus apud tragicos populus facit) accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquàm ſanabile uulnus:
(Ardet adhuc Combos, & Tentyra, ſummus utrinq;

Inde

Inde furor uulgò, quòd numina uicinorum
Odit uterq; locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit) ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilarémq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentiret poſitis ad templa, & compita menſis,
Peruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus intereà ſol inuenit. horrida ſanè
Aegyptus, ſed luxuria, quantùm ipſe notaui,
Barbara famoſo non cedit * turba Canopo.
Adde quòd & facilis uictoria de madidis, &
Blæſis, atque mero titubantibus. inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium. ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus: hæc tuba. rixæ,
Dehinc clamore pari concurritur, & uice teli
Sæuit nuda manus. paucæ ſine uulnere malæ
Vix cuiquàm: aut nulli toto certamine naſus
Integer. aſpiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles
Exercere acies, quòd nulla cadauera calcent,
Et ſanè quòd tot rixantis millia turbæ
Sic uiuunt omnes. ergò acrior impetus, & iam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela: nec hunc lapidem, quali ſe Turnus, & Aiax,
Et quo Tytides percuſſit pondere coxam

tant, Crocodilum colũt: qui verò Tẽtiram, accipitrem.

* ripa. Canop. vbi tẽplum erat Serapidis, ad cuius ſacra magna vis hominũ cõfluebat nõ ſine nequitia.

Contentionẽ illam iocũ arbitrãtur, niſi aliquot pereant. Turnꝰ, Aene. 12. Aiax in Hectorẽ Iliad. 7. & Diomed.

in ſ. ſaxũ mira magnitudinis in Aeneã miſit.

Aeneæ,ſed quem ualeant emittere dextræ
Illis diſsimiles,& noſtro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat,atque puſillos.
Ergò Deus quicunq; aſpexit,ridet,& odit.
A' diuerticulo repetatur fabula,poſtquàm
Subſidijs aucti pars altera promere ferrum
Audet,& infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,

Palm. quæ & in Aegypto, vbi Tẽtyra eſt plurima, prouenit.

Qui uicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hîc quidam,nimia formidine curſum
Præcipitans,capitúrq;:aſt illum in plurima ſectum
Fruſta,ac particulas,ut multis mortuus unus
Sufficeret,totum corroſis oſsibus edit
Victrix turba:nec ardenti decoxit aheno,
Aut uerubus:longum uſqueadeo,tardúmq; putauit

Exaggeratio ſceleru.

Expectare focos,contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet,quòd non uiolauerit ignem,
Quem ſumma cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris.elemento gratulor,& te
Exultare reor.ſed qui mordere cadauer
Suſtinuit,nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras,& dubites,an
Prima uoluptatem gula ſenſerit.ultimus autem
Qui ſtetit abſumpto iam toto corpore,ductis
Per terram digitis,aliquid de ſanguine guſtat.

Vaſc. à Sertorio obſeſsi, ne fidem Po. Ro. violarent, cadaueribus veſcebãtur, dum

Vaſcones,ut fama eſt,alimentis talibus uſi
Produxere animas,ſed res diuerſa,ſed illic
Fortunæ inuidia eſt,bellorúmq; ultima,caſus
Extremi,longè dira obſidionis egeſtas.
Huius enim,quod nunc agitur,miſerabile debet

Exemplum

Exemplum eſſe cibi, ſicut modò dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem, ac maciem, & tenueis miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum ueniam dare, quiſue deorum
Viribus abnuerit dira, atq; immania paßis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus ueſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat. ſed Cantaber undè
Stoicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, noſtráſq; habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos.
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus: & par
Virtute, atq; fide, ſed maior clade, Saguntbus
Tale quid excuſat. Mæotide ſæuior ara
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantùm immolat, ulterius nil,
Aut grauius cultro timet hoſtia. quis modò caſus
Impulit hos, quæ tanta fames, infeſtáq; uallo
Arma coëgerunt, tam deteſtabile monſtrum
Audere? ánne aliam terra Memphitide ſicca
Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
Sauromatæq; truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
Paruula fictilibus ſolitum dare uela phaſelis,
Et breuibus picta remis incumbere teſtæ.

fame vrgerentur, vt ſcribũt Plutarchus & Apianus.

Zeno. qui pro vita tueda, ab honeſto recedẽdum nõ putat.

Thule, inſula vltima ad Septentrionem.

Mæot. Taurica regio in Cherſoneſo ad oſtia Mæotidis ſita eſt, vbi Dianæ immolabantur hoſpites.

Saur. Græcũ ſunt ij qui lati nè Sarmatæ vocantur.

Nec

Natura ad humanitatem naſcimur.

Nec pœnam ſceleri inuenies,nec digna parabis
Supplicia his populis,in quorum mente pares ſunt,
Et ſimiles ira,atq; fames.molliſsima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrimas dedit:hæc noſtri pars *optima ſenſus.

**alias:intima, vt lachrymis penitiſsimos affectus exprimi intelligas.*

Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici,
Squalorémq; rei,pupillum ad iura uocantem
Circum ſcriptorem,cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus,cùm funus adultæ
Virginis occurrit:uel terra clauditnr infans,

Minor igne,iunior quàm qui cremari meruerit. Nã ſcribit Plinius lib. 7. priſcis fuiſſe morem, hominem prius , quàm edito dente nõ cremari.

Et minor igne rogi.quis enim bonus,aut face dignus
Arcana,qualem Cereris uult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala?ſeparat hæc nos
A' grege mutorum.atq; ideo uenerabile ſoli
Sortiti ingenium,diuinorúmq; capaces,
Atq; exercendis,capiendiſq; artibus apti,
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent prona,& terram ſpectantia.mundi
Principiò indulſit communis conditor illis
Tantùm animas,nobis animum quoq;,mutuus ut nos
Affectus petere auxilium,& præſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum,& migrare uetuſto
De nemore,& proauis habitatas linquere ſyluas,
Aedificare domos,laribus coniungere noſtris
Tectum aliud,tutos uicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia,protegere armis
Lapſum,aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare ſigna tuba,defendier iiſdem
Turribus,atq; una portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia:parcit

Cogna

Cognatis maculis ſimilis fera. quandò leoni
Fortior eripuit uitam leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit urſis.
Aſt homini ferrum letale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cùm raſtra, & ſarcula tantùm
Aſſueti coquere, & marris, ac uomere laßi
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergò,
Vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquàm homine, & uentri indulſit non omne legumen?

Peius conuenit hominibus inter ſe, quàm inter belluas ferociſsimas.

Tãta eſt hominum inter ſe atrocitas, vt nõ contẽti ſint mutua cæde, niſi etiam ſe mutuò deuorent.

SATYRA XVI.

QVis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tyronem porta ſecundo
Sydere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primùm communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: imò & ſi pulſetur, dißimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti:
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſuræ,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli

Oſtendit quanta cõmoda & priuilegia leges & imperatores ijs qui militiã ſequũtur, indulſerint.

Bar. Centurio & miles datur militi iudex, ex inſtituto Camilli, ne miles extra caſtra in ius vocaretur.

Seruato,miles ne uallum litiget extra,
Et procul à ſignis.iuſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite,nec mihi deerit
Vltio.ſi iuſtè deſertur cauſa querelæ,
Tota cohors tamen eſt inimica,omnéſq; manipli

Vagel.cauſſidici audaciſſimi, qui vel cauſſas periculoſas ſuſcipiebat.

Conſenſu magno officiunt.curabitis,ut ſit
Vindicta grauior,quàm iniuria?dignum erit ergo
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum.quis tam procul abſit ab urbe?
Præterea,quis tam Pylades molem aggeris ultra
Vt ueniat?lacrymæ ſiccentur protinus,& ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem,iudex quem dixerit,audeat ille
Neſcio quis,pugnos uidit qui,dicere uidi:
Et credam dignum barba,dignúmq; capillis
Maiorum.citius falſum producere teſtem

Pagan.eũ qui miles non eſt, nam apud iuriſcõſultos opponũtur paganus & miles.

Contra paganum poſſis,quàm uera loquentem
Contra fortunam armati,contráq; pudorem.
Præmia nunc alia,atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum.conuallem ruris auiti
Improbus,aut campum mihi ſi uicinus ademit:
Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum uetulo coluit plus annua libo:
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſuperuacui dicens chirographa ligni,

An. tot.vix tandẽ,niſi poſt longũ interuallũ,cõueniũt iudices,neq; ſemper ius dicunt.

Expectandus erit,qui lites inchoët,annus
Totius populi:ſed tunc quoque mille ferenda
Tædia,mille moræ,toties ſubſellia tantùm
Sternuntur:iam facundo ponente lucernas.
Cæditio,& Fuſco iam micturiente,parati

Digre

Digredimur, lentáq; fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt, & baltheus ambit,
Quod placitum eſt, illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis.
Solus præterea teſtandi militibus ius
Viuo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorúmq; æra merentem
Quàmuis iam tremulus captat pater. hunc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius certè ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

Ex filijs familiâs tantũ militi, viuo patre teſtari conceditur, & quod parauit peculium in eius arbitrio eſſe, vt eſt apud iuriſconſultos.

FINIS.

A. PERSII VITA.

Avlus Perſius Flaccus, ut autor eſt Euſebius, Volaterris Hetruriæ ciuitate natus eſt. quod & ipſe uidetur innuere, cùm ait ſatyra ſexta:

- Mihi nunc Ligus in ora
Intepet, hybernátq; meum mare, quà latus ingens
Dant ſcopuli, & multa littus ſe ualle receptat,

Lunai, &c. Deſcribit enim portum Lunæ, quod oppidum eſt in Hetruria, quò ſeceſſerat: & mare ſuum uocat, nimirum ſe Hetruſcum ſignificans. Natus eſt, ut quidam uolũt, ſub Tiberio principe, eius imperij anno XXI. mortuus, Neronis nono, cùm ageret triceſimum ætatis ſuæ annum. Romam literarum cauſa profectus, ſumpta uirili toga,

toga, Cornuto Philoſopho dedit operam, quem præcipuè obſeruabat, ut ipſe teſtatur Satyra quinta,

Cum primùm pauido cuſtos mihi purpura ceßit,
Bulláq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Me tibi ſuppoſui, teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu.

Amicos in primis coluit Minutiũ Macrinũ equeſtris ordinis principem, & Cæſium Baſſum poëtam Lyricum, Præter has ſatyras, nihil ſcripſiſſe teſtatur Quintilianus lib. decimo de ſatyra loquens, in hanc ſententiam: Multum & ueræ gloriæ quàmuis uno libro Perſius meruit. Et Martialis,

Sæpius in libro memoratur Perſius uno
Quàm leuis in tota Marſus Amazonide.

AVLI

AVLI PERSII FLACCI POETAE VOLATERRANI, SATYRARVM LIBER VNICVS.

PROLOGVS.

NEc fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repentè ſic poëta prodirem.
Heliconidáſq;, pallidámq; Pyrenen
Illis relinquo, quorũ imagines lambunt
Hederæ ſequaces. ipſe ſemipaganus
Ad ſacra uatum carmen affero noſtrum.
Quis expediuit pſittaco ſuum χαῖρε?
Picáſq; docuit noſtra uerba conari?
Magiſter artis, ingeniq; largitor
Venter, negatas artifex ſequi uoces.
Quòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Coruos poëtas, & poëtridas picas
Cantare credas Pegaſeium melos.

Hæc præfatio, quæ primæ ſatyræ argumẽtirice eſt, notat quorundã ſtultitiã & ſordes, qui ſine labore poëtã naſci putant, ipſi interim nihil cuiquã donantes.

SATYRA PRIMA.

O Curas hominum, ô quantum eſt in rebus inane.
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule. nemo?
Vel duo, uel nemo. turpe & miſerabile quare?
Ne mihi Pulidamas, & Troiadas Labeonem
Prætulerint. nugæ, non ſi quid turbida Roma

In ſcriptores, q tantũ ad uoluptatem inepta quædam, & nihil ad bonos mores facientia, ſcriberent.

Eleuet, accedas. examen'ue improbum in illa
Caſtiges trutina, nec te quæſiueris extrà.
Nam Romæ quis non? ah ſi fas dicere, ſed fas,
Tunc, cùm ad caniciem, & noſtrum iſtud uiuere triſte
Aſpexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,
Cùm ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite, nolo.

Tantū hoc ſpectāt hodie qui ſcribunt, vt gloriam & famā captent, nō vt proſint, cum effeminata voce recitent.

Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexúſq;, togáq; recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyce albus,
Sede leget celſa, liquido cùm plaſmate guttur
Mobile collueritm patranti fractus ocello:
Hic neque more probo uideas, neque uoce ſerena
Ingentes trepidare Titos, cùm carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur ubi intima uerſu.
Tun' uetule auriculis alienis colligis eſcas?

Ohe, quid prodeſt didiciſſe literas, niſi oſtētes eruditionē tuā quam tāto ſtudio paraſti.

Auriculis, quibus & dicas cute perditus ohe,
Quid didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quæ ſemel intus
Innata eſt rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniúmq;, ò mores, uſqueadeo'ne
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt, digito monſtrari, & dicier, hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circū humeros hyacinthina læna eſt

Phyllis & Hypſipyle Heroides ex Ouidij epiſtolis ſatis notæ.

Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, Hypſipylas, uatum & plorabile ſi quid
Eliquat, & tenero ſupplantat uerba palato.
Aſſenſere uiri: nunc non cinis ille poëtæ

Felix?

Felix?nunc leuior cippus non imprimit oſſa?
Laudant conuiuæ.nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo,fortunatáq; fauilla,
Naſcentur uiolæ?rides ait,& nimis uncis
Naribus indulges.an erit,qui uelle recuſet
Os populi meruiſſe,& cedro digna locutus
Linquere?nec ſcombros metuentia carmina,nec tus?
Quiſquis es ò,modò quem ex aduerſo dicere feci,
Non ego,cùm ſcribo,ſi fortè quid aptius exit,
Quando hæc rara auis eſt,ſi quid tamen aptius exit
Laudari metuam,neq; enim mihi cornea fibra eſt,
Sed recti finémq;,extremúmq; eſſe recuſo
Euge tuum,& belle.nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet?non hic eſt Ilias Acci
Ebria ueratro,non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres,non quicquid deniq; lectis
Scribitur in citreis.calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et uerum inquis amo,uerum mihi dicito:de me.
Qui pote?uis dicam?nugaris,cùm tibi calue
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O` Iane,à tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguæ quantum ſitiat canis Appula,tantùm.
Vos ò patritius ſanguis,quos uiuere fas eſt
Occipiti cæco,poſticæ occurrite ſannæ.
Quis populi ſermo eſt?quis enim,niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere,ut per leue ſeueros
Effundat iunctura ungues?ſcit tendere uerſum
Non ſecus,ac ſi oculo rubricam dirigat uno.
Siue opus in mores,in luxum,& prandia regum

In ſcribendo non hoc ſpectandum, vt laudemur tantùm,ſed vltro, quia honeſtum eſt,id agendũ.

Ilias.Nihil moror Acciũ Labeonem, qui elleboro ſe purgat,& cœnis laudatores redimit.

Felix qui non eſt tam ſtupidus, quin ſentiat adulatorum ſubſannationes,cũ alioqui laudant.

Siue comœdiam,ſiue tra-

gædiam velit ſcribere, magnus artifex.

Dicere, res grandes noſtro dat muſa poëtæ.
Ecce modò heroas ſenſus afferre uidemus
Nugari ſolitos Græcè, nec ponere lucum
Artifices, nec rus ſaturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & fumoſa * parilia fœno,
Vnde Remus, ſulcóq; terens dentalia Quinti,
Cùm trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poëta.
Eſt nunc Bryſei quem uenoſus liber Acci,
Sunt quos Pacuuiúſq;, & uerucoſa moretur
Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cùm uideas, quæris'ne unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia leuis?
Nil'ne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio, Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis, doctas poſuiſſe figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellum? an Rhomule ceues?
Men' moueat quippe, & cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes, uerùm, nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruaſſe querela.
Sed numeris decor eſt, & iunctura addita crudis.
Claudere ſic uerſum didicit, Berecynthius Atys,
Et qui cæruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus Appenino.
Arma uirûm non'ne hoc ſpumoſum, & cortice pingui,
Vt ramale uetus * uegrandi ſubere coctum?
Quidnam igitur tenerum, & laxa ceruice legendum?
Torua

** Palilia.*

In κακοζή-λους, & nimiũ antiqtatis admiratores, vitia pro virtutibus æmulãtes.

Quidam tam gloriæ ſunt auidi, vt vel in capitis ſui periculo ad eloquentiam quãdam conuertantur.

Berec. Nõnulli arbitrantur Neronẽ vt durum in verſu hîc notari.

**prægrãdi.*

Torua Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris,& lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat,reparabilis adſonat echó.
Hæc fierent,ſi teſticuli uena ulla paterni
Viueret in nobis?ſumma delumbe ſaliua
Hoc natat in labris,& in udo eſt Mænas,& Atys.
Nec pluteum cædit,nec demorſos ſapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas?uide ſis,ne maiorum tibi fortè
Limina frigeſcant.ſonat hic de nare canina
Littera.per me equidem ſint omnia protinus alba,
Nil moror.Euge omnes,omnes bene miræ eritis res,
Hoc iuuat,hic inquis,ueto quiſquam faxit oletum.
Pinge duos angues,pueri ſacer eſt locus,extrà
Meijte,diſcedo.ſecuit Lucilius urbem,
Te lupe,te Muti,& genuinum fregit in illis.
Omne uafer uitium ridenti Flaccus amico
Tangit,& admiſſus circum præcordia,ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.
Men' mutire nefas,nec clàm,nec cum ſcrobe?nuſquàm?
Hic tamen infodiam,uidi,uidi ipſe libelle,
Auriculas aſini quis non habet?hoc ego opertum
Hoc ridere meum tam nil,nulla tibi uendo
Iliade,audaci quicunq; afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles,
Aſpice & hæc,ſi fortè aliquid decoctius audis.
Inde uaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic,qui in crepidas Graiorum ludere geſtit,
Sordidus,& luſco qui poſcit dicere luſce,
Seſe aliquem credens,Italo quòd honore ſupinus

Tor. Hos verſus vt nimis turgidos ridet.

Si vel tantillũ eſſet nobis induſtriæ,nõ verſaremur ſemper in ijſdẽ argumentis iam vulgo protritis.

Lucilij libertas.
Horatij dexteritas.

Scrob. Alludit ad fabulã Midæ regis.

Præg. ſene, Ariſtophane comico.
Nolo lectorem mathematicæ, aut honorũ opinione turgidum,ſed ſani iudicij.

Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,
Nec qui abaco numeros,& ſecto in puluere metas
Scit riſiſſe uafer,multùm gaudere paratus
Si Cynico barbam petulans Nonaria uellat.
His mane edictum,poſt prandia Callirhoën do.

SATYRA II.

Hæc ſatyra ſumpta eſt ex ſecundo Platonis Alcibiade, in vota impia & ſcelerata, quibus deos ſolicitabant homines perditiſſimi.

HVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio,non tu prece poſcis emaci
Quæ niſi ſeductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptũ eſt murmúrq; , humiléſq; ſuſurros
Tollere de templis,& aperto uiuere uoto.
Mens bona,fama,fides,hæc clarè,& ut audiat hoſpes,
Illa ſibi introrſum,& ſub lingua immurmurat:ò ſi
Ebullat patrui præclarum funus,& ò ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule,pupillúm'ue utinam,quem proximus hæres
Impello,expungam:namq; eſt ſcabioſus,& acri
Bile tumet. Nerio iam tertia*conditur uxor.
Hæc ſanctè ut poſcas. Tyberino in*flumine mergis
Manè caput bis,térq;,& noctem flumine purgas.

*ducitur.
*gurgite.

Putas deos eiuſmodi votis nõ offendi, qui iuſti ſunt, cum & Staius ipſe veneficus ſceleratiſſimus non poſſet non offendi, ſi ea audiat.

Heus age,reſponde,minimum eſt,quod ſcire laboro,
De Ioue quid ſentis?eſt'ne ut præponere cures
Hunc cuiquam?cuinam?uis Staio?an ſcilicet hæres
Quis potior iudex,pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur,quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio,prò Iuppiter,ò bone clamet
Iuppiter,at ſeſe clamet non Iuppiter ipſe?
Ignouiſſe putas:quia,cùm tonat,ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro,quàm túq;,domúſq;?

Si non ſtatim fulmine tactus

An

es,putas impunè te quæuis perpetraturũ.

An quia non fibris ouium,Ergẽnáq; iubente
Triſte iaces lucis,euitandúmq; bidental,
Idcirco ſtolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter?aut quid'nam eſt,qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone,& lactibus unctis?
Ecce auia,aut metuens diuûm matertera,cunis
Exemit puerum,frontémq;,atq; uda labella
Infami digito,& luſtralibus ante ſaliuis
Expiat,urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit,& ſpem macram ſupplice uoto
Nunc Licini in campos,nunc Craßi mitit in ædes.
Hunc optent generum rex,& regina,puellæ
Hunc rapiant,quicquid calcauerit hic,roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando uota.negato
Iuppiter hæc illi,quàmuis te albata rogarit.
Poſcis opem neruis,corpúſq; fidele ſenectæ:
Eſto age,ſed grandes patinæ,tuccetáq; craſſa
Adnuere his ſuperos uetuere,Iouénq; morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo boue,Mercuriúmq;
Arceßis fibra,da fortunare penates,
Da pecus,& gregibus fœtum.Quo peßime pacto,
Tot tibi cùm in flamma iunicum omenta liqueſcant?
Attamen hic extis,& opimo uincere ferto
Intendit:iam creſcit ager,iam creſcit ouile,
Iam dabitur,iam iam,donec deceptus,& expes
Nequaquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti,incuſáque pingui
Auro dona feram,ſudes,& pectore læuo
Excutiat guttas,*lætari prætrepidum cor.
Hinc illud ſubijt,auro ſacras quòd ouato
Perducis facies:nam fratres inter ahenos,

In ſuperſtitionem & vaniſſimas preculas mulierum.

Licini.optat illi ſummas diuitias,& honores.

Bonã valetudinem poſcis,cũ luxu & crapula diffluas:& aßiduis ſacrificijs vis diteſcere, cum te plane exhaurias.

Iunicum,iuuẽcorum.

* lætetur per trepidum cor.

Fratres ahenos, ſtatuas

quinquaginta filiorū Aegypti, quæ Romæ in quadā porticu ſomnia felicia immittere credebātur.

Somnia pituita, qui purgatiſsima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitq́; illis aurea barba,
Aurum uaſa Numæ, Saturniáq; impulit æra,
Veſtaléſq; urnas, & Thuſcum fictile mutat.
O` curuæ in terris animæ, & cœleſtium inanes,
Quid iuuat hoc templis noſtros immittere mores?
Et bona dijs ex hac ſcelerata ducere pulpa?

Dij non ijſdē nobiſcū affectibus ducuntur, proinde neque noſtris ceremonijs delectantur, ſed ſynceritate animi, & vitæ integritate.

Hæc ſibi corrupto caſiam diſſoluit oliuo.
Hæc Calabrum coxit uitiato murice uellus,
Hæc baccam conchæ raſiſſe, & ſtringere uenas
Feruentis maſſe crudo de puluere iuſsit.
Peccat & hæc, peccat, uitio tamen utitur: at uos
Dicite pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ à uirgine puppæ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſsit magni Meſſalæ lippa propago,
Compoſitum ius, faſq́; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto,
Hoc cedo, ut ádmoueam templis, & farre litabo.

In parētū in liberis educandis, & liberorum circa bonas diſciplinas negligentiam, qui iuuenes animū nullis honeſtis rebus excolant, cùm ea ætas ad percipiēda bona ſtudia ſit accommodatiſsima.

SATYRA III.

NEmpè hoc aſsidué. iam clarum manè feneſtras
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea, tangitur umbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Iandudum coquit, & patula pecus omne ſub ulmo eſt.
Vnus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adſit
Huc aliquis: nemón'? turgeſcit uitrea bilis,
*Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inq́; manus chartæ, nodoſáq; uenit arundo.

* Finditur, Arcadiæ.

Tum

Tum querimur, craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa uaneſcat ſepia lympha,
Dilutas querimur, geminet quòd fiſtula guttas.
O miſer, inq; dies ultrà miſer, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneróq; columbo,
Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui uerba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre: ſonat uitium percuſſa, malignè
Reſpondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdum, & molle lutum es, nunc nunc properãdus, & acri
Fingendus ſine fine rota. ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum, & ſine labe ſalinum.
Quid metuas? cultríxq; foci ſecura patella.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quòd Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſorémue tuum uel quòd trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti uiuere Nattæ?
Sed ſtupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, neſcit quid perdat, & alto
Demerſus, ſumma rurſus non bullit in unda.
Magne pater diuûm ſæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cùm dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,
Virtutem uideant, intabeſcántq; relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus enſis,
Purpureus ſubter ceruices terruit? imus,
Imus præcipites, quàm ſi ſibi dicat, & intus

Effluis, prodis teipſum, qualis ſis, nimirũ mollis & ignauus.

Tibi places. quòd ex generoſis natus ſis, cùm vera nobilitas nõ ex maiorũ ſignis, ſed animi bonis metienda ſit.

Nullũ eſt grauius ſuppliciũ, quàm mẽs ſibi malè conſcia.

Quid in pueritia libenter agat vnuſquiſque.

Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tingebam paruus oliuo,
Grandia ſi nollem morituri uerba Catonis
Diſcere, ab inſano multum laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in uoto, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum eſt curuos deprendere mores,
Quæq; docet ſapiens braccatis illita Medis

Bracc. Stoici, qui in ποικίλῃ porticu docebant, vnde nomẽ inuenerũt.

Porticus inſomnis, quibus indetorſa iuuentus
Inuigilat ſiliquis, & grandi paſta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monſtrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxúmq; caput compage ſoluta
Oſcitat heſternum diſſutis undiq; malis?

Nullus eſt tibi finis præſcriptus, ad quem omnia referas certè, inqt, niſi à teneris philoſophiæ præceptis animum aſſuefacias, nõ eſt quòd bene beatéque viuere poſſis, etiam ſi ſit vtcunq; vnde viuas.

Eſt aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An paßim ſequeris coruos, teſtáq;, lutóq;
Securus quò pes ferat, atque ex tempore uiuis?
Helleborum fruſtra, cùm iam cutis ægra tumebit,
Poſcentes uideas: uenienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcitéq; ô miſeri, & cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus, & undæ,
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Vtile nummus habet, patriæ, charíſq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus eſſe
Iußit, & humana qua parte locatus es in re
Diſce: neque inuideas quòd multa fidelia putet

In locu

In locuplete penu defenſis pinguibus umbris,
Et piper,& pernæ Marſi monumenta clientis,
Menáq;,quòd prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat,quod ſatis eſt,ſapio mihi,non ego curo
Eſſe quod Archeſilas,ærumnoſiq; Solones
Obſtipo capite,& figentes lumine terram,
Murmura cùm ſecum,& rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur uerba labello,
Aegroti ueteris meditantes ſomnia,gigni
De nihilo nihil,in nihilum nil poſſe reuerti.
Hoc eſt quod palles,cur quis non prandeat,hoc eſt.
Hos populus ridet,multúmq; toroſa iuuentus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice,neſcio quid trepidat mihi pectus,& ægris
*Faucibus * exuberat grauis halitus,inſpice ſodes,*
Qui dicit medico iuſſus requieſcere,poſtquam
Tertia compoſitas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modicè ſitiente lagœna
Lenia loturo ſibi Surrentina,rogauit.
Heus bone,tu palles,nihil eſt,uideas tamen iſtud
Quicquid id eſt:ſurgit tacitè tibi lutea pellis.
At tu deterius palles,ne ſis mihi tutor
Iampridem hunc ſepeli,tu reſtas.perge,tacebo.
Turgidus hic epulis,atque albo uentre lauatur,
Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.
Sed tremor inter uina ſubit,calidúmq; trientem
Excutit è manibus,dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba,candelæ,tandémq; beatulus alto
Compoſitus lecto,craſſiſq; litatus amomis

Archeſilas philoſoph⁹ Academicus Crãtoris diſcipulus,cuius monita ab imperitis habebãtur ludibrio.

* *exudat.*

In eos qui cùm valetudinarij ſint,tamen ob intemperantiã medico nõ auſcultant,& ſibi certiſſimum exitium accerſunt, digni qui contemptæ virtutis pœnas dent.

Peſtilẽtior animi, quàm corporis morbus, quo q laborãt, ſani eſſe nõ poſſunt, etiã ſi corpore valeant. Cũ febri laboras, tã leui occaſione offenderis, vt inſanus videri poſſis.

In portam rigidos calces extendit, at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange miſer uenas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic: ſummóſq; pedes attinge, manúſq;
Non frigent. uiſa eſt ſi fortè pecunia, ſiue
Candida uicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit, poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi cribro decuſſa farina.
Tentemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges cùm excuſsit membris tremor albus ariſtas.
Nunc face ſuppoſita feruescit ſanguis, & ira,
Scintillant oculi, dicíſq;, facíſq;, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

SATYRA IIII.

In eos, qui rerum humanarum imperiti, temere ſe ad gerẽdum magiſtratũ ingerũt: in primis autẽ in Neronẽ, qui iuuenis, per ſcelus imperium occupauit, imperio ineptiſsimus.

REm populi tractas? barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
Ante pilos uenit: dicenda, tacendáq; calles.
Ergò ubi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Maieſtate manus: quid deinde loquêre? Quirites
Hoc puto non iuſtum eſt, illud malè, rectius iſtud.
Scis etenim iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum diſcernis, ubi inter
Curua ſubit, uel cùm fallit pede regula uaro:
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquàm pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Deſinis? Anticyras melior ſorbere meracas.

Quæ tibi ſumma boni eſt? uncta uixiſſe patella
Semper, & aßiduo curata cuticula ſole.
Expecta, haud aliud reſpondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego ſum: ſuffla. ſum candidus: eſto,
Dum ne deterius ſapiat pannucia Baucis,
Cùm bene diſcincto cantauerit ocyma uernæ.
Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo,
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Quæſieris: noſtin' Vectidi prædia? cuius
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret.
Hunc ais? hunc, Dijs iratis, genióq; ſiniſtro,
Qui quandoq; iugum pertuſa ad compita figit:
Seriolæ ueteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene ſit: tunicatum cum ſale mordens
Cepe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannoſam fæcem morientis ſorbet aceti.
At ſi unctus ceſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores, penémq;, arcanáq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas.
Tu cum maxillis balanatum gauſape pectas
Inguinibus quare detonſus gurgulio extat?
Quinq; palæſtritæ licet hæc plantaria uellant,
Elixáſq; nates labefactant forcipe adunca:
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.
Cædimus, ínq; uicem præbemus crura ſagittis,
Viuitur hoc pacto, ſic nouimus: ilia ſubter
Cæcum uulnus habes, ſed lato baltheus auro
Protegit: ut mauis, da uerba, & decipe neruos
Si potes. egregium cùm me uicinia dicat,
Non credam? uiſo ſi palles improbe nummo,

I nūc, & ob nobilitatē & fortunā te vendita, cū alioqui nihil ſapias. Hominū more fit, inqt, vt ad aliena vitia ſimus oculatiſſimi ad noſtra planè cacutiamus. Nā diuitis cuiuſpiam auaritiam & parſimoniā facilè obſeruamus, in nobis maiora flagitia nō animaduertimus.

Si cōſcius es tibi ſceleris alicuius, non credes vulgo ma-

Si facis

gnifica de te prædicanti, ſed potius conſcientia tua.

Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures.
* Reſpice quod non es, tollat ſua munera cerdo:
Tecum habita, & noris quàm ſit tibi curta ſupellex.

* aliâs, Reſpue.

SATYRA V.

Inducit hac Satyra Coruinum præceptorem ſuum mirantem quòd cùm Satyram ſcribere inſtituiſſet poëta, materiã nõ perinde arduã, tã tragico initio vteretur, vt centum linguas ſibi optaret. Cui reſpõdet Perſius, ſe id non ad nugas petere, ſed ad animũ ſuũ erga præceptorem exprimendum: qui alioqui, tam eſt vehemens, vt vix cẽtum linguis poßit exprimi: neq; id immeritò: nam vbi, inquit, è pueritia exceßiſſem, me dedi tibi in diſcipli

Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere uoces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum,
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda Tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Feruebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis uentos, nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas, menſámq; relinque Mycenis
Cum capite, & pedibus, plebeiáq; prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur, tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantáq; noſtræ
Pars tua ſit Cornute animæ, tibi dulcis amice
Oſtendiſſe iuuat: pulſa, dignoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.

Hic

Hic ego centenas auſim depoſcere uoces.
Vt quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura, totúmq; hoc uerba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cùm primùm pauido cuſtos mihi purpura ceſsit,
Bulláq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Cùm blandi comites, totáq; impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus umbo,
Cúmq; iter ambiguum eſt, & uitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui, teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu, tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, uinciq; laborat,
Artificémq; tuo ducit ſub pollice uultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Vnum opus, & requiem pariter diſponimus ambo,
Atq; uerecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hos dubites amborum fœdere certo
Conſentire dies, & ab uno ſydere duci,
Noſtra uel æquali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax ueri, ſeu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnúmq; grauem noſtro Ioue frangimus unà,
Neſcio quid certè eſt, quod me tibi temperat aſtrum.
MILLE *hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.*
Velle ſuum cuiq; eſt, nec uoto uiuitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cumini:
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:

nam, & ætatē meam tenerā adhuc optimis moribus formaſti, & conuictu tuo, quo ita ſuauiter tecum ſum vſus, vt prouidentia quadā diuina videamur eodem ingenio nati, cū tamē vulgò tāta diuerſitas ſit ſtudiorum, vt vix milleſimus quiſq; cū altero conueniat, in vita, ſed diuerſa ſequatur ſtudia.

Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In uenerem eſt putris. ſed cùm lapidoſa chiragra
Fregerit articulos ueteris ramalia fagi,
Tum craſſos tranſiſſe dies, lucémq; paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri uitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc iuuenéſq;, ſenéſq;

Exhortatio ad iuuẽtutem, vt ex philoſophia ſibi virtutem, viaticum ad beatam vitam comparet.

Finem animo certum, miſeríſq; uiatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid (quaſi) magnum?
Nempe diem donas: ſed cùm lux altera uenit,
Iam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulùm erit ultrà.
Nam quàmuis prope te, quàmuis temone ſub uno
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cùm rota poſterior curras, & in axe ſecundo.

Libertate quidem opus eſt ad virtutem: verùm ea quæ animum à vitijs & affectibus prauis liberat, nõ ea qua donatus aliquis Ro. ciuis efficitur.

Libertate opus eſt, non hac ut quiſq; Velina
Publius emeruit, ſcabioſum teſſerula far
Poßidet: heu ſteriles ueri, quibus una Quiritem
Vertigo facit. hic Dama eſt, non treßis agaſo?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama? papè Marco ſpondente recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub iudice palles?
Marcus dixit: ita eſt: aßigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant?
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere uitam
Cui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere: non ſum
Liberior Bruto? Mendoſè colligis, inquit

Syllogiſmo colligit ſeruũ eſſe, qui cupidi-

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.

Vind

Vindicta poſtquàm meus à prætore receßi,
Cur mihi non liceat iußit quodcunq; uoluntas,
Excepto ſi quid Maſuri rubrica uetauit?
Diſce, ſed ira cadat naſo, rugoſáq; ſanna,
Cùm ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atq; uſum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contrà ratio, & ſecretam gannit in aurem,
Ne liceat facere, id quod quis uitiauit agendo.
Publica lex hominum, naturáq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inſcitia debilis actus,
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta periſſe
Frontem de rebus. tibi recto uiuere talo
Ars dedit, & ueri ſpeciem dignoſcere calles,
Nequa ſubærato mendoſum tinniat auro,
Quæq; ſequenda forent, & quæ uitanda uicißim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti.
Es modicus uoti, preſſo lare, dulcis amicis,
Iam nunc aſtringas, iam nunc granaria laxes,
Inq; luto fixum poſcis tranſcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſaliuam Mercurialem,
Hæc mea ſunt, teneo, cùm uerè dixeris, eſto
Liberque, ac ſapiens Prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin, tu cùm fueris noſtræ paulò antè farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Aſtutam uapido ſeruas ſub pectore uulpem,
Quæ dederam ſuprà, repeto, funémq; reduco:

tatibus ſuis ſer niat, etiãſi ſibi liber videatur.

Prætor libertatem vtcunq; dare poteſt, ſapientiam non poteſt, vnde vera libertas proficiſcitur & vitæ officia. Nã leges & ſenſus cõmunis, quoſuis docent quibus abſtinendum ſit in cõmune, verùm rectè ſapere, veri ſpeciem à vero diſcernere, moderatũ & liberalem cùm opus eſt, & continẽtem eſſe, paruóque contentũ, hoc demum eſt hominis verè liberi: quòd ſi nõ verè aliquis, ſed fucatè boni viri ſpeciem præ ſe feret, multò minus liber erit, ſed mancipium.

Nil tibi conceßit ratio,digitum exere,peccas,
Et quid tam paruum eſt?ſed nullo ture litabis,
Hæreat in ſtultis breuis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas,nec cùm ſis cætera foſſor,
Treis tantùm ad numeros ſatyri moueare Bathylli.
Liber ego:unde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras,niſi quem uindicta relaxat?
I puer,& ſtrigiles Criſpini ad balnea defer,
Si increpui,ceſſas nugator,ſeruitium acre
Te nihil impellit?nec quicquam extrinſecus intrat
Quod neruos agitet?ſed ſi intus,& in iecore ægro
Naſcuntur domini,quî tu impunitior exis,
Atq; hic,quem ad ſtrigiles ſcutica,& metus egit herilis?
Mane piger ſtertis,ſurge,inquit auaritia,eia
Surge:negas:inſtat,ſurge inquit:non queo:ſurge,
Et quid agam?rogitas?en,ſaperdam aduehe ponto,
Caſtoreum,ſtuppas,hebenum,tus,lubrica Coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente camelo,
Verte aliquid,iura.ſed Iuppiter audiet eheu,
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages,ſi uiuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem ſuccinctus,& œnophorum aptas
Ocyus ad nauem,nihil obſtat,quin trabe uaſta
Ægæum rapias,niſi ſolers luxuria antè
Seductum moueat,quò deinde inſane ruis?quò?
Quid tibi uis?calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit,quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias?tibi torta canabe fulto
Cœna ſit in tranſtro?Veientanúmq; rubellum
Exhalet uapida læſum pice ſeßilis obba?
Quid petis,ut nummi,quos hic quincunce modeſto

Seruitus ab auaritia quæ hominem mirè diſtrahit, ad ſordes, & parſimoniã,& pericula ſubeunda ſolicitat,cõtrà luxuria ab omnibus illis dehortatur, ad voluptates exhortatur hac occaſione, quòd mortuo nihil proderũt diuitiæ, vult autem miſerrimum ſeruitutis genus vitijs inter ſe cõtrarijs laborare.

Nutrieras,

Nutrieras,peragant auidos ſudore deunces?
Indulge genio,carpamus dulcia,noſtrum eſt
Quod uiuis,cinis,& manes,& fabula fies.
Viue memor leti,fugit hora,hoc quod loquor,inde eſt.
En quid agis?duplici in diuerſum ſcinderis hamo.
Hunccine,an hunc ſequeris?ſubeas alternus oportet,
Ancipiti obſequio dominos alternus oberres.
Nec tu cùm obſtiteris ſemel,inſtantiq; negaris
Parēre imperio,rumpi iam uincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit,aſt tamen illi
Cùm fugit,à collo trahitur pars longa catenæ.
Daue citò hoc credas iubeo,finire dolores
Præteritos meditor,crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc:an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis?an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam,dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer ſapias Dijs depellentibus,agnam
Percute,ſed cenſen' plorabit Daue relicta?
Nugaris?ſolea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis,atq; arctos rodere caſſes.
Nunc ferus,& uiolens,at ſi uocet,haud mora,dicas,
Quidnam igitur faciam?ne nunc,cùm accerſor,& ultrò
Supplicet,accedam:ſi totus,& integer illinc
Exieris,nunc nunc,hic hic,quem quærimus,hic eſt.
Non in feſtuca,lictor quàm iactat ineptus.
Ius habet ille ſui palpo,quem ducit hiantem
Cretata ambitio?uigila,& cicer ingere largè
Rixanti populo,noſtra ut Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes:quid pulchrius?at cùm
Herodis uenēre dies,unctáq; feneſtra

Argumēto ex comœdia ſumpto, oſtendit eum qui meretricio amore captus ſit, liberū non eſſe,niſi illum ex animo totū excutiat, tum demum liberiorem futurum, quàm is qui à prætore manumittitur.

Liberos nō eſſe ait,cū ambitioſos omnes,tum ſupſtitioſos,& in primis iudaicis ſabbatiſmis & ceremonijs deditos.

Diſpoſitæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas,rubrúmq; amplexa catinum
Cauda natat thynni,tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus,recutitáq; ſabbata palles.
Tunc nigri lemures,ouóq; pericula rupto,
Tunc grandes Galli,& cum ſiſtro luſca ſacerdos
Incuſſere deos inflantes corpora,ſi non
Prædictum ter manè caput guſtaueris alli.
Dixeris hæc inter uaricoſos Centuriones,
Continuò craſſum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

SATYRA. VI.

Ad Caſium Baſsum eximium poëtam Lyricū ſcribit: rogátque num apud Sabinos hybernet, & cantu ſeſe oblectet: ſe enim iā ad portum Lunæ, quæ in Liguria vrbs eſt, conceſsiſſe, de qua meminit Ennius: illic autē velle ſe quietè viuere, ab omni ambitione & ſtrepitu alieniſsimum, vnde occaſione capta, eos ridet, qui nihil nō agūt,

ADmouit iam bruma foco te Baſſe Sabino?
Iam'ne lyra,& tetrico uiuunt tibi pectine chordæ?
Mirè opifex numeris ueterum primordia uocum,
Atq; marem ſtrepitum fidis intendiſſet Latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos,& pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes.mihi nunc Ligus ora
Intepet,hybernátq; meum mare,qua latus ingens
Dant ſcopuli,& multa littus ſe ualle receptat.
Lunai portum eſt operæ cognoſcere ciues,
Cor iubet hoc Enni,poſtquàm deſtertuit eſſe
Mæonides quintus pauone ex Pythagoræo.
Hic ego ſecurus uulgi,& quid præparet Auſter
Infelix pecori,ſecurus,& angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior,etſi adeò omnes
Diteſcant orti peioribus,uſque recuſem
Curuus ob id minui ſenio,aut cœnare ſine uncto,
Et ſignum in uapida naſo tetigiſſe lagœna.
Diſcrepet his alius?geminos horoſcope uaro
Producis genio?ſolis natalibus eſt qui

Tingat olus ſiccum muria uafer in calice empta.
Ipſe ſacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdorum noſſe ſaliuam.
Meſſe tenus propria uiue, & granaria, fas eſt,
Emole: quid metuis? occa, & ſeges altera in herba eſt.
Aſt uocat officium trabe rupta, Brutia ſaxa
Prendit amicus inops, rémq; omnem, ſurdáq; uota
Condidit Ionio, iacet ipſe in littore, & una
Ingentes de puppe Dei, iámq; obuia mergis
Coſta ratis laceræ. nunc & de ceſpite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula. ſed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quòd rem curtaueris, urnæ
Oſſa inodora dabit, ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiæ neſcire paratus.
Tu'ne bona incolumis minuas? ſed Beſtius urget
Doctores Graios: ita fit, poſtquàm ſapere urbi
Cum pipere, & palmis uenit noſtrum hoc maris expers,
Fœniſecæ craſſo uitiarunt unguine pultes.
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quiſquis eris, paulùm à turba ſeductior audi,
O bone num ignoras? miſſa eſt à Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam poſtibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gauſapa captis,
Eſſedáq;, ingentéſq; locat Cæſonia Rhenos.
Dijs igitur, genióq; ducis centum paria, ob res
Egregiè geſtas, induco: quis uetat? aude.
Væ, niſi conniues: oleum, artocreáſq; popello

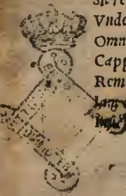
ut hæredes ſuos locupletẽt, ipſi intereà cũ ſumma parſimonia ac penè inopia victitẽt, & contra eos, qui patrimonium ſuum prodigunt.

Num ſolicitus es, inquit poëta, ne parũ magnificè efferatur funus tuũ ab hærede, ſi aliquanto cõmodius vixeris? certè ego, ait, ſi ob res feliciter à Cæſare geſtas velim Dijs hecatomben offerre & populo epulum largiri, nihil morabor hæredem meum.

Largior, an prohibes? dic clarè: non audeo, inquis.
Exoſſatus ager iuxtà eſt. age, ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera uixit,
Déq; auia nihilum ſupereſt, accedo Bouillas
Cliuúmq; ad Virbi, præſtò mihi Mānius hæres
Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud promptè dicam, tamen adde etiam unum,
Vnum etiam, terræ eſt iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis propè maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius, uenio Deus huc ego, ut ille
Pingitur, an renuis? uin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ: minui mihi, ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt, ubi ſit fuge quærere, quod mihi quondā

An parcè & ſordidè, inqt, me vis viuere, vt hæres nequiter & perditè mea conſumat, me macerem inedia, vt ille ſaginetur?

Legarat Stadius, neu dicta repone paterna,
Fœnoris accedat merces, hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Vnge puer caules: mihi feſta luce coquatur
Vrtica, & fiſſa fumoſum ſinciput aure,
Vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis
Cùm moroſa uago ſingultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? aſt illi tremat omento popa uenter?
Vnde animam lucro, mercare, atq; excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.
Rem duplica, feci. iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam. depinge ubi ſiſtam
Inuentus Chryſippe tui finitor acerui.

FINIS.

Josef